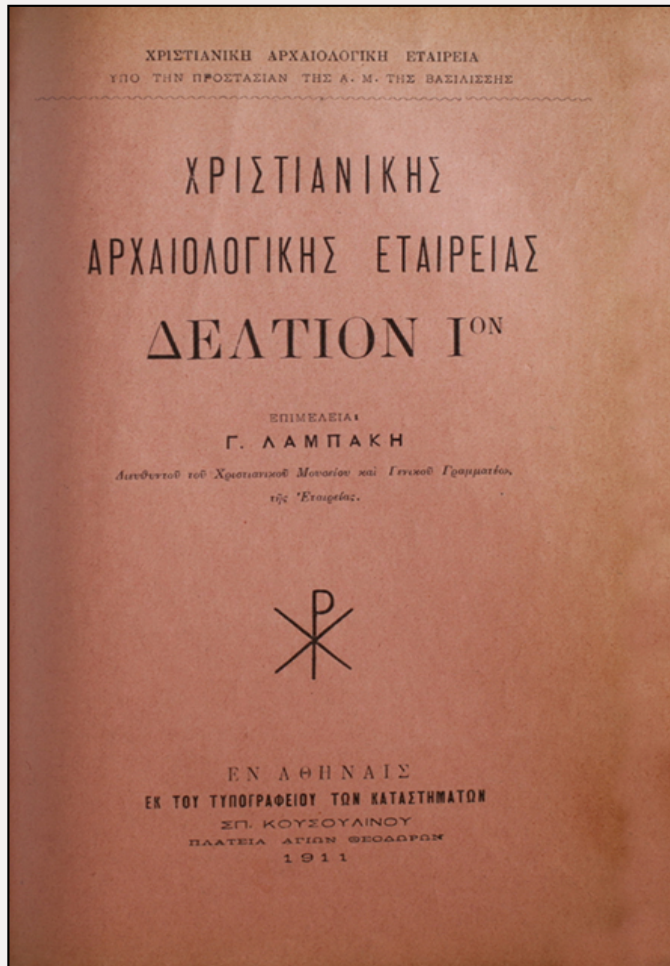

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τομ. 10, 1911

Περιηγήσεις

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΧΑΕ)

<https://doi.org/10.12681/dchae.1660>

Copyright © 1911

To cite this article:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, (. (2013). Περιηγήσεις. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 10, 3-52. doi:<https://doi.org/10.12681/dchae.1660>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Περιηγήσεις

Δελτίον ΧΑΕ 10 (1911), Περίοδος Α' • Σελ. 3-52

ΑΘΗΝΑ 1911

ePublishing

www.deltionchae.org

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ

Τῇ 28 Αὐγούστου 1902 περὶ βαθεῖαν νύκτα ἀφίχθημεν εἰς Διδυμότειχον (Δίδυμον-τειχός) (Φωτ. 3436). Οὐδέποτε θέλομεν λησμονήσει τὴν νυκτὸς περιπλάνησιν ἡμῶν, ἀνὰ τὰς λαβυρινθώδεις καὶ σκοτεινὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, ζητοῦντες κατὰ λῆμα, τοῦ σοφοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας συγγραφέως Πανιερ. Μητροπολίτου κ. Φιλαρέτου ἀποδημοῦντος.

Χριστιανὸς νυκτιοφύλαξ περιπολῶν, καὶ θεωρήσας ἡμᾶς ὡς ὑποπτον, εἰς ποι-
κίλας ἐρωτήσεις καὶ ἐξετάσεις ἡμᾶς ὑπέβαλεν ⁽¹⁾.

Εὐθὺς δὲ τὴν πρωΐαν ἐπεδόθημεν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν μνημείων τῆς χρι-
στιανικῆς ἀρχαιότητος, εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Ναῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν
ἐναπομεινάντων τειχῶν τοῦ φρουρίου. Καὶ δὴ.

336 ⁽²⁾. — Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τοῦ Ναοῦ τῆς Μητροπόλεως.

«Ὁ τῆς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου πάνσεπτος οὗτος καὶ θεῖος ναὸς τοῦ ἐν
Ἀγίοις | Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου ἀνεκαινίσθη προστασίᾳ μὲν τοῦ ᾧδε ἀρχιε-
ρατεύοντος | Πανιερ. Κυρίου Καλλινίκου τοῦ Κρητός συνδρομῇ δὲ καὶ δαπάνῃ
τῶν ἐν τῇ πόλει | ταύτῃ οἰκούντων χριστιανῶν, ὃν σὺ Κύριε στερίωσον τὰ
δε | τῶν συνδρομητῶν ὀνόματα ἐν βιβλῳ ζωῆς κατὰγραφον, ἐν ἔτει σωτηρίῳ
1854 Μαΐου Β. . Ζ(ήση)».

337. — Ἐπὶ τοῦ ἀειώματος τῆς Δυτικῆς προσόψεως ἐν κύκλῳ

«1854 Μαΐου 2 Ἀρχὴ τῇ Ἐκκλησίᾳ. | Ἰησοῦς Χριστὸς νικᾷ : Κάλφα Μιχαὴλ
προσκυνητοῦ».

⁽¹⁾ Δὲν θὰ λησμονήσωμεν ποτε ὅτι ἐδικαίουν τὰς καθ' ἡμῶν ὑποψίας αὐτοῦ λέγων : «ἀφοῦ
Παπᾶς δὲν εἶσαι, Ἰατρός δὲν εἶσαι, Μαιμὴ δὲν εἶσαι, τί θέλεις νύκτα νὰ γυρίῃς εἰς τοὺς δρό-
μους καὶ μάλιστα χωρὶς φανάρου» ; Εὐτυχῶς ἡ ἡμέρα διέλυσε τὰς ἀπορίας αὐτοῦ. Ἀναχωροῦν-
τες δὲ ἐκ Διδυμοτείχου ἐπιμόνως ἐζητήσαμεν τὸν ἀπλοϊκὸν φύλακα καὶ ἐφιλοδογήσαμεν, διὰ τὴν
μετ' αὐτοτηρότητος ἐπιτέλειον τοῦ καθήκοντός του.

⁽²⁾ Συνέχεια τοῦ αὐξοντος ἀριθμοῦ τῶν ἐπιγραφῶν ἀπὸ τοῦ Δελτίου *Η'* σ. 41.

338.—“Οπισθεν τοῦ μύακος .

ZHCO | 1834 | TH 2 MA | 18

339.—“Εν τῇ αὐλῇ ἐπὶ ἐπιτυμβίου λίθου

ΔΒΛΒC T8 | ΘΑΝ ΤΩ ΕΚ

340.—“Επὶ τοῦ εἰκονοστασίου ὑπὸ τὴν εἰκόνα

IC. XC. Ο ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ

“ἱστορήθη ἡ παροῦσα εἰκὼν διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τῶν εὐλογημένων ἱσναφίων ραπτᾶδων καὶ τζελέπιδων (χασάπηδων) 1858 χρ (χεῖρ) ΝΚΑ (Νικολάου ἀδρωολίτου) (Ἀδριανουπολίτου)

341.—“Υπὸ τὴν εἰκόνα ΜΗΡ ΘΒ Η ΕΛΕΒCΑ

“ + ἱστορήθη ἡ παροῦσα εἰκὼν διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ εὐλογημένου ἱσναφίου τῶν Κουιμετζιδων (χρυσοχόων) 1858 Χεῖρ Νικολάου ἀνδρ. .

342.—“Υπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Προδρόμου

“ + ἱστορήθη ἡ παροῦσα εἰκὼν διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τῶν εὐλογημένων ἱσναφίων τζελέπιδων καὶ ραπτᾶδων 1858 Χεῖρ Νικ. Ἀνδρ. .

343.—“Υπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος

“ + ἱστορήθη ἡ παροῦσα εἰκὼν διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ εὐλογημένου ἱσναφίου τῶν ἀμπατζιδων ἐν ἔτει 1858 Χεῖρ Νικ. Ἀνδρ. .

344.—“Υπὸ τὴν εἰκόνα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων

“Δέχσις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Κωνσταντίνου”

Β'.—Ναὸς τοῦ Χριστοῦ.

345.—“Εν τῷ ναῷ τούτῳ ὑπέρθυρον :

“ + Ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου τοῦ Ἀγίου Διδυμοτείου Κυρίου Βησαρίωνος | ἀνεκαινίσθη ὁ πάνσεπτος οὗτος καὶ θεῖος ναὸς ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ | σεμνυνόμενος διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν ὅν Κύριε | στερέωσον τὰ δὲ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ἐν βίβλῳ ζώντων κατὰγραφον ἐν ἔτει 1846 Μαΐου 2”

346.—“Υπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος

“ Ἡ παροῦσα εἰκὼν ἱστορήθη δι' ἐξόδων τῶν Κυρίων Γεωργίου Κωνσταντινίδου Ἀποστόλου Τρικυταφυλίδου καὶ Δημητρίου ἐν ἔτει 1848 Χεῖρ Παναγιώτου” .

347.—“Υπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ

“ + Σκέπε στρατάρχα φύλαττε, θερμῶς σου δεομένους σφάκτας κκσκαπς λυλότρωσαι ἡμᾶς ἀπολυμένους 1834 Χεῖρ Στεφάνου Ἀδρ. .

348.—“Υπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

“ + Ἡ παροῦσα εἰκὼν ἱστορήθη διὰ συνδρομῆς δαπάνης τῶν ρουφετίου τῶν γεμενετζιδων 1835 Ἰουλ. α'”

349. — Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος

« Τὸ συνδραμόν συνάφειον τριάς ὧ Παναγία τῶν Ἀμπατζίδων φύλαττε τῇ σκέπῃ σου τῇ θείᾳ τῷ 1817 Χεῖρ Παναγιώτου Αἰνίου »

350. — Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος

« Τριμυθοῦντος | ἱεράρχη καὶ θαυμ | ατουργέ Σπυρίδων | ἀπὸ πάσης βλάβης | ρῦσαι τοὺς τὸ ρουφέτι φου | πσιτζήδων | 1819 χεῖρ ΠΝΓ (Παναγιώτου) τοῦ ἐξ ἀγιάσματος »

351. — Ἐν τῇ γυναικωνίτιδι ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

« Διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τῶν τιμιωτάτων μαξστόρων μπακάλιδων τῆς ἀγιοτάτης Μητροπόλεως διδυμοτείχου αψμβ Ἰαν. κη' »

Γ'. — Ναὸς τῆς Παναγίας.

352. — Ἐπὶ τῆς δυτικῆς προσόψεως ἐπὶ λίθου

« Ἐκενουργήθη | τοῦτος ὁ ἱερός ναὸς τῆς ὑπερχί | ας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου | ἐν ἔτει αὐτῷ Μαρτίου ς 1806 ».

353. — Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου

« Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ὁ πάνσεπτος οὗτος ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου διὰ συν |δρομῆς καὶ δαπάνης τῶν ἐνοριτῶν αὐτοῦ ἀρχιερατεῦντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Βησσαρίωνος 1815 Μαΐου Ι. »

Ἐπὶ τοῦ εἰκονοσισαίου

ΙC ΧC Ο ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ

354. — Ὑπὸ ταύτην

« Ἰστορήθη ἡ εἰκὼν αὕτη σπουδῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν μπαγιαζήδων. ἔτος 1811. χεῖρ Νικολάου Ἀνδρ. »

ΜΗΡ ΘΣ Η ΕΛΕΘΣΑ

355. — Ὑπὸ ταύτην

« + τὸν Χατζῆ-Νικολάον σὺν τῇ συζύγῳ ἅμα τέκνοις δέσποινα ἀδελφεῖς φρούρει ἐκ πάσης βλάβης τῇ ἱερᾷ Σου σκέπῃ 1811 χεῖρ Νικολ. Ἀνδρ. »

356. — Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Προδρόμου

« Ἰστορίσθη ἡ εἰκὼν αὕτη σπουδῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν γουναράδων. ἔτει 1811. χεῖρ Νικολάου Ἀνδρ. »

357. — Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου

« + Ἰστορίσθη ἡ εἰκὼν αὕτη σπουδῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν γεμενετζίδων 1811 χεῖρ Νικ. »

358. — Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος

« + Ἰστορίσθη ἡ εἰκὼν αὕτη σπουδῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν ἀμπατζήδων 1811 χεῖρ Νικ. »

359.—'Υπὸ τὴν εἰκόνα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

« + Ἱστορίσθη ἡ εἰκὼν αὕτη συνδρομῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν μπακάληδων καὶ σιμησιδῶν 1844 »

360.—'Υπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ δικαίου Ἰωσήφ

« Αὕτη ἡ ἀγία εἰκὼν ἐξωγραφήθη διὰ τῶν ἐξό | θων τοῦ φιλ. ρουφετίου τῶν δουλεγγέριδων. οἱ καὶ ἀφιε | ροῦντες αὐτὴν προσφωνοῦσιν οὕτως : Ὁλβιε Μνή-
στορ μητροπαρθένου κόρης ὁμοτέχνων σοι τεκτόνων ἱκετῶν σου | θεμελίου στή-
ριξον εὐσεβῶν οἴκων σαῖς εὐπρὸςδέκτοις παρὰ Θεοῦ ἱκεσίαις· ἐν ἔτει 1846 χεῖρ
Νικ. Ἀνδρ. »

361.—'Επὶ χρυσοκεντήγιον ἐπιταφίου

« + Ἐσχεδιάσθη ὁ παρὼν διὰ χειρὸς Δημητρίου εἰκονογράφου ἐκ ΖΓΩΡᾶς (Ζα-
γοῦρας) καὶ ἐκηντεῖσθαι διὰ χειρὸς καὶ ἐξό | δου τῆς Ζωίτσας Μπραχικουδῆς σὺν τῇ
θυγατρὶ αὐτῆς Λενίτζα τοῦ ποτε Ἀναστασίου καὶ Ἀναστασίας + ἔτι 1807 σὺν
τοῦ Ἰοῦ αὐτῆς Χριστοδούλου »

362.—'Επὶ ξυλίνου ἐπιγονατίου, ἀφ' ἐνὸς μὲν, ὑπὸ τὸν Ἅγιον (Ἀθα-
νάσιον)

« ΑΩΚΕ (1825).

Ἀφ' εἰτέρου δέ, ὑπὸ τὸν Ἅγιον Βασίλειον

« τὸ παρὼν ἐπιγονάτιον ὑπάρ | χει τοῦ οἰκονόμου καὶ ἐν | ἱερεῦσι παπᾶ Κῦρ
| Ἀθανασίου μαρτίου 8 ».

Δ'.—Ναὸς Ἀγίας Αἰκατερίνης. Μικρὸς ἡρειπωμένος ναῖσκος
Θ'.—'. αἰῶνος ἔργον καλῆς μᾶλλον ἀρχιτεκτονικῆς τέχνης, φέρων ἀνιδωτὰ
κεραμοπλαστικὰ κοσμήματα (Φωτ. 3435). (Εἰκὼν 1.)

Ε'.—Φρούριον (Φωτ. ἀποι. 3436).

363.—'Εν τῷ πύργῳ τοῦ φρουρίου, ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς,
διεσώθη πολύτιμος τῶν πρώτων αἰώνων λαθίνῃ πλάξ, ἐφ' ἧς εὔρηται τὸ ἱερὸν
μονόγραμμα τοῦ Ἰησοῦ συμπλεγμένον μετὰ τῶν γραμμάτων Χ. καὶ Ρ. ἐπὶ
Σταυροῦ, φέροντος τὸν Αἰγυπτιακὸν τύπον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (Signum Tau.
πρὸβλ. Ἱεζ. Θ'. 4. 6.) καὶ περὶ οὗ πρὸβλ. Λαμπάκη ἀγιογραφίαν σ. 7 σχῆμα 5.
καὶ σημ. 3) (Φωτ. 3437). (Εἰκ. 2. 3.)

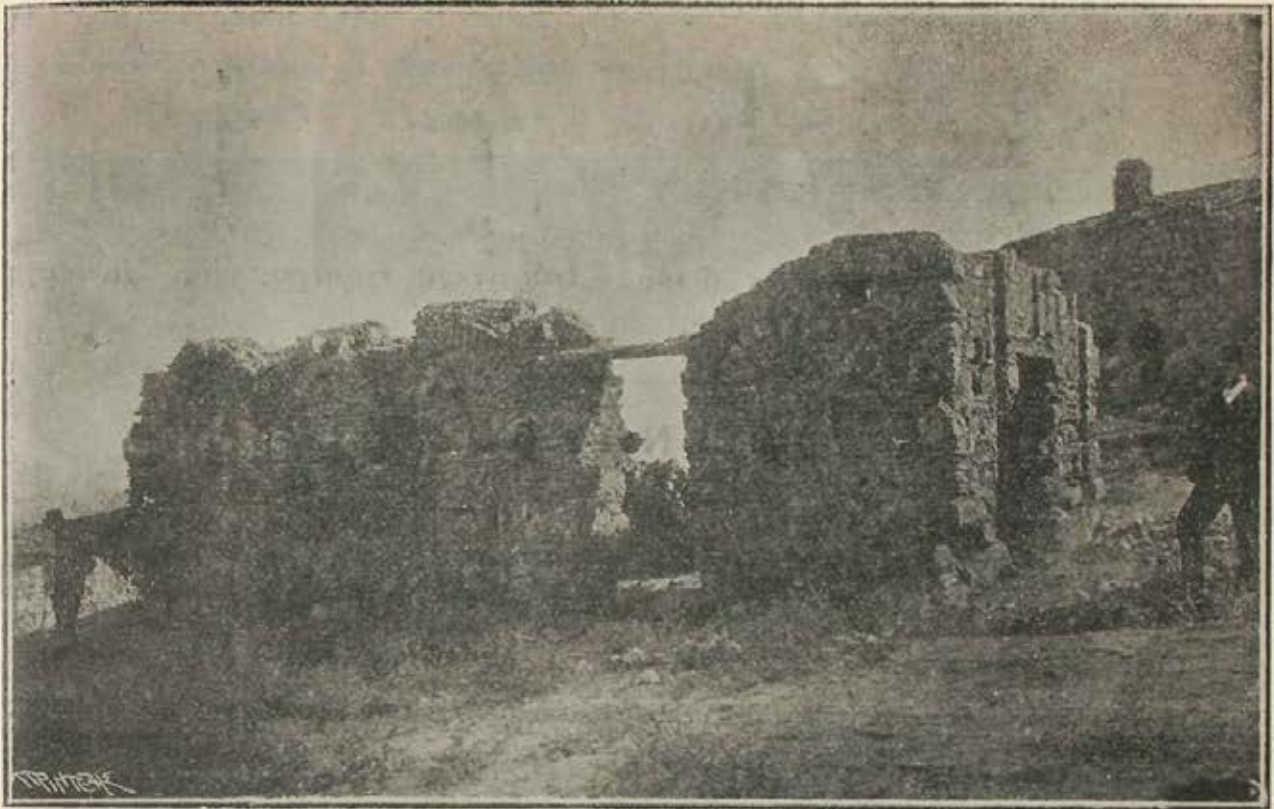
364.—'Επὶ θυρίδος

Ρ:
Π Μ

365.—'Επὶ μεγάλου ὑψηλοῦ τείχους τοῦ φρουρίου

ΚΟΜΝ | ΗΝΟC (¹)

(¹) Καθ' ἃ λέγουσιν οἱ κάτοικοι, ἄνωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἄλλοτε ἀνεγινώσκετο Ἡ-
λίου (1081-1118) | e-Publisher: EKT | Downloaded at 30/09/2021 11:41:41 |

(Εἰκ. 1). Ἐρείπια τοῦ ἐν Διδυμοτείκῳ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.

(Εἰκ. 2). Πύργος τοῦ ὁροῦρίου τοῦ

Διδυμοτείκου. Ἰδὲ οἱ μονόμορφα μορφολογία.

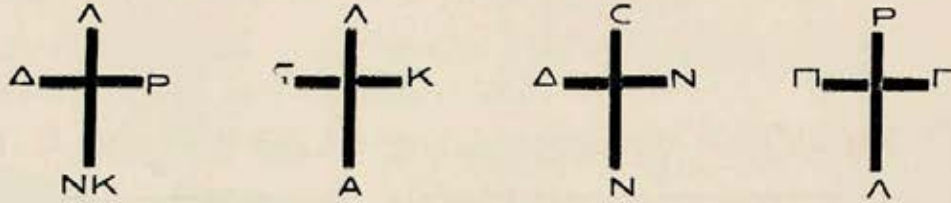

= I X P I S T O S

(Εἰκ. 3).

Σ'. — Ἰδιωτικοὶ οἶ-
κου. 366. Παρὰ τῇ οἰ-
κίᾳ τοῦ Ἱερέως Παπᾶ Εὐαγ-
γέλου, πρὸς τὰ ἄνω, πλησίον
τοῦ ναοῦ Μητροπόλεως, ἐπὶ
μαρμάρου ἐντοιχισμένον ἐπὶ
ξηρᾷ βούρσεως, ἀνέγνωμεν
τὰ κατωτέρω ἱβ'—ιγ' αἰῶνος

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἱστορικωτάτης τῶν πόλεων τοῦ Διδυμοτείχου, ἐν ᾧ

τῇ 18 Ἰουνίου 1322 ἐγεννήθη ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου νεώτερος υἱὸς Ἰωάννης Ε΄, ὁ Παλαιολόγος (1341—1344).

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ

Τῇ 29 Αὐγούστου μετέβημεν εἰς Ἀδριανούπολιν, παρ' ἣ συνεκροτήθη ἡ διάσκημος μάχη τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου κατὰ τοῦ Αἰκινίου (323 μ. Χ.)

Ἐν Ἀδριανουπόλει πολλὰ ἔχει τις τὰ σπουδάζει ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ οἴκῳ, ἐν τοῖς Ἀρχείοις, ἐν τῷ Σκευοφυλακείῳ, ἐν τοῖς Διπτύχοις καὶ εἰς τοὺς πίνακας τοὺς ἀνηρτημένους ἄνωθεν τῶν Ἡγεμονικῶν θρόνων.

Εὐχῆς δ' ἔργον ἂν τις τῶν ἐκεῖ λογίων συνέγραφε μονογραφίαν τῶν περι-
σωθέντων μνημείων, καὶ ἰδίᾳ τῶν μαρμάρων τῶν ἀποκομιζομένων ἐν τῇ αὐτῇ
τῆς Μητροπόλεως ἐκ τῶν κατεδαφιζομένων ἐκάστοτε Βυζ. Φρουρίων καὶ
ἐτέρων παλαιῶν οἰκῶν. (πρβλ. καὶ κάλυμμα κεφαλῆς τῶν ψαλτῶν. Χρῆστ.
Μουσείου ἀριθμ. 3310)

Α'.—Μητροπολιτικὸς οἶκος.

367. Ἐν αὐτῷ ἀνέγνωμεν

+ Δωρόθεος Πρώτος λαμπρᾶς ἐκ Χίου | ἱεράρχης τε σοφὸς Κλεινῆς Αἰλίας (¹)
| συνδραμόντων τῶν ταύτης οἰκητόρων | τῶν δε εὐτολμος ἐνεόχμως δόμον τῶν
γ' αἰωνίων ἀφθίτων εἰς χάλος "

Β'.—Μητροπολιτικὸς ναός. (Φωτ. ἀποτ. 3438—3447) λόγον
ἄξιος διὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν πλουσίαν ξυλογλυπτι-
κὴν διακόσμησιν τοῦ εἰκονοστασίου, τοῦ Δεσποικοῦ, τοῦ ἄμβωνος τοῦ προσ-
κυνηταρίου καὶ τῶν ὀστρακογεγραμμένων ἀναλογίων.

Ἀπέναντι δὲ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Θρόνου εὗρηται κεκοσμημένα τὰ στασίδια
τῶν Χριστιανῶν ἡγεμόνων.

Ἐν δὲ τῷ νάρθηκι παρίστανται αἱ Ἐπιτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι κατὰ τὴν
ἐρμηνείαν τῶν Ζωγράφων. (Φωτ. ἀποτ. 3441—3447).

Ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ εἰκονίζεται πληθὺς ἀγίων ἐκ τῶν μυηαίων τῆς
Ἐκκλησίας, οἷον ὁ Ἅγιος Ἰλαρίων, ὁ Ἅγιος Ἀιταλός, ἡ Ἁγία Ζηναΐς, ὁ

(¹) Οὕτως ὀνομάσθη ἡ Ἀδριανούπολις ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ. (πρβλ. Μελετ. Γεωγραφ. σ. 439)
<http://epublishing.ekt.gr> | e-Publisher: EKT | Downloaded at 30/09/2021 11:41:41 |

"Αγιος Νίκανδρος, ὁ "Αγιος Θεόδωρος Κυρίης, Θεόδοιος, Λαμιαδός, Δουζία, Κυριακή, οἱ Ἐπὶ παῖδες κοιμώμενοι, κλπ. (Εἰκὼν 4.)

(Εἰκ. 4). Ἀγιογραφίαι ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀδριανουπόλεως.

368.—Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου

« Τό στένωμα τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων στένωσον Κύριε τὴν Ἐκκλησίαν ἣν ἐκτίσω τῷ τιμίῳ σου αἵματι ἀψαχή ἀνεκαινίσθη ἐν ἔτει 1855 Ἰουλίου ε' . »

369.—Ἐπὶ τοῦ νάρθηκος

« Ἐνθάδε κεῖται ὁ πρῶτος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀγαθάγγελος 1851 Νοεμβρίου 56 »

370.—ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῶν εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου

+ Ὡ παντάνασσα καὶ πανύμνητε κόρη ἡ ἐν ναῷ Κυρίῳ προσενηχθεῖσα Μαργιώ τὴν σὴν ἐκέτιν καὶ δοῦλην πιστὴν ἧς περ ἀναλώμασι καθιστορὴ | θη ἡ σεπτὴ σου αὐτὴ καὶ ἱερὰ εἰκὼν καλῶς ἐκπεράνασαν τὴν δε τὴν ληξὶν κατὰξιώσον μητρικαῖς σου πρεσβεῖαις τῆς ἐν | οὐρανοῖς ἐπιτυχεῖν εἰσόδου καὶ τῆς ἐκεῖσε ζωῆς τῆς ἀκηράτου· ἐν ἔτει 1809 ἐν μηνὶ Αὐγούστου διὰ χειρὸς Στεφάνου Ἀνδριανουπολίτου .

371.—ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου

« ἀφιερῶθη ζωγραφηθεῖσα ἡ παροῦσα πάνσεπτος εἰκὼν διὰ ἐξόδων τοῦ | εὐλογημένου ρουφετίου τῶν ποζαζιδῶν ⁽¹⁾ ἐν ἔτει ΑΩΚΘ (1828) ἔγραψε Ν.κ.λ.α Ἀνδρ. »

372.— Ἐπὶ χρυσοῦν ἁγιοφόριον, λόγον ἁγίου διὰ τὰς αὐστηροῦ
Βυζ. τέχνης ἀγιογραφικὰς συνθέσεις, παριστάσας διαφόρους ἐποικίας τῆς ἐκκλη-
σίας, οἷαι δὲ Ἐξαγγελισμός, ἡ Γέννησις, ἡ Ὑπαπαντή, ἡ Μεταμόρφωσις, ἡ
Κοίμησις τῆς Θεοτόκου κλπ. (Φωτ. ἀπ. τ. 3110). (Εἰκὼν 5)

(Εἰκ. 5). Ἁγιοφόριον χρυσοῦν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ
Ἀνδριανουπόλεως.

† ΗΛΘΕΘΕΟΙΟΛΟΓΟΣ | ΛΕΨΑΣ ΠΑΤΡΟΣ | ΟΥ ΠΟΤΕ ΚΟΛ-
ΠΗΣ | † ΚΑΙ ΒΡΟΤΕΗΣΜΕ ΦΕ | ΡΕΙΝ ΦΥΤΛΗΣ ΚΑΛΙ | ΠΕΝΤΥ-
ΠΩΝ ΑΙΔ | † ΠΑΝ ΓΕΝΟΣ ΕΚ | ΘΑΝΑΤΟΥ ΛΥΣΩΝ ΓΕ | ΝΟΣ
ΜΕΡΟΠΩΝ |

(¹) Οἱ ποταμοὶ οὗτοι κατασκευάζονται ποτὶς ἐκ κεραύων.

ἐπὶ τῆς βάσεως δὲ

† ΚΑΙΝΕΦΥΤΟΝ ΕΣ | ΑΓΙΓ.ΕΛΙΚΗΝ, ΛΟΓΕ | ΑΦΘΙΤΕ. ΑΞΟΝ,
| † ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΝ. | ΣΕΙΟ ΧΟΡΟΤΑΣΙΗΝ | ΕΝ ΕΤΕΙ
ΑΠΟΧΥ 1699 »

373.— Ἐπὶ χρυσοκεντήτου ἐπιταφίου

« + Ὁ παρόν ἐ | πιτάφιος γέγονε δι' ἐξόδου τοῦ ταπεινοῦ Μητροπολίτου
Ἀδριανουπόλεως Ἀνθίμου καὶ ἀφιερώθη ἐν τῷ ναῷ τῆς Παμκακάρισου τῆς
ἐπονομαζομένης | Βλαχέρνας ἐν ἔτει ἤρως (7116 = 1608) ἐν μηνί μαΐω ἐνδ. Γ
+ Μεγαλύνομέν σε Ἰ[ησοῦ] βασιλεῦ »

Ὅπισθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος ἐσπουδάσαμεν τὰ λείψανα μαρμαρίνου ἐπισκο-
πικοῦ θρόνου δ',—ε'. αἰῶνος.

Ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ τοῦ Ναοῦ ἐμελετήσαμεν πολλὰ λόγον ἄξια ἀντικεί-
μενα, ὧν προεξάρχει ἐκ μεμβράνης χειρόγραφον Εὐαγγέλιον, Ἀρχιερατικαὶ
Μίτραι καὶ πολύτιμοι Ποιμαντικαὶ Ράβδοι.

374.— Ἐπὶ ράβδον ποιμαντικῆς.

+ Ράβδος Ἀδριανουπόλεως Νεοφύτου ἱερά |

+ Ἡ τῶν μέν ὁμματα θέλγει τοὺς δ' ὑπνόωντας ἐγείρει.

375.— Ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς

Κ Μ Τ (Πιθωνῶς Κ(οι)μ(η)τ(ήριον)

376.— Ἐτέρα ἐπιγραφὴ δυσανάγνωστος, ἐξ ἧς προχέειρος ἐσημειώσαμεν

ΔΕΣΚΥΜΗ	ΣΣΛΑ; Σ
ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΝ	ΕΙΣΤΙΝ
ΘΩ ΑΘΑΧ ΛΗΟΚΕΡ	ΗΣΑ
ΦΟΡΟΣ ΤΗΣ	ΤΒ ΣΘ
ΠΑΝΑΓΗΑΣ Θ	ΜΒ ΘΒ
ΕΩΤΟΚΥΜΗ	ΑΡΟΣΕΤ
... ΥΟ ... ΛΙΟΥ Η	

377.— Ἐτέρα ἐπιγραφὴ ὡσαύτως δυσανάγνωστος

ΕΝΘΑΔΕ ΚΑΤΑΚΕΙ[ΤΑΙ]
ΠΚΟΜΕΝΤΟΛΟΣΟΤΗΣ
Μ]ΑΚΑΡΙΑΣ ΜΝΗΜΗΣ ΓΕΝΑ
ΜΕ]ΝΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗ
ΣΙ]ΑΣ ΥΙΟΣ ΚΟΣΜΑ ΠΡΕ
/ ΒΣ
ΠΑΠΥ ΝΒΜ
ΝΟ]ΕΜΒΡΙ

Β'.—Ναὸς Ἀγίου Ἰωάννου Θεολόγου.

Λόγον ἄξιον ὁλοκαῖον ἐν σχήματι Στρωτοῦ ἀνελκυσματόν ἐστιν.

378.—'Επὶ μαρμαρίνης πηγῆς ἀγιάσματος.

Βουλτζο | 1802

379.—'Επὶ τῆς πλακὸς τῆς ἀγίας Τραπέζης

ΝΗΚΒΛΑ 1813 ΑΒΓΕΡ(ινού 3)

380.—'Επὶ τῆς εἰκόνας τοῦ *I. Χριστοῦ*

«Παντοκράτορ Κύριε ἐν τοῖς προβάτοις χρυσοπηγὴν τὴν συνταξάν τὴν σὸν οἰκέτην 1826 χεῖρ Νικολ. Ἀνδρ.» (=Παντοκράτορ Κύριε ἐν τοῖς προβάτοις σύνταξον Χρυσοπηγὴν τὴν σὴν οἰκέτιδα).

Γ'.—Παρεκκλήσιον Ἀγ. Παντελεήμονος.

381.—'Υπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ *I. Χ.*

«Διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου ἁγίου Ἀδριανουπόλεως Κυροῦ Νεοφύτου ἐν ἔτει σωτηρίῳ αχοζ (1677) χεῖρ (:) Γερασίμου».

382.—'Υπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου.

«Διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου ἁγίου Ἀδριανουπόλεως Νεοφύτου ἐπὶ ἔτους τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας αχοζ (1677) Π. Χ. (πιθανῶς) ἀπὸ Χριστοῦ) καὶ αὐθις ἀνεκαινίσθη ἐπὶ ἔτους αωαα' (1821).»

383.—'Υπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Προδρόμου.

«Διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου ἁγίου Ἀδριανουπόλεως Κυροῦ Νεοφύτου ἐν ἔτει σωτηρίῳ αχοζ (1677)»

384.—'Υπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀποκαθελώσεως

«+ διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τῶν τιμιωτάτων μαξιστέρων καυταντζήδων (φορμαχίων) ἐν ἔτει 1715 διὰ χεῖρός Κωνσταντίνου»

385 Ἐν Ἀδριανουπόλει ἀνέγνωμεν καὶ ἑτέραν τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην

† ΑΝΑΞ ΜΙΧΑΗΛ ΑΥΣΟΝΩΝ ΤΩ[Σ]ΚΛΕΟΣ
ΛΥΤΡΩΣΙΝ ΕΥΡΕ ΔΙΟΝ Η ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝ
ΠΥΡΓΩΜΑ ΤΩΥΧΕ ΚΑΤΕΝΑΝΤΙ ΒΑΡΒΑΡΩΝ
ΜΑΧΑΣΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΑΤΤΟ ΗΤΟΝ ΚΑΘΑΠΑΞ †

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

Τελετὴ τῆς Νέας Ἰνδικτιῶνος. — Σπεύδοντες ἐξ Ἀδριανουπόλεως, τῇ 31 Αὐγούστου 1902, κατελάβομεν τὴν ΚΠ. ὅπως κυρίως παρασιῶμεν τὴν πρωΐαν ἐν τῇ σεμνῇ καὶ μεγαλοπρεπεῖ τελετῇ τῆς Νέας Ἰνδικτιῶνος.

Καὶ ὅτ' ἐσπέρας μὲν ἠκροασάμεθα τοῦ Ἑσπερινοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ κεφαλῇς τῶν 12 Σύνοδικων χοροστατοῦντος,

τὴν δὲ πρωτὰν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, καθ' ἣν δὲν λειτουργεῖ ὁ Πατριάρχης, ἀλλ' ἀπλῶς χοροστατεῖ, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, τοῦ κλήρου προηγουμένου, ὁ Πατριάρχης καὶ σὺν αὐτῷ οἱ λογάδες καὶ κεκλημένοι ἀνήλθομεν ἐπὶ τῆς Πατριαρχικῆς αἰθούσης, ἐνθα κατανυκτικῶς ἐψάλησαν ἡ Ἀκολουθία καὶ τὰ τροπάρια τῆς Νέας Ἰνδικτιῶνος «Ὁ πάσης δημιουργὸς τῆς κτίσεως κλπ.». Ἀλησμόνητος δὲ θέλει παραμείνῃ ἡμῶν ἡ θαυμασία πατριαρχικὴ εὐχή, καθ' ἣν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠ. καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, κηρύσσων τὴν ἑναρξιν τοῦ Νέου Ἑτους, ἐπικαλεῖται τὸ θεῖον Ἐλεος ἐπὶ τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν, εὐλαβῶς δὲ καὶ κατ' ἑκτασιν μέμνηται τῶν μετασιάντων πρὸς Κύριον. Κατὰ τὸ 1902, ὅτε ἡμεῖς παρευρέθημεν ἐν τῇ τελειῇ ταύτῃ, ἐκηρύσσειτο ἡ λήξις τῆς ιε' καὶ ἡ ἑναρξις τῆς α' Ἰνδικτιῶνος.

Ἴδον δὲ ὡς ἔχει ἡ εὐχὴ αὕτη καὶ προᾶξις τῆς Νέας Ἰνδικτιῶνος, ἦν ἀπαγγέλλει ὁ Πατριάρχης ἐν μέσῳ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τοῦ Κλήρου, τὸ Πατριαρχικὸν αὐτοῦ ἐπιτοχίλιον καὶ ὁμοφρόσιον γέζων :

Εὐχὴ τῆς νέας Ἰνδικτιῶνος

Τὰς πρὸς Θεὸν ἱλαστηρίους ἐντεύξεις ὑπὲρ τοῦ τῶν Ὁρθοδόξου πληρώματος, καὶ μάλιστα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶς κεκοιμημένων ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ ἐν παντὶ μὲν ἄλλῳ καιρῷ ἀναπέμπειν ὀφείλομεν τὴν ἔσχατον Αὐτοῦ ἐξαιτούμενοι εὐσπλαγχνίαν, πολλῶ δὲ μᾶλλον καὶ ἐκτενέστερον ἐν ταῖς τῶν Ἰνδικτιῶν ἐνάρξεσιν, ὡς ἀπαρχὰς τινὰς τῶν ὑμετέρων ἔργων, καὶ θεοφιλῶν πράξεων, τῷ εὐλογοῦντι τὸν στέφανον τοῦ ἐνικυτοῦ εὐλαβῶς προσάγοντες. Ταύτῃ τοι καὶ ἡμεῖς νῦν τὴν ΙΕ'. Ἰνδικτιῶνα, θεῖα εὐδοκίᾳ, διανύσαντες, καὶ τῆς Α'. κύβης ἐπιλαμβάνόμενοι ἐν πρώτοις μὲν περὶ αὐτῆς, τὰ πρόσφορα παρὰ τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ ἐξαιτούμεθα, ὅπως εἴη αἰεὶς, κακοῦ ὅλως ἀπείρατος παντοίων τε ἀγαθῶν βρίθουσα, σταθερὰς γαλήνης καὶ εἰρήνης βαθείας ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει, ὑγείας τε κοινῆς καὶ πνευματικῆς καρποφορίας τῷ χριστιανύμῳ λαῷ παρρησιακῇ· εἴτα δὲ μνησθῶν καὶ τῶν ἐπ' ἐλπίδι μελλούσης ζωῆς κεκοιμημένων καθηκόντως ποιούμεθα πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρῶν. Καὶ δὴ ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν συνευχομένων αὐτῇ ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, εἰς ὕψος τὸ πνεῦμα καὶ τὰς χεῖρας ἐπάραντες, ἐπικαλούμεθα τὸ θεῖον ἔλεος ἐπὶ πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος εὐσεβῶς κοιμηθέντας ἀδελφοὺς ἡμῶν, Βασιλεῖς, Πατριάρχας, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, διακόνους, μοναχοὺς, καὶ λαϊκοὺς, πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ, καὶ ἐξαιτούμεθα ὑπὲρ αὐτῶν τὴν λύσιν ἀπὸ παντὸς ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ ἁμαρτήματος καὶ τὴν συγχώρησιν εἰς ὅσα καὶ αὐτοὶ ὡς ἄνθρωποι τὸν πολυαμάρτητον τοῦτον κόσμον οἰκήσαντες, ἡμαρτον καὶ εἰς Θεὸν ἐπλημμέλησαν λόγῳ ἢ ἔργῳ, ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως, ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ, φανερῶς ἢ ἀφανῶς, καὶ εἴτε ὑπὸ κατάραν πατρὸς ἢ μητρὸς αὐτῶν ἐγένοντο, εἴτε τῷ ἰδίῳ ἀναθέματι ὑπέπεσον, εἴτε ὅρκον ὤμοσιν κάκεινον παρέβησαν, εἴτε ἐψευδόκησαν, εἴτε ἄρὰν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἀφορισμὸν ἐδέξαντο ποτὲ ὑπὸ ἱερέως, ἢ ἀρχιερέως, ἢ Πατριάρχου, δι' ἡντινοῦν αἰτίαν, καὶ ἀμελεῖα χρησάμενοι οὐκ ἔτυχον συγχωρήσεως, εἴτε ὑπὸ

μνησικαχίας ὁργῇ ἐμμένον κατὰ τινος προσηνέχθησαν, εἴτε πάθει ὑπερηφανείας κρατή-
θέντες ὑπὲρ ὃ δεῖ ἐφρόνησαν, εἴτε ὑπὸ πλεονεξίας καὶ ἀκηδίας τοὺς πτωχοὺς οὐκ ἠλέη-
σαν, εἴτε τὰς νηστειάσιμος ἡμέρας κατέλυσαν, εἴτε τὰς ἐορτασίμους οὐκ ἐτήρησαν, εἴτε
τῶν ἄλλων τι ἔπραξαν, ἅπερ κόλασιν ἐμποιεῖ τοῖς ἀνθρωπίνην σάρκα φοροῦσιν, εἴτα
ἐν συναισθῇται γινόμενοι καὶ μεταμεληθέντες ἐξωμολογήσαντο πνευματικοῖς πατράσι
τὰ ἐπταισμένα, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῶν κανόνα ἀπὸ καρδίας ἐδέξαντο καὶ πληρῶσαι προε-
θυμήθησαν, ἀλλ' οὐκ ἔφθασαν πληρῶσαι· ἐκ τούτων οὖν ἀπάντων τῶν γνωστῶν καὶ
ἀγνώστων ἀμαρτημάτων τῆς ἐνοχῆς καὶ τοῦ δεσμοῦ, δυνάμει τῆς παρὰ τοῦ Κυρίου
δοθείσης τοῖς Ἀποστόλοις ἐξουσίας τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, ἐξ ἐκείνων δὲ καὶ ἡμεῖς τοῖς
ἀναξίοις ἀλληλοδιδοῶς μεταδιδυσθείστης, ἱκετεύομεν ἵνα ὥτι λελυμένοι καὶ συγκεχω-
ρημένοι πάντες οἱ προτελευταῖοι ἀδελφοὶ ἡμῶν.

Ναὶ Δέσποτα πολυέλεε Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, νικήστω Σου τὸ ἅμετρον ἔλεος καὶ
ἡ φιλάνθρωπία ἡ ἀνείστωτος καὶ ἀνυπέρβλητος, καὶ μὴ παρίδῃς τὸ πλάσμα τῶν χει-
ρῶν Σου καταποθῆναι τῇ ἀπωλείᾳ, ἀλλ' ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ ταπει-
νῶν ἱκετῶν σου δεομένων ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων δούλων Σου Βασιλέων, Πατριαρχῶν,
ἀρχιερέων, ἱερέων, διακόνων καὶ λοιπῶν, πάσης τάξεως καὶ παντὸς βαθμοῦ καὶ πάντα
ἐπικείμενον αὐτοῖς δεσμόν, ὃν αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐκ συναρπαγῆς ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας
ἐφειλκύναντο, διέλυσον ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Κύριος, φιλόανθρώπως παριδὼν
ἅπαντα κατὰ τὸ Σὸν ἅμετρον ἔλεος καὶ τὸ πλῆθος τῆς Σῆς ἁμετηότητος χρηστότητος
πρεσβεΐας καὶ ἱκεσίας τῆς Παναρχάντου Σου μητρὸς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ
ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ τιμίου ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου,
τῶν Ἀγίων ἐνδόξων καὶ Πανευφύμων Ἀποστόλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ'
αἰῶνος Σοι εὐαρεστησάντων. Ἀμήν.

Ἐν Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος Α'.

Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτης ἑκάστου Ἀρχιερεὺς φέρων ἐπιτραχήλιον καὶ
ὠμοφόριον ἐπογράφει ταύτην.

Ἐν τέλει τῆς τελετῆς εὐλαβῶς παρεκαλέσαμεν τὴν Α. Π. ὅπως μεταλαμπα-
δέυῃ καὶ δι' ἡμῶν εἰς τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα, τὴν ἔναρξιν τοῦ Νέου Ἐκ-
κλησιαστικοῦ ἔτους.

Ἡ δὲ Α. Π. Ἰωακεὶμ ὁ Γ' ἐχάραξεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Λευκώματι οὕτως
τὴν Νέαν Ἰνδικτιῶνα (Εἰκὼν 6) μεθ' οὗ συνυπέγραψαν διὰ τοῦ συνήθους
κανικλώματος :

† Ὁ Ἐφέσου Ἰωακεὶμ † Ὁ Προύσης Ναθαναὴλ † Ὁ Νεοκαισαρείας Ἀλεξάνδρος
† Ἀμασείας Ἀνθιμος † Ὁ Σμύρνης Βασίλειος † Ὁ Χίου Κωνσταντῖνος
† Ὁ Βάρης Πολύκαρπος † Ὁ Βοδενῶν Νικόδημος † Ὁ Λιτίσης Νικηφόρος
† Ὁ Καλλιπόλεως Ἰερώνυμος

Ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας

Τῇ 2 Σεπτεμβρίου ὥρα 3 μ. μ., τὸ πρῶτον εἶδομεν τὸ ἄρρητον θαῦμα τῆς
Χριστιανικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, οἷον ὁ Χριστιανικὸς κόσμος οὐδὲν τέως ἀνέδει-
ξεν. (Εἰκὼν 7. 8).

Ἐπὶ μακρὸν δὲ τὴν εὐσέβειαν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἀπὸ τῶν προχριστιαν-

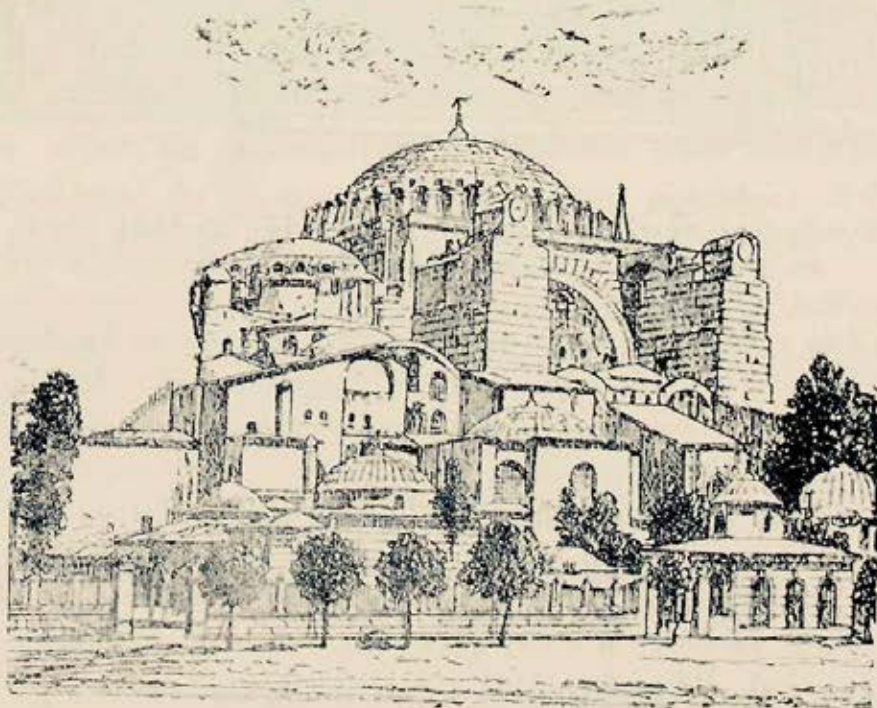
ἰς μιν Σερβικοῦ Ἰνδιεπιθῶντος!

(Εἰκ. 6). «Ἐν ὑπὸ Σεπτεμβρίῳ, Ἰνδιεπιθῶνος Α'».

Ὁ δὲ Ἰνδιεπιθῶν

Σερβικός

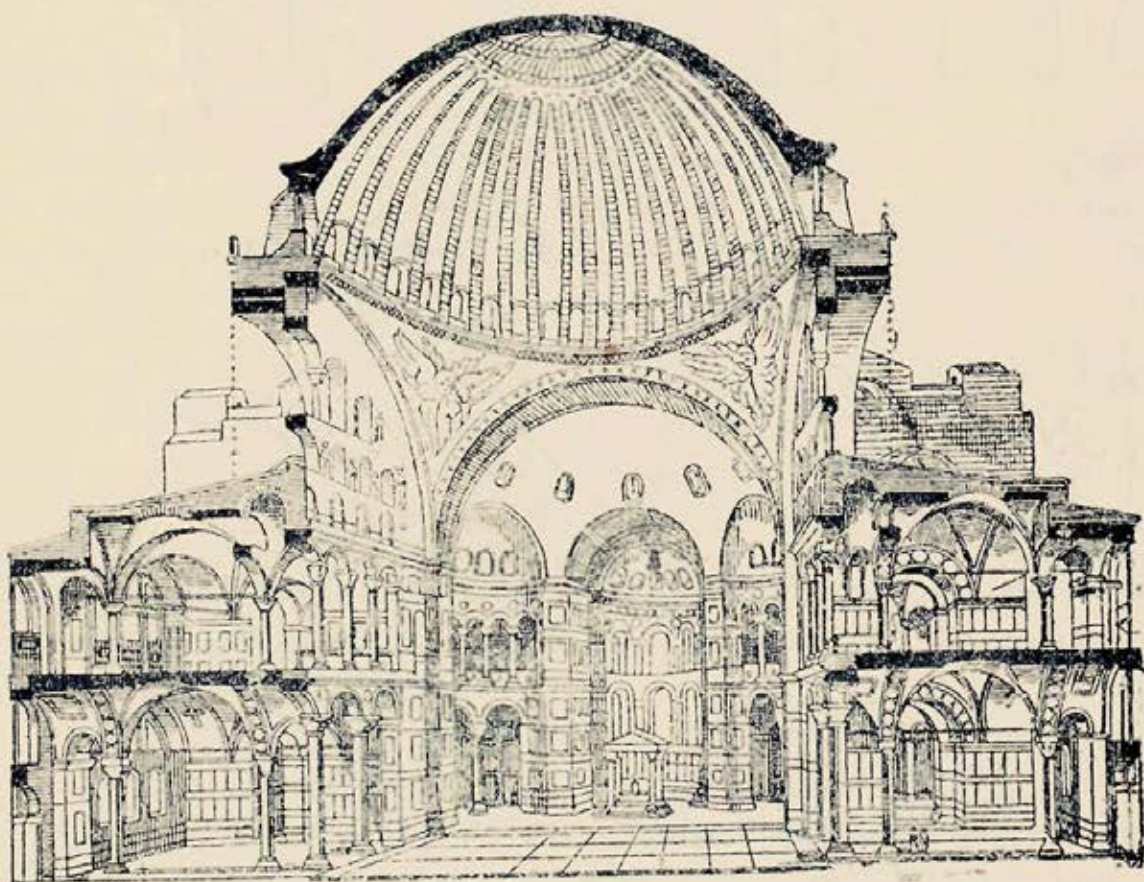
νικῶν χρόνων μέχρι τοῦ νῦν θαυμάσιος, καὶ τὰ δύο μεγάλα Ἀρχιτεκτονικὰ οἰκοδομήματα τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας συγκρίνοντες, τὸν Παρθενῶνα τοῦ

(Εἰκ. 7). Ἐξωτερικὸν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ἰστίον καὶ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν τοῦ Ἀρθεμίου τοῦ Τραλλιανοῦ, κατηρτίσαμεν εἰς τὸ ἐξῆς ἀξίωμα

» Η Ἑλλάς, Μήτηρ πάσης σοφίας καὶ τέχνης, ἐστὶ τὸ διὰ πάντων τῶν αἰώνων μέγα Μουσεῖον τοῦ ἐνιαιότου ἀθανάτου πνεύματος τῆς Ἑλληνικῆς φύλης. Παρθενὸν (ἡ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ἐξερχομένη θεὰ τῆς Σοφίας Ἀθηνᾶ) καὶ Ἁγία Σοφία (ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ) μία διάνοια ἐν δυοῖ διαφόροις τέχνης τύποις».

(Εἰκ. 8). Ἐγκάρδιος τομὴ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας κατὰ τὴν ἐκ Βορρᾶ πρὸς Μεσημβρίαν διεύθυνσιν.

Τοσαῦτα δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων, ξένων καὶ ἡμεδαπῶν περὶ τοῦ κάλλους, τῆς ἱστορίας, τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς διαθέσεως τοῦ ναοῦ τούτου ἐγράφησαν, ὥστε πᾶσα, καὶ ἀπόπειρα ἔστω περιγραφῆς ἢ ἡμῶν, ἐπιτελῶς παρῇκει.

Τοῦτο μόνον μετὰ τοῦ Προκοπίου τοῦ Γαλαίου (Τόμ. III, σ. 2827 ἐκδ. Migne) ἐπαραλαμβάνομεν, ὅτι ὁ Ναὸς οὗτος ἐστὶ θεῖον ἔργον, τοῖς μὲν ὁρῶσιν ἐπερφυές, τοῖς δὲ ἀκούουσιν ἄπιστον. Κατὰ δὲ τὸν Κωδινὸν ναὸς σοῖος οὔτε ἐγένετο ἀπὸ Ἀδάμ, οὔτε γενήσεται (ἐκδ. Βόννης σ. 131). ⁽¹⁾

(1) Λαμπρὸν εἰκόνα τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας μετὰ τοῦ ἀσχυροῦ χρωματοῦ θόλον πρὸ τῆς πτώσεως αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σεισμοῦ τοῦ 557, ἴδ. εἰς τὸ ἐξῆς λαμπρῶς ἀρχιτεκτονικόν

“Ὅπερ δὲ πολὺν τὴν προσοχὴν ἡμῶν προεκάλεσεν, ἐστὶν ὅτι καίτοι, περὶ τὴν βάσιν τῶν τοίχων τοῦ Ναοῦ (ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βήματος μέχρι τοῦ ἐπιστεγαζομένου μέρους ὑπὸ τοῦ θόλου) ἀντὶ παντὸς ἄλλον κοσμήματος ἐτέθη ὡς κόσμημα ὁ Ἑλληνικὸς μαϊάνδρος, φέρον τὸ σχῆμα τοῦ Στανροῦ, ὅπερ ἡμεῖς ἀκραδάντως πιστεύομεν ὅτι οὐχὶ εἰκῇ καὶ ὥς ἐτυχεν ἐπραξεν ὁ Τράλλιανὸς Ἀνθέμιος, ἀλλὰ διὰ τοῦτον ἠθέλησε νὰ δείξῃ τὴν ἐκχριστιανίσιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου.

Ἐν τῷ μαϊάνδρῳ τούτῳ βλέπομεν τὴν συνένωσιν οὕτως εἰπεῖν τῶν ἰδεῶν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ καὶ Χριστιανικοῦ κόσμου.

Ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη (μαϊάνδρος) εἶναι ἡ βάσις, ἐφ’ ἧς, ὡς εἴπομεν, στηριζομένη ἀναπειάννυται ἡ Χριστιανικὴ τέχνη. (Στανρός).

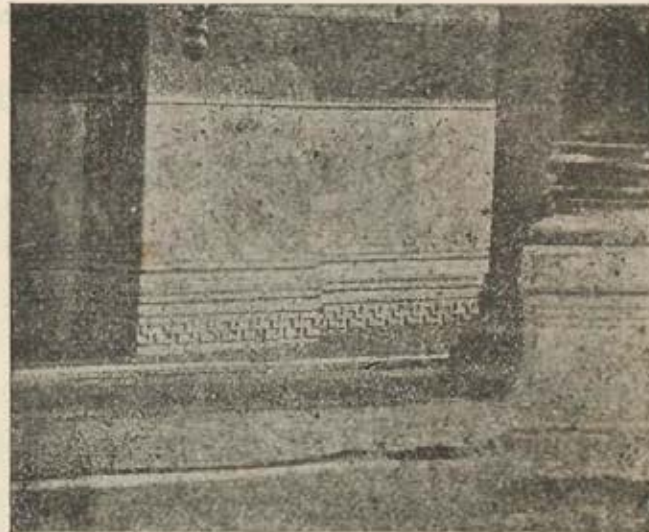
Πολλοῦ λόγου ἄξιον ὅτι, ὅταν κατὰ τὸ 1906 ἐξητάζομεν τὰς Τράλλεις, τὴν πατρίδα τοῦ Ἀνθεμίου, ἐν τῷ μικρῷ πρὸ τῶν Τράλλεων χωρίῳ Δείμεριτζικ (ὃ καὶ Προτράλλεις ὠνομάσαμεν),

ἐκεῖ φιλόρχαιος φίλος ἐπέδειξεν ἡμῖν κέραμον (Μουσεῖον ἀριθ. 5865), ἣν, ὡς εἶπεν ἡμῖν, εὑρεν εἰς ἡρειπωμένον Χριστιανικὸν ναὸν περὶ τὴν χώραν ταύτην τῶν Τράλλεων, ἐφ’ ἧς ἀπεικονίζεται ὁ αὐτὸς μαϊάνδρος ὁ ὑπάρχων ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ. (Εἰκὼν 9).

Εἶναι ἄραγε προσχεδιάσματα τοῦ μεγάλου τούτου Χριστιανοῦ Ἰκτινίου;

Ἐπὶ τῶν κεράμων τῆς Ἀγίας Σοφίας ἦτο ἀποτετυπωμένη σφραγίς. (Εἰκὼν 10).

Τοιαύτην κέραμον πεσοῦσαν τὸ 1870 ἀπὸ τῆς στέγης τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὃ ἐν Κωνσταντινουπόλει τότε γηραιὸς καὶ σοφὸς Προσβευντὴς κ. Ραγκαβῆς παρέλαβε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας.

(Εἰκ. 9.) Μαϊάνδρος τοῦ Ναοῦ
τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ομοία κέραμος εὑρίσκειται καὶ ἐν τῷ ἐν Βερολίῳ Χρ. Μονασείῳ ().

(Εἰκ. 10). Κέραμος ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἐφ' ἧς
ΜΕΓ[ΑΛΗ|C ΕΚΚΛ[Η]CΙΑ|C (κέραμος)

Κατάλογον συλλογῆς φωτογραφιῶν Ἀγίας Σοφίας ἴδε Δελ. Θ', σελ. 21—30.

Τὸ θέαμα τῆς Ἀγίας Σοφίας

Ποῖον εἶναι τὸ θέαμα, καὶ οἷα συναισθήματα ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἑλλήνος Χριστιανοῦ ὁδοιπόρου ἐξεγείρει ὁ Μέγας οὗτος Ναός, οὔτε λέγεται, πολὺν δὲ ὀλιγώτερον οὔτε περιγράφεται. (*)

Πανταχοῦ τοῦ Βυζαντίου, ὅπου καὶ ἂν ὑπάγει τις, προέχει τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ ἐπιβάλλον τοῦ πρώτου Ναοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐσπονδάζομεν τὴν ἁγίαν Σοφίαν πανταχόθεν, ἐβλέπομεν ταύτην ἐκ τοῦ βάνθους τοῦ Κερατίου κόλπου, ἐκ τοῦ Πέραν, ἐκ τοῦ Γαλατᾶ, ἐκ Χαλκηδόνος, ἐκ Μαλιεπὲ, πανταχοῦ ὅπου μετεβαίνομεν ὁ νοῦς καὶ τὸ βλέμμα ἡμῶν, ὥσπερ περὶ μαγνητικὸν κέντρον ἐστρέφειο περὶ τὴν ποτε Μεγάλην ἡμῶν Ἐκκλησίαν, πανταχοῦ δὲ ἐγράφομεν διαφόρους ἐκφράσεις, μονολογίας, περιγραφὰς καὶ ἐντυπώσεις, ὥς εἴθε νὰ δυνηθῶμεν καὶ δημοσιεύσωμεν ἄλλοτε εἰς καλλιτέρους καιρούς.

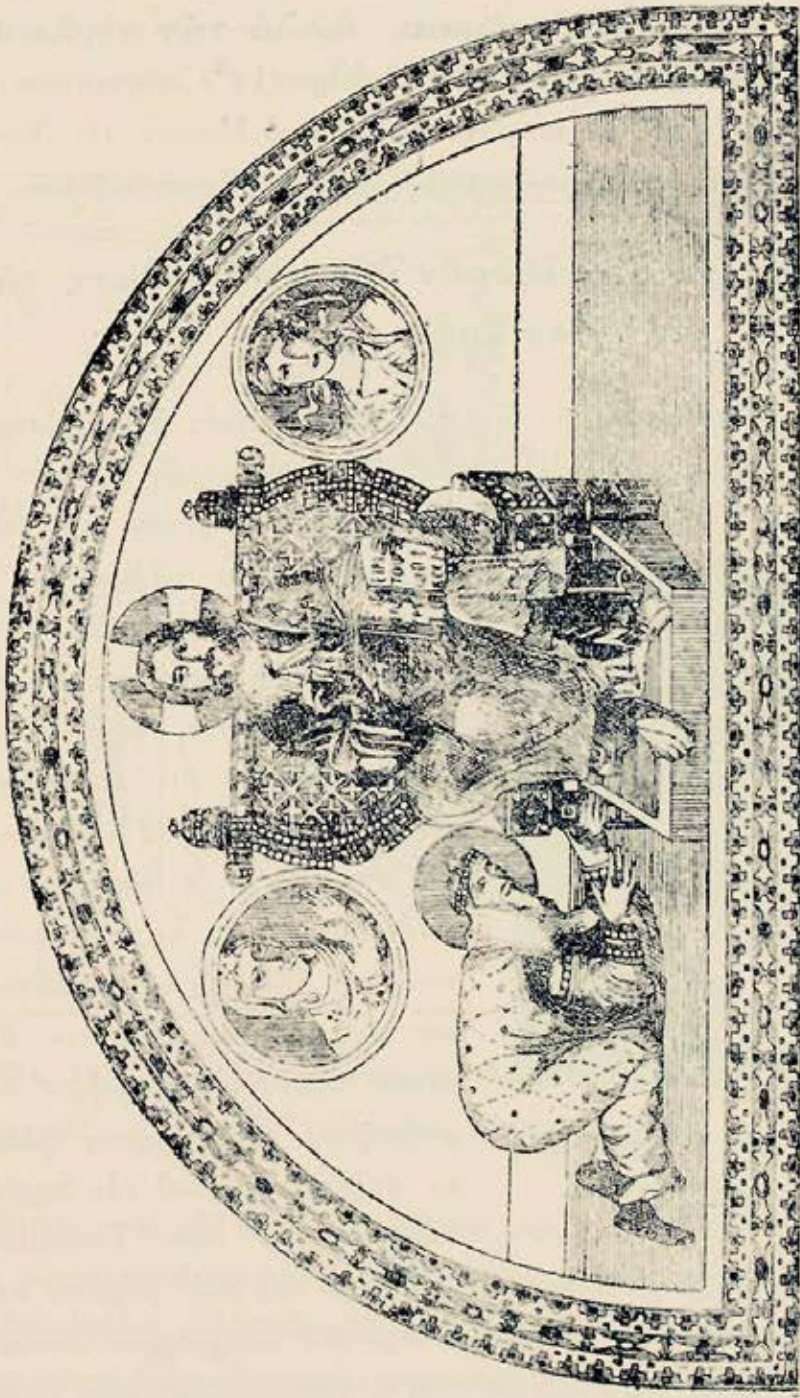
Εἶναι δὲ περίεργον πόσας ὄψεις καὶ φάσεις μεταβάλλει ὁ θεῖος αὐτὸς Ναός, ἐκτῶν διαφόρων μερῶν τῆς ΚΠ θεωρούμενος. Οὔτω, πλησίον ἐφαίνεται ἡμῖν οἷος εἶναι, ὅτε μακρὸν, ἐκ τοῦ βάνθους τοῦ Κερατίου κόλπου ἐπιστραφέντες πρὸς αὐτὸν, εἶδομεν αὐτὸν πολὺν μεγαλειότερον, ἢ ὅτε εἵμεθα ἐγγύς· πιθανὸν τὸ ἐσπέρας ἐκεῖνο ἢ ἀτμόσφαιρα ἦν τοσοῦτον ἐγρὰ ὥστε ταύτην διαβλέπομεν οἷον εἰς μέσον φακοῦ.

Οὔτε δὲ δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν τί ἡσθανόμεθα, ὅτε ἐβλέπομεν τὸν Μέ-

(*) Περὶ τῆς κεράμου ταύτης παράβαλ. ἡμετέραν Πραγματείαν ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολογ. Ἑταιρείας Τόμ. Α', Τευχ. Γ', σ. 1885. σ. 515 Γ. Λαμπάκη, ἡ Μονὴ Δαφνίου 1889 σ. 87. καὶ ἐν τῷ *Memoire sur les Antiquités Chrétiennes* fig. 15.

(*) Περὶ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἐλπίδων, ὥς ἐξεγείρει ἡ θέα τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας ἰδ. Ἰλαμπρόν πολήμα ὑπερόχον τέκνον τῆς Ἰωνίας, τοῦ λογιωτάτου ποιητοῦ κ. Φ. Βουτουᾶ «Πομφόλυγες» 1886. σ. 144.

γαν ἡμῶν Ναὸν κατεταγμένον εἰς τὴν σειρὰν τῶν λοιπῶν τσαμίων. Τίνα; τὸν πρῶτον Ναὸν τῶν Ὁρθοδόξων, τὸν Πρύταιν τῶν οἰκοδομημάτων τῆς Ἑλλ. Χριστ. Τέχνης! Αἰται αἱ βουλὰὶ τοῦ Ὑψίστου, αὕτη ἡ ἀπόκρυφος Διαταγὴ

(Εἰς. 11). Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐπὶ θρόνον (Ὑπόθετον) τοῦ Ναοῦ
τῆς ἁγίας Σοφίας).

(Περὶ τοῦ Ἰδ. Γ. Ἀναστάσις Ἀποστολῆς).

τοῦ Κυρίου. Μάλιστα, ὅτε ἐβλέπομεν τὸν μέγαν τοῦτον Ναὸν, ἐφ' ὃν ἐμορφώθη-
σαν αἱ τελεταὶ καὶ ἑορταὶ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, κατασκότεινον εἰς τὰς
ἡμέρας τῶν Χριστιανικῶν ἑορτῶν, κατάφωτον δὲ εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς γεννή-
σεως τοῦ Προφήτου καὶ τοῦ Μπαϊραμίον!

Δὲν θὰ λησμονήσωμέν ποτε ἐσπέραν ἡμεῖς, τὴν ὥραν τοῦ Ἑσπερινοῦ, καθ' ἣν εὐρέθημεν ἐν τῷ Ναῷ καὶ εἶδομεν τὸν ἥλιον εἰσερχόμενον ἐκ τῆς Ἀύσεως καὶ φωταγωγοῦντα διὰ τοῦ θόλου τὸν Μέγαν Ναόν. (¹)

Ἐμνήσθημεν αὐθωρεὶ τοῦ Προκοπίου λέγοντες «φαίης ἂν οὐκ ἔξωθεν καταλάμπεσθαι ἡλίῳ τὸν χῶρον, ἀλλὰ τὴν αἴγλην, ἐν αὐτῷ (τῷ θόλῳ) ὁρῶσθαι.» (III σ. 2833 Migne) (²) εὐχαριστοῦμεν δὲ τὸν Ὑψιστον, ὅτι ἡξίωσεν ἡμᾶς εἰς τοιαύτην στιγμὴν νὰ ἴδωμεν τὸν Ναόν τῆς θείας Ἀυτοῦ Σοφίας, ὃν ἀπὸ παιδῶν ἐφантаζόμεθα καὶ ἐσπονδάζομεν.

Εἰς ἐσπερινός. Τὸ ὅως ἱλαρόν ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἀγίας Σοφίας

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀνέτρεξεν ὁ νοῦς ἡμῶν εἰς τοὺς ἄνω αἰῶνας. Ἐφαιτιάσθη ποία ἦτο ἡ πρὸ τῆς ἀλώσεως δόξα τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Ἀυτοκράτορων,

(Εἰκ. 12). Ἀγγέλους ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας, ψηφιοθέτημα.

καὶ τῶν ἑσπερινῶν, ποῖαι ἦσαν αἱ μελωδῖαι καὶ ἡ τάξις τῶν 600 κληρικῶν τῆς ἁγίας Σοφίας, διότι τοσούτους εἶχεν (ἦτοι 80 Πρεσβυτέρους, 150 Διακόνους, 40 Διακονίσσας, 70 Ὑποδιακόνους, 160 Ἀναγνώστας, 25 Ψάλτας καὶ 75 θηρωρούς, ἐν ὅλῳ 600). Ἐφαιτιάσθη πρὸς στιγμὴν τὸν Πατριάρχην ἐπὶ τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν Καθίδρου, τὸν Ἀυτοκράτορα ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ κρατοῦντα τὸ μῆλον καὶ τὸ σκήπτρον, τοὺς χοροὺς ψάλλοντας τὸ Δοξαστικόν, καὶ τὴν σειρὰν τῶν Ἀναγνώστων τῶν Ὑποδιακόνων,

τῶν Διακόνων καὶ τῶν Πρεσβυτέρων ἐξερχομένων διὰ τοῦ βορείου κλίτους, ἵσταμένων δ' εἴτα ἐν γραμμῇ ὑπὸ τὸν θόλον πρὸ τοῦ Πατριάρχου, ὅπως ψάλλωσι τὴν ἐπιλήχριον εὐχαριστίαν, καὶ ὁ νοῦς μου ἐβνθίζετο περισσότερον εἰς τὰ βάθη τῶν αἰώνων καὶ ἀνεπλήρου τὰ χάσματα τὰ κενὰ, ἐβλεπον τοὺς κρεμαμένους πολυελαίους, τὰ φῶτα τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, τὴν πλῆ-

(¹) Περὶ τὸ ὑμνησιον τοῦ θόλου εὐφρονται 40 θινῶδες, ὧν 4 εἰσὶ κλεισταί.

(²) Ἐξ οὗ καὶ ἔμφοτον (τὸ Ἐμφωτον) τὸν θόλον ὁ Ἐνάγειος ἐκάλει.

θὺν τῶν κρεμαμένων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν κανδηλῶν, τὰς ἱερὰς μορφὰς τῶν παρεπιδημούντων ἀσκητῶν, ἡγουμένων, Ἀρχιερέων, τοὺς Πατρικίους, καὶ ἐν τῷ Μηταταρίῳ τὰς Πατρικίας, τοὺς Πραιποσίτους, τοὺς Κανδιδάτους, τοὺς Σπαθαρίους, τοὺς Πρωτοσπαθαρίους κρατοῦντας τὰ ἐναντῶν διστράλια (Dextralia) (ἡμιπελέκεις) καὶ πρὸ παντός τὴν Αὐγούστιαν μὲ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐκείνης ἀκολουθίας, προκύπτουσιν (Εἰκ. 13) κάτω ἐκ τῶν ἄνω αὐτῆς δια-

(Εἰκ. 13). Ἡ Αὐτοκράτειρα Θεοδώρα μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῶν
Αὐλικῶν αὐτῆς Κυριῶν

μερισμάτων, καὶ τὸν λαὸν ἀτερίζοντα πρὸς τὸ Μεγαλεῖον Αὐτῆς, ἐβλεπον τὰ ἀπὸ τῶν στεμμάτων τῶν βασιλέων κρεμάμενα καὶ ἀπαστρέπτοντα ἀδαμάντινα πρεποδοῦλια, ἅπαντα ἐκράτουν ἀκίνητον, ἐκ θαυμασμοῦ, τὸν λαόν, ἤκουον τοὺς ἰσοκράτας ὑπηγοῦντας καὶ τοὺς κανονάρχας μελωδικῶς, συρομένη τῇ φωνῇ, κανοναρχοῦντας τῆς ἐρχομένης περιόδου τὸ πῶλον, ὃ εὐκρινῶς ἤκουεν ὁ λαός, πρὶν ἢ οἱ ψάλλαι κατάρξωνται τοῦ μέλους, καὶ τέλος ἐφανταζόμεν, ἐν θείᾳ τι τοῦ τοῦ ἀνατάσει, τὸν Πατριάρχην κλίνοντα πρῶτον τὴν κεφαλὴν πρὸς Ἀνατολὰς πρὸ τοῦ Κλήρου αὐτοῦ καὶ ἀναγινώσκοντα τὴν μυστικὴν εὐχὴν τῆς εἰσόδου.

Ἐσπέρως καὶ πρῶτ καὶ μεσημέριως αἰνοῦμεν, εὐλογοῦμεν, εὐχαριστοῦ-

μεν καὶ δεόμεθά σου Δέσποτα τῶν ἀπάντων . . . κατεύθυνον τὴν προσειχὴν ἡμῶν ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου . . . ὅτι πρὸς σε Κύριε Κύριε οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν καὶ ἐπὶ σοὶ ἠλπίδαμεν, μὴ κατασχύνῃς ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἡμῶν.»

Καὶ ἐνῶ ταῦτα διελογιζόμεν, καὶ ταῦτα εἰς τὸν νοῦν μου ἀνέβαινον, στρέφω πέριξ μου εἰς τὴν πραγματικότητα, καὶ βλέπω τὴν φρικαλέαν γύμνωσιν καὶ ἐρήμωσιν τῆς Ἐκκλησίας! Εἰς Ὀθωμανὸς πλησίον μου διαρκῶς κινούμενος, ἀνεγίνωσκεν τοῦ Κοραίου τὰ ῥήματα, ἐνῶ ἕτερος περιήρχετο βλέπων τὰς γράφας τοῦ ἐδάφους καὶ ἐμέ, νεύων, ὅτι καιρὸς ἦν γὰ ἐξέλθω!

Αὐθωρεῖ, οἶονεὶ μελετῶν, βαίνω εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ, ἵσταμαι ὑπὸ τὸν θόλον, καὶ ἐν ἀπεριγράπτῳ κατανύξει ψυχῆς, σιωπηλῶς ἀπήγγειλα τὸ «Φῶς ἰλαρὸν» Ἀθηνογένους τοῦ Μάρτυρος!

Εἶναι νομίζω ὁ λαμπρότερος Ἑσπερινός, ὃν τέως ἤκουσα ἐν τῇ ζωῇ μου!

Πατριαρχικὸς Νεὸς ὁ Ἅγιος Γεώργιος.—Πλουσίως ἐσωτερικῶς (Εἰκ. 18) διακεκοσμημένος ἐστὶν ὁ ἱερὸς ναὸς οὗτος, ὅς διὰ τὸ χθαμαλὸν καὶ σκοτεινὸν αὐτοῦ, μυστικὴν τινα ἀποπνέει μελαγχολίαν, λαμπρῶς συμβολίζουσαν τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ταλαίπωρον καιρικὴν διέλευσιν. Ὁ ναὸς οὗτος πρότερον ἦτο γυναικεῖα Μονή. Πρῶτος δὲ Πατριάρχης ὅστις κατέλαβε ταύτην ἀρχὰς τοῦ 1600, ἦν Μαιθαῖος ὁ Β'. (Γεδεὼν χρον. Πατρ. οἶκον καὶ ναοῦ, σ. 83—84).

Τὸ Εἰκονοστάσιον τοῦ ναοῦ φέρει πλουσίαν, ἀξίας λόγον τέχνης ξυλογεγλυμμένην διακόσμησιν, ἐπὶ τούτῳ παρίσταται.

IC XC ἐπὶ θρόνον «Ἐ γ ὦ ε ἰ μὴ ἄ μ π ε λ ο ς» καθήμενος ἐν μέσῳ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων περιπεπλεγμένων ἐν ἀμπέλῳ.

MP ΘΒ ἢ ΡΙΖΑ τοῦ Ἰεσοῦ.

*Επὶ τοῦ εἰληταρίου τοῦ Προδρόμου ἀναγινώσκομεν

«ὁρᾷς οὐκ πᾶσχεσαι . . .»

Μεγάλῃς ἀξίας εἶναι τὸ ψηφισθέντα τῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου, τῆς Παμμακαρίστου ἐν τῷ δεξιῷ παρεκκλήσιῳ, ἔργον θ'—ι' αἰῶνος (*). Ὡσαύτως καὶ ἡ ἑτέρα διὰ ψηφίδων εἰκὼν τοῦ Προδρόμου, ἥτις ἐκ τοῦ συνόλου ἀμφοτέρων τῶν εἰκόνων φαίνεται μὲν ἔργον σύγχρονον, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου, ἕνεκα τῆς τεχνικῆς διαφορᾶς τῶν προσώπων.

Πιθανώτερον ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, εἶναι ἔργον μεταγενέστερον τοῦ ιγ'.—ιδ'. αἰῶνος, ἢ δύναται γὰ εἶναι σύγχρονον πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, γὰ ἐπεδιορθώθη ὁμοῦ βραδύτερον τὸ πρόσωπον τοῦ Προδρόμου.

(*) Ἡρβλ. Πασιπάτη Βυζ. Μελέται σ. 302 καὶ Γεδεὼν Χρον. Πατριαρχ. οἶκον καὶ ναοῦ σ. 69.

Προσοχῆς ἄξιον ἡ Βυζαντινὴ περιπλοκὴ τῶν γραμμῶν (Εἰκ. 14).

Ἡ ἐν Δαφνίῳ ἐπιγραφὴ τοῦ Προδρόμου, εἶναι τελειότερα κατὰ τοῦτο, ὅτι δι' ἀπλουστερόν μονογράμματος δηλοῦνται τὸ ὄνομα «ὁ Πρόδρομος. (Εἰκ. 15)».

Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ἔργον καλῆς Βυζ. τέχνης.

Ἐπὶ τῶν κάτω θυρῶν τῆς Ὁραίας Πύλης, ἀντὶ σιανροῦ ἀπεικονίζεται ὁ δικέφαλος αἰτός, τῇ δεξιᾷ φέρων τὸ σκήπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν Ὑ(μῆλον) (φωτ. ἀποτ. 3448).

Ἡ Ἁγία Τράπεζα τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ ἔχει μῆκ. 1,97 πλ. 1,26 καὶ ὕψ. 1,21.

Τὰ ὀπίσω τῆς Ἀγίας Τραπεζῆς τὰ ἑξαπτέρυγα δὲν ἴστανται ὄρθια, ἀλλὰ διαστανροῦνται χιαστί $\begin{smallmatrix} \circ & \circ \\ & \times \end{smallmatrix}$

Ὑπὸ τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν εὑρίχεται τὸ ἐν τῷ Εὐχολογίῳ (σελ. 199) ἀναφερόμενον Θαλασσίδιον τῆς Ἀγίας Τραπεζῆς, ἐν ᾧ ρίπτουσι τὰς ἀπονίψεις καὶ τὰν ἱερὸν, ὅπερ δὲν πρέπει νὰ καταπαιτηθῇ. Τὸ βάθος τούτου μέχρι τοῦ ὕδατος 7,15, βάθος τοῦ ὕδατος 2,40, ἐν ὅλῳ βάθος, ἀπὸ τῶν χειλέων μέχρι τοῦ πυθμένος 9,55. (¹)

386.— Ἐπὶ διπτύχον, ἐφ' οὗ ὁ Ἱ. Χ. καὶ ὁ Πρόδρομος, καὶ ὅπερ ἀσπάζεται ὁ Πατριάρχης λαμβάνων καιρὸν

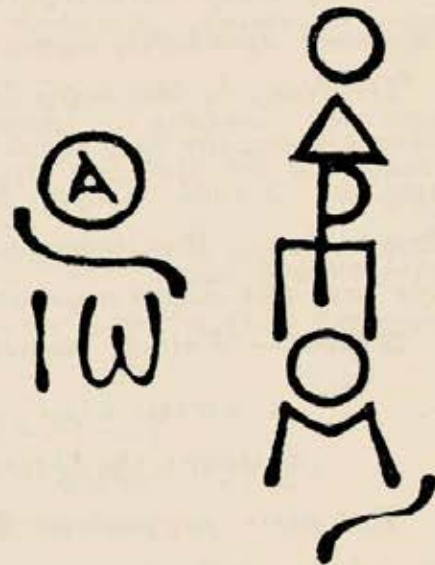
« διὰ χειρὸς Ἰωάννου Μ. Κανισκίου ἐν ἁγ. Ὁρει Ἀθῶν Κερκισιὰ αὐτοῦ (1879) »

387.— Ἐπὶ δευτέρον διπτύχον, ἐφ' οὗ ἡ Θεοτόκος καὶ ὁ Ἅγιος Γεώργιος.

« διὰ χειρὸς Ἰωάννου Μ. Κανισκίου ἐν ἁγ. Ὁρει Ἀθῶν Κερκισιὰ αὐτοῦ (1879) »

Ἀμφότερα σεμνῆς καὶ ὁραίας τέχνης ἔργα

Τὸ διδάμβουλον. Γνωστὸν οὖν πρὸ τοῦ Πατριάρχου ὁ λαμπαδάριος

(Εἰκ. 14) = ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ

(Εἰκ. 15).

= ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ

(¹) Ὡς μὲν πληροφορήσεν ὁ Ἐκκλησιαρχὴς τοῦ Πατριαρχ. Ναοῦ Στέργιος Ἀθανασίου, αὐτὸς οὗτος, κτίστης ὢν, πολλὰ τοιαῦτα κατεσκεύασε φρόντα ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἐν Μονῇ Ζωγράφου, ἐν σκηνῇ Ξενοφώντος καὶ Κανσοκαλνβίσις. (πρὸβλ. Θάλασσα χυτὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος Β. Παράλειπ. δ. 2—6 Γ. Βασιλειῶν ζ. 26.

ισιόμενος κρατεῖ διβάμβονλον, ⁽¹⁾ ἤτοι λαμπάδα ἐπὶ μέγαν ἰδιορρούθμον κη-
ροσιάτον, (ὕψους 1,05), ὃς δὲν ἔχει βάσιν. Οἱ ἀγνοοῦντες τοῦτο, δύνανται νὰ
ἴδωσιν ἐν τῷ Χρῑστῷ. Ἀρχ. Μουσείῳ (ἀριθ. 5678) λαμπρόν, τοῦτο δῶρον τοῦ
ἐν ΚΠ. φιλομούσου καὶ φιλοπάτριδος κ. Ἰω. Καλιφίδου.

Ἐν τῷ δεξιῷ κλίτει εὑρηται τεμάχιον μαρμαρίνου κίονος, ἐφ' οὗ καὶ τὴν
παράδοσιν προσδεθεῖς προσηλώθη ὁ Ἰησοῦς.

Ὡσαύτως, ἐν ἰδίᾳ σορῷ ἕκαστον, τὰ λείψανα τῶν Ἀγίων, Εὐφημίας, τῆς
ἐπικυρωσάσης τὸν ὅρον τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, (Νικηφ. Καλλίστου Ἐκκλ.
ἱστορ. ιε'. β. προβλ. Εὐαγγ. Ἐκκλ. ἱστορ. Β. 3), Σαλώμης (ἄνευ κεφαλῆς) καὶ
Θεοφανοῦς τῆς Βασιλείσσης, (συζύγον Λέοντος τοῦ Σοφοῦ) προσελθόντα, ὡς γνω-
στὸν μετὰ τῶν ἄλλων κειμηλίων ἐκ τῆς Μονῆς τῆς Παμμακαρίστου.

388.— Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Ἀγίας Εὐφημίας ἀναγινώσκομεν ·

+ μέγιστοι κίριε | τὴν δούλιν σου C 272 1750

ἀφιερωμα τῆς Ἀγίας Εὐφημίας ·.

Ἐπὶ πέντε μαρμαρίνων βαθμίδων ὑψηλῶν, προσέχει ὁ Πατριαρχικὸς θρό-
νος, οὗ ἡ οὐρανία βασιλεύεται ὑπὸ ιεροσάντων κίονων, κατὰ σειρὰν δὲ μετ' αὐτὸν
ἔρχονται ὁμοιόμορφα, γέροντα στανροῦς, τὰ στασιδία τῶν Συνοδικῶν.

389.— Ἐπὶ τοῦ Δεσποτικοῦ Θρόνου ἀναγινώσκομεν τὴν ὁσιογεγραμ-
μένην ἐπιγραφὴν ταύτην.

† ΚΑΝ ΟΥ (Κᾶν •) ΠΕΦΕΥΓ|Ε ΘΑΜΒΟΣ ΕΠΤΙ (ἐπὶ) ΘΑΥΜΑ-
ΤΩΝ | ΤΩΝ ΠΡΙΝ Ο ΘΑΥΜΑΣΙΟΣ ΟΥΤΟΣ | ΘΡΟΝΟΣ | ΑΚΩ-
ΣΜΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥΝΤΑ Δ' ΟΜΩΣ | ΧΑΡΙΣΙΝ ΙΔΕΙΝ
ΕΣΤΙΝ ΙΕΡΕΜΙΣ | ΕΝ (ΗΩΔ) | ΛΑΜΠΟΝΤΟΣ ΗΛΙΣ ΠΛΕΟΝ | ΑΓ-
ΧΙΑΛΙΣ ΤΗΔ' ΑΦΙΕΡΩΚΟΤΟΣ | ΚΤ (= ΚΑΤΑ Τ) ΕΤΟΣ ΖΠΕ (1085 |
1577) ΙΝΔ Ε. ΜΑΡΤΙΣ Ι. |

Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐδημοσίευσεν ὁ Γ. Χρυσοβέργης Δεσποτ. Θρόνος
1861 σ. 75—76. Τῷ 1868 ὁ Ν. Σαγκόπουλος ἐν τῷ Ἑλλ. Φιλολ. Σνλλόγῳ
τευχ. γ'—ιε'. σ. 82. Τῷ 1870 ἐν τῷ ὁπὸ Σάθα Βιογρ. Σχεδιάσματι τοῦ
Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Β'. ἐν σελ. ιε'. ὁ Χ. Γ. Κωνσταντινίδης καὶ τῷ
1884 ὁ Μ. Γεδεών ἐν τοῖς Χριστιανικοῖς τοῦ Π. Οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ σ. 108,
ὅστις σημειοῖ καὶ περὶ τοῦ Ἑμμ. Ἰωαννίδου, ὅστις ἐξέλαβε τὴν ἀπὸ κτίσεως
κόσμον χρονολογίαν Ζπε (= 1577), ὡς, απε, ἤτοι 1085.

390.— Ἀνω ἐπὶ τῆς ὁροφῆς τοῦ αὐτοῦ Δεσποτικοῦ ὁσιογεγραμμένη ἡ
ἐξῆς τετρασυχος Ἰαμβικὴ ἐπιγραφὴ

(1) Περὶ τῆς λέξεως ταύτης ἰδὲ Οἶκον. Περὶ τῶν τοῦτων ἱερ. βαθμῶν σ. 311 σημ. α'.

Ο ΒΑΡΒΑ | ΡΩΝ ΜΕΝ ΩΛΕΣΕ ΘΡΟΝΟΝ ΧΟΛΟΣ | ΤΒ
ΒΩΙΒΟΝΔΑ Τ' ΑΥ ΘΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΒ | ΚΑΙΝΙΣΕ
ΤΒΤΒΝ ΚΑΤΑΚΒΖΙΝΟΥ ΖΕΩΝ | ΧΡΟΝΟΤΡΙΒΒΝΤΟΣ Τ' ΙΑ-
ΚΩΒΒ: ΑΧΠ' (1680) ⁽¹⁾

391.—Υπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Πατριάρχ. Θρόνου.
Π. ΑΣΝΠΙΣΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΒ—(διὰ συνδρομῆς Παΐσιου Πατριάρχου
(1726—1731.))

Ἀπέναντι τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου εὑρίηται τὰ σιασίδα τῶν σημαυόν-
των προσώπων, περικλείεται δὲ τὸ ἄνω μέσον τοῦ τοῦ διὰ κινκλίδων, πρὸς
ἐλευθέραν χρῆσιν τῶν Πατριαρχικῶν τελετῶν.

392.—Ἐπὶ τοῦ Ἀμβωνος, ἔργου τοῦ 1703, ἀνακριβῶς ἐπομένως καὶ
τούτοιον, εἰς τοὺς χρόνους τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀποδιδόμενου, ἀναγινώσκωμεν
ΕΝ ΜΗΝΙ ΑΥΓΥΤΒ ΑΨΓ (=1703)

† ΑΝΩ ΕΣ ΥΨΟΣ ΤΟΙΣ ΕΧΟΥΣΙ ΚΑΡΔΙΑΣ |
ΘΙΟCCΑΤΕΡΓΑ ⁽²⁾ ΠΟΙΤΝΥΟΝΤΑΙ ⁽³⁾ ΕΜΦΡΟΝΩC |
ΚΑΙ ΓΑΡ ΓΑΒΡΙΗΛ ΤΒ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΒ |
ΓΝΩΜΗ. ΑΡΙΤΗ ΩΡΕΟC ⁽⁴⁾ ΤΕΥΧΘΗΝΑΓΑΝ |
ΔΗΑ ΔΑΠΑΝΗΣ ⁽⁵⁾ ΕΥCΕΒΟΥCΙΩΑΝΝΟΥ |
ΕΡΜΗΝΕΩC ΔΕ ΤΒ ΤΟΛΑΡΧΟΥ ΟΤΜΑΝΩΝ

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Γ. Χρυσοβέργη (Λεσποτ. Θρόνος
σ. 28.) Εἶτα ὑπὸ τοῦ Ἑμμ. Ἰωαννίδου (Ἑλλ. Φιλολ. Σύλλογος Α. σ. 55.)
πρὸς βλ. Σάθα Βιογρ. Σχεδιάσμα Ἱερεμίου Β. σ. ιγ' καὶ Γεδεὼν Χρονικὰ
Πατρ. Οἶκον καὶ Ναοῦ σ. 107.

393.—Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τῆς Μεγάλης θύρας τοῦ νάρθηκος.

«Ποι μέν μεγάλοι νεῶς ὁ Γεωργίου ἱρός | μάρτυρος εὐκλεῖος γήραϊ εἶκε
πάρος | αὐτάρ ἀνηβήσας νέον ἐς κάλος τοδε γ' ἦκεν | ὡς χάρεις ἰδέειν ἀγλῆς
ἰδὲ μέγας | ζήλω μὲν κλειτοῦ ἀγαστῶ Γρηγορίου | εὖ πατριαρχοῦντος πέντε
μετ' ἐπομένου | ἀδραῖς τ' οἱ δαπάναις ἰδὲ κλήρου ἀρχιθυτάων | τῷ δ' ἄρα παμ-
μεδέων ὄλβια τοῖσι πόροι αὐλῃ (1856).»

(1) Διὰ ταύτης πληροφοροῦμεθα ὅτι 103 ἔτη ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ Λεσποτικοῦ τῷ 1680
ἐπεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Βοῖβόδα Καντακουζηνοῦ Πατριαρχεύοντος Ἰακώβου (1679—1688),
πρὸς βλ. καὶ Χρυσοβέργη ὁ Λεσποτικός Θρόνος σ. 53.

(2) Χρυσοβέργης ἔχει θ ε ι ὦ σ α ι ἔ ρ γ α.

(3) Χρυσοβέργης ἔχει π ι τ ν ὕ ο ν τ α ι Σάθας καὶ Γεδεὼν ποι π ν ὕ ο ν τ α ι.

(4) Χρυσοβέργης ὥ ρ α ὡς τ ε υ χ θ ἦ ν α ι ἄ ν. Σάθας καὶ Γεδεὼν ὥ ρ α ῖ ος
τ ε ὕ χ θ ἦ ν ἄ γ α ν.

(5) Χρυσοβέργης Σάθας καὶ Γεδεὼν ἀ λ ῖ ῶ δ α π ἄ ν η.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη συνειάχθη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Ἀντωνίου Χαριλάου (Γεδεών. Χρον. Πατρ. οἶκον καὶ ναοῦ σ. 94).

394.— Ἐν τῷ γάρθηκι ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου.

† ΜΗΝΕΘΗΤΙΚΕ (Κύριε) ΤΒ ΔΒΛΒ ΣΒ ΚΑΠΙ ΚΕΧΑΓΙΑ 8 ΤΟΙΣ
ΕΞΟΔΟΙΣ ΑΝΗΓΕΡΘΗ Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΠΥΛΗ ΑΨΚ (1720)

395.— Ἐν τῷ γάρθηκι ἐπὶ εἰκόνας «Ἡ Πλατιτέρα τῶν Οὐρανῶν»,
αψκω (1780)»

396.— Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τῆς δεξιᾶς μικρᾶς θύρας.

Ο Πάνσεπτος οὗτος καὶ Πατριαρχικός ναὸς ἀνωκοδόμητο ἐκ βάθρων αὐτοῦ
ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Σεβασμιωτάτου ⁽¹⁾ Πατριάρχου | Κυροῦ Ἱεροθέου ἀνα-
λώμασι μὲν καὶ θαπάνη τῶν εὐσεβῶν | Χριστιανῶν ἐπιτροπευόντων δὲ καὶ ἐπι-
στατούντων τῶν πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν Νικομηδείας Κυρ Παΐσιου Νι-
καίας Κυρ Γερμαρίου Χαλκηδόνος Κυρ Παρθενίου Προύσης Κυρ Κυρίλλου Βάρ-
νης Κυρ Καλλινίκου συνεπιστατούντων δὲ τῶν τιμιωτάτων ἀρχόντων τοῦ τε |
μεγάλου ἐκκλησιάρχου Κυρ Κωνσταντίνου καὶ Χτζῆ Κυρ Κων | σταντίνου πρῶτην
Καπὶ Κεχαγιᾶ Οὐγγροβλαχίας ΑΨΚ (1720) Δεκεμβρίου ΙΗ.

397.— Ἐπὶ τοῦ ἑδάφοις τοῦ ναοῦ

† Το παρὸν ἑδάφος | ἐστρώθη διὰ θαπάνης τοῦ τιμιωτάτου ἀρχόντος κυρίου
Ἀθανασίου Κουρτζέμπαση ⁽²⁾ εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ | ἐν ἔτει αψκω ἐν μηνὶ |
Δεκεμβρίου Γ.

Ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Πατριαρχείου εἶδομεν ἐπὶ μαρμάρου ἀνάγλυφον εἰκόνα τοῦ
Ἰησοῦ ἀρχεὶα καλῆς τέχνης, πιθανῶς τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν.

Τὸ σοβαρὸν τοῦ ναοῦ, ἡ ἐν αὐτῷ ἀποθησαύρισις πληθύς ἱερῶν ἀντικειμέ-
νων καὶ ἁγίων λειψάνων, ἡ ἀρχαιοπρεπὴς διακόσμησις τῶν ὀστρεοκοσμῆτων
ἀναλογίων τοῦ Λεσποτικοῦ καὶ τοῦ ἁμβωνος, αἱ πλουσίας διακοσμήσεως ὑάλινοι
καρδιῆλαι, ἡ δεσπόζουσα ἰδέα οὐ ὁ ναὸς οὗτος, εἶναι τὸ κέντρον, ἡ ἐστία καὶ
ἡ κεφαλὴ, συμπίσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ θέα τῆς συμπαραστάσεως
τῶν Συνοδικῶν, ἐκ διαδοχῆς ἀγρεύτων τηρητῶν τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλη-
σίας, τὸ μελαγχολικὸν καὶ σκοτεινὸν τοῦ ναοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ἡ διὰ τῶν αἰώ-
νων ἐπισκόπησις καὶ ἱστορία τοῦ ἐν Βυζαντίῳ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπὸ
Χρυσοστόμου, Φωτίου μέχρι Κωνσταντίνου, καὶ τοῦ νῦν Πατριαρχούντιος Ἰωα-
κείμ, ταῦτα πάντα ἐξεγείρουσι θεῖον τι ἀόριστον καὶ ἀνεξήγητον θρησκευτικὸν
συναίσθημα, στενῶς συνδεόμενον μετὰ τῆς κοινῆς τέχνης τοῦ Γένους καὶ τῆς

(¹) Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης βλέπομεν οὐ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἀπεδίδετο καὶ
ὁ τίτλος τοῦ «Σεβασμιωτάτου».

(²) Ἀρχηγοναυαῶς.

Ἐκκλησίας, νομίζει τις ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἱστάμενος, ὅτι ἀληθῶς ἐν σωσιτικῇ κιβωτῷ εὔρηται, διασωζόμενος ἐκ τῶν ἔξωθεν πικρῶν κυμάτων τοῦ βίου.

Τοσαῦτα δὲ περὶ τοῦ ναοῦ τούτου καὶ τῶν λεπτομερειῶν αὐτοῦ οἱ ἐν Βυζαντίῳ σοφοὶ διδάσκαλοι καὶ προσφιλεῖς ἡμῶν σύγχρονοι φίλοι ἔγραψαν, ὥστε πᾶσα ἐξ ἡμῶν λεπτομερὴς περιγραφὴ τούτου βεβαίως παρέλκει. (¹)

Σκευοφυλάκειον. Ἀληθῶς πολύτιμος κιβωτὸς, ἐν ᾗ διεσώθησαν πολυτιμώτατα πλούτῳ καὶ ἱστορίᾳ πατριαρχικὰ κειμήλια, οἷον Σάκκοι ἀμυθήτου ἀξίας ὡς ὁ «Τιβεριάδος θάλασσα», τῶν Σμάλτιων, τῆς Ρίζης τοῦ Ἰεσοῦ κλ. καὶ ὧν προέχει ὁ σταυροφόρος Σάκκος Γρηγορίου τοῦ Ε', θαυμασίας τέχνης χρυσοκέντητα ὠμοφόρια, ἐπιτραχήλια, πόλοι μανδυνῶν, περιζώνια, ἐπιμάνικα, πατριαρχικὰ ἐγκόλπια, θῆκαι ἀγίων λειψάνων, μυροδόχαι τοῦ ἀγίου μύρου κλ.

Οὕτως ἐν τῇ εἰκόνι 16 ἀπεικονίζονται διάφοροι μίτραι, ὧν μία πρὸς τὰ κάτω Γεωργιανὴ (ἐσφαλμένως ἀποδιδομένη εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου) μαργαρόστικτον περιζώνιον, μυροδόχα ἀγγεῖα κλ. (²)

398.—Ἐν τῷ Σκευοφυλακίῳ ἐπὶ τοῦ λαμπροῦ Πατριαρχικοῦ σάκκου ἐφ' οὗ εἰκονίζεται ἡ «Τιβεριάδος Θάλασσα», (φωτ. 3449—3450)

Ἐμπροσθεν μὲν

Ἐπεσκευάσθη ἐπὶ Πατριαρχείας Διονυσίου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως 1888.»

399.—Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὀπισθεν ἀναγινώσκομεν

Ἐπὶ τῷ κτήματι τοῦ ἀοιδίου Ἐφέσου [τοῦ Καλλιάρχου] 1810. Μαρλ. (³)

400.—Ἐν τῷ Σκευοφυλακίῳ ἐπὶ σάκκου

Γρηγορίου τοῦ Ε'. ὅστις εἶναι ἐρυθροῦ χρώματος

καὶ ἐφ' οὗ εἰσὶ χρυσοῦφαντοι σταυροὶ φέροντες

τὰ γράμματα ἀναγινώσκομεν

† φύσιν βροτεῖαν Χριστὸς εἰς ὤμους φέρων Θεῷ προσῆγε πατρὶ ἡγαπημένῳ κτεῖαρ ὑπάρχει Ἡρακλείας Ποιμένος τοῦ Νεξίου ταπεινοῦ Καλλινίκου ἀψκγ (1723) πόνος Μαρτιώρας»

401.—Ἐν τῷ Σκευοφυλακίῳ ἐπὶ τοῦ πόλου μίτρας

† κτήτωρ μου ὁ Παῖσιος ὁ τότε Πατριάρχης ἀψμκ (1741) κοσμήτωρ δ' ὁ Νεόφυτος ὁ νῦν μου Ποιμενάρχης ἀψτβ (1792).»

(¹) Αἱ ἐπὶ τοῦ ναοῦ καὶ τὰ πλάγια αὐτοῦ κλίτη 48 εἰκόνες τῆς Δημοουργίας εἰδὼν ἀπομιμήσεις, ἀθλάς φραγκικῆς τέχνης, αἵτινα ὡς τὰ χεῖστα δεόν νὰ ἐξαλειφθῶσι, καθότι ταῦτα οὐχὶ μόνον ἀσχημίζουσιν ἀλλὰ καὶ τελείως ἀντιφάσκουσι πρὸς τὸ ἀρχαῖον καὶ αὐστηρόν ἔθος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας.

(²) Περὶ τῶν ἐν τῷ Σκευοφυλακίῳ ἱερῶν ἀμφοτέρωθεν Ἰδὲ Ἡμερ. Ἐθν. Φιλανθρ. καταστημάτων 1906 •. 164—176.

(³) Οἱ ἐκεῖ ἀνέφερον ἡμῖν ὅτι ἡ κεντήσοσα ἦν ὡδεῖα ἡ τοῦ Ἐφέσου.

Λόγου ἄξιος ὁ μαῦρος Πατριαρχικὸς Σάκκος καὶ τὸ μαῦρον ὠμοφόριον, αὐτὰ ἀμφιέννυνται οἱ Πατριάρχαι κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακαστήν (¹)

Ῥσαύτως δὲ τῶν Πατριαρχικῶν ἐγκολπίων προέχει τὸ ἐγκόλπιον τῶν Γουναράδων, πλήρες ἀδαμάντων. Γνωστὸν διὰ τὸ ἱσάφι τούτων, μέγα ποτὲ ἴσχυεν ἐν ΚΠ.

(Εἰκ. 16). Πατριαρχικαὶ μίτραι καὶ ἕτερα ἱερὰ κειμήλια.

402.—Ἐν τῷ Σκευοφυλακείῳ ἐπὶ ἐπιτραχήλιον.

† Τόδε ἐπιτραχήλιον θεῶ ἀφιερῶθη ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἀγίᾳ Ἐκκλησίᾳ πατριαρχοῦντος ἁρίστα τοῦ Παναγιωτάτου Κυπριανοῦ τοῦ θαυμαστοῦ τοῦ πρώην Καισαρείας Σεβαστῶ τῷ Καντακουζηνῶ βορέῃ τῷ μεγάλῳ εἰς ἑαυτοῦ μνημόσυνον καὶ συγγενῶν ἀπάντων 1708.»

403.—Ἐν τῷ Σκευοφυλακείῳ ἐπὶ ἐπιγονατίον, ἐφ' οὗ ἡ βάπτισις τοῦ Χριστοῦ.

«κτῆμα Ἡρακλείας Καλλινίκου τοῦ ἐκ Νάξου αψαδ (1722)»

Ἀγιοταφίτικον Μετόχιον ὁ ἅγιος Γεώργιος.—Ἐνερον τοῦτο θησαυροφυλάκιον τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης.

(¹) Μαῦρον ὠμοφόριον (Μοῦν Ἀγέθωνος Λαμιά). τοβ. Χριστ. Μουσ. ἀριθμ. 2241.

404.—¹Επὶ τοῦ ἐπεφθόρου τῆς βιβλιοθήκης.

† αὕτη ἡ ἐρεὶ βιβλιοθήκη κατεσκευάσθη δι' ἐπιμελείας | καὶ ἐξόδου τῶν μα-
καριωτάτων πατριάρχων τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ τοῦ τε ἀοιδίου Κυ-
ρίου Δοσιθέου καὶ τοῦ ἀνεψιῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ κυρίου Χρυσάνθου καὶ
ἄλλοις | ἀπὸ αὐτῆν τολμήσει νὰ ἀφαιρίσῃ βιβλίον ὁποίου βαθμοῦ καὶ κατα-
στάσεως | εἴη ὁ τοιοῦτος ἐρόσυλος ἔστω ἀφορισμένος καὶ ἀναθεματισμένος
παρὰ Θεοῦ Κυρίου | παντοκράτορος καὶ ἡ μερίς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότη
Ἰούδα καὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν Κύριον ἀλλὰ καὶ ὅστις ποτε συγχωρήσῃ τὸν
ἀφαιρήσαντα μετὰ τὴν συγχώρησιν νὰ ἦναι καὶ οἱ δύο ἀσυγχώρητοι καὶ ἀνα-
θεματισμένοι αἰωνίως ἀψ (1720) ἐν μηνὶ Αὐγούστου.

† Χρυσάνθος ἐλέω Θεοῦ Πατριάρχης τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης
Παλαιστίνης.

²Εν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ εὑρηται ἀπειρία ἀκατατάκτου ὁμως ὕλης τῶν ἔρ-
γων τῶν ἱερῶν ἡμῶν Προγόνων. (1)

Οὕτως ἐν τῷ ἐπ' ἀριθμ. 435 χαρίτιν κώδ. (0,30X0,20) φέρονται ὠραῖαι
μυνογραφίαι, καὶ ὠραῖαι αἱ εἰκόρες τῶν 4 Εὐαγγελιστῶν

405.—²Εν τέλει δὲ ἀναγνώσκομεν

«ἐν ἔτει ζκαθ' μηνὶ Νοεμβρίῳ ενδ' δ. ἐν τῇ θύγγροβλαχίχ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ
Αἰλίου» (7129=1621).

³Ὡσαύτως ἐν αὐτῇ εὑρηται ἀξιόλογος συλλογὴ ποικίλων Στανθῶν, ἐγκολ-
πίων, εἰκόνων, ἀμφίων καὶ πολλῶν ἄλλων ἀντικειμένων τῆς Χριστιανικῆς
τέχνης, αὐτὰ χρῆζουσι τῆς δεούσης καταιτάξεως, καὶ τῆς δεούσης ἐπιστημονι-
κῆς μελέτης.

Μονὴ τῆς Χώρας (ἢν **Καχριέ-Τζαμί**. — Ἡ Μονὴ αὕτη ἰδρύθη
ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527—565 μ. Χ.) ἀνεκαιρίσθη δὲ ἐπὶ
Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου, Γραμματέως τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ
Β. (1282—1328 μ. Χ.) (2), ὃς εἰκονίζεται (φωτ. ἀρ. 3597) γονυκλιῆς
προσφέρων τὸν ναὸν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅστις ἐν σοβαροτάτῃ καὶ θαυμασίᾳ ἐκ-
φράσει κατήμενος ἐπὶ θρόνον, τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογεῖ τὸν Μετοχίτην, τῇ δ'
ἀριστερᾷ κρατεῖ Εὐαγγέλιον,

⁴Εκατέρωθεν τοῦ Ἰησοῦ ἀναγνώσκομεν

ΙC. ΧC. Η ΧΑΡΑ ΤΩΝ ΖΩΝΤΩΝ

Τὴν εὐγενεσιάνην καὶ σοβαρωτάτην ταύτην ἔκφρασιν τῆς μορφῆς τοῦ Κυ-
ρίου συνιστῶμεν πᾶσι τοῖς περὶ τὴν Βυζαντινὴν ἀγιογραφίαν ἀσχολούμενοις.

Λόγου δὲ ἀξία ὡσαύτως ἐν τῷ ναῷ

MP. ΘC. Η ΧΩΡΑ.

(1) Περὶ χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης ταύτης πρβλ. Εὐαγγ. Κῆρυξ 1871 σ. 461 κλπ.

(2) Πρβλ. Παπαῖν Βυζαντ. Ἐρευνάει. 296 καὶ 230.

Ἡ παρὰστασις τοῦ Ἰησοῦ, ὃν λιτανεύει ἡ Θεοτόκος εἶναι ἔργον ὑπερόχον τέχνης καὶ ἰδίᾳ ἔξοχος ἡ εὐγένεια τοῦ προσώπου τῆς Θεοτόκου (Φωτ. 3604).

Ἐπισταμένως ἐσπουδάσαμεν τὰ ἐν τῷ Ναῷ τούτῳ ψηφιοθεήματα, ἐκτάκτου ἀρμονικοῦ χρωματισμοῦ καὶ λαμπρότητος.

Αἱ ἐφ' ὕγρασις ἀγιογραφίαι εἰσὶ λαμπραὶ ἐξέχουσι δὲ τούτων δύο κεφαλαὶ ἁγίων στρατιωτικῶν ἀπεριγράπτου κάλλους (ἀριθ. 3629).

Ἡ ὁρθομαρμάρωσις τοῦ ναοῦ ἐστὶ μοναδική.

Ἐν γένει ὁ ναὸς οὗτος Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου, εἶναι περίσεμνον Μουσεῖον τῆς καθόλου Χριστιανικῆς τέχνης.

Κατάλογον τῆς ἐκ τοῦ ναοῦ τούτου συλλογῆς τῶν φωτογραφιῶν ἰδὲ Δελτ. Θ' σελ. 26—28.

Τὸ ἐν τῷ νάρθηκι ἐν τῷ ἱερῷ τριμόρφῳ πρόσωπον τῆς Θεοτόκου εἶναι τὸ λαμπρότερον πρόσωπον τῆς Θεοτόκου, ὅπερ μέχρι τοῦδε εἶδομεν, βεβαίως εἰλημμένον ἐκ τῶν θειαινῶν τῆς ἀρχαίας τέχνης. (Φωτ. 3604).

Ναὸς τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάκχου.—Ὁ Ναὸς οὗτος ἄριστον οἰκοδόμημα Βυζαντινῆς τέχνης, ἀνήκει εἰς τὴν β'. περίοδον τῶν Χριστιανικῶν οἰκοδομημάτων, μικρὸν δὲ πρὸ τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας ἰδρυθεὶς (Προκ. I. 4. Pulgher σ. 15. pl. II. III) ἐχρησίμευσεν ὡς ὑπόδειγμα τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας. ⁽¹⁾

406.— Περὶ τὸν Ναὸν ἐπὶ τῆς ζωοφόρου τῆς σχηματιζομένης ἐπὶ τῶν κάτω ἐπιστυλίων δι' ὠραίων Βυζαντινῶν χαρακτῆρων διαθέει οἷον εἰ ἀντὶ κοσμήματος ἢ ἐπιγραφῇ αὕτη (Εἰκ. 17) :

« Ἄλλοι μὲν] βασιλεῖς ἐτιμῆσαντο θανόντας | ἀνέρας. ὧν. ἀνόνητος ⁽²⁾ ἔην πόνος· ἡμέτερος δὲ | εὐσεβίην σκηπτοῦχος Ἰουστινιανὸς ἀέξων | Σέργιον αἰγλήεντι δόμῳ θεράποντα γεραίρει | Χριστοῦ παγιτενεταο ⁽³⁾ τον οὐ ⁽⁴⁾ πυρός ἀτμός. ἀνάπτων | οὐ ξίφος οὐχ ἑτέρη βασάνων ἐτάραξεν ἀνάγκη | ἀλλὰ Θεοῦ τέτληκεν ὑπὲρ χριστοῦ δαμῆναι | αἵματι. κερθαίνων. δόμον οὐρανόν. ⁽⁵⁾ ἀλλ' ἐνὶ ⁽⁶⁾ πᾶσιν | Κοιρανίην βασιλεῖος ἀκοιμήτοιο φυλάξοι | καὶ κράτος αὐξήσῃς θεοσπεφείος Θεοδώρης ⁽⁷⁾ | ἧς νόος εὐσεβίη ⁽⁸⁾ φαιδρύνεταί ἧς πόνος αἰεὶ ⁽⁹⁾ [κ:]ακτεάνων ⁽¹⁰⁾ θρεπτῆρες ⁽¹¹⁾ ἀρειδέες. εἰσὶν ἁγῶνες. »

(1) Λαμπάκη Μονὴ Λαφρίου 1889 σ. 80.

(2) Ἀνόητος. Κωνσταντινούπολις Βυζαντινὸν τόμ. Α'. σελ. 266. Κωνσταντινῆς σ. 80.

(3) Παμμέδοντος Σκαρλ. Βυζαντ. Κων)πολις τομ. σελ. 266. Κωνσταντινῆς σελ. 80.

(4) Ὁ νοῦ. Σκαρλατ. τὸ νοῦ Κωνσταντινῆς.

(5) Οὐρανός. Σκαρλατ. (6) ἐνὶ Σκαρλατ. ἔνι Κωνσταντινῆς.

(7) Θεοδώρας Σκαρλατ. σελ. 266. Κωνσταντινῆς σελ. 80.

(8) Εὐσεβίη Σκαρλατ. Εὐσεβείη Κωνσταντινῆς.

(9) ἀρεὶ Σκαρλατ. (10) κακ κτεάνων Σκαρλ. (11) θρεπτῆρες Κωνσταντινῆς.

Τὰ γράμματα ταῦτα ἐπενθυμίζοντα πολὺ τὴν ἀρχαίαν τέχνην, ἐξ ἧς προέρχονται, ἃ συνιστῶμεν τοῖς ἀγιογράφοις καὶ τοῖς ἐπιθυμοῦσι νὰ μιμῶνται τὴν Βυζαντινὴν τέχνην.

Κατάλογον τῆς συλλογῆς τῶν φωτογραφιῶν τοῦ ναοῦ τούτου ὄρα Δελτ. Θ', σελ. 28.

Αἱ Βλαχερναι, Ναὸς τῆς Θεοτόκου.—Τίς, τῶν Ἑλλήνων ἰδίᾳ Χριστιανῶν, ἀγνοεῖ τὸ ὄνομα τῆς Παταγίας τῶν Βλαχερνῶν, ἧς τὸ ὄνομα τοσοῦτον συχνὰ ἐν ταῖς ἐορταῖς ἀναφέρεται ἢ Ἐκκλησίᾳ;

Τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ἰδρυσε τῷ 435 ἡ Πουλχερία ἐπέστη πολλὰς πηρκαΐας, καὶ τελευταίαν τῷ 1434, ἐφ' ᾧ κατὰ τὴν ἄλωσιν αὕτη ἔκειτο σωρὸς ἱερειπίων. Ἐν τῷ Ναῷ τούτῳ ἐφνύλασσετο ἡ τιμία ἐσθὴς τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ μαφόριον αὐτῆς· ἦτο δὲ ἡ Ἐκκλησία, εἰς ἣν συνήθως ἐξεκκλησιάζοντο οἱ Αὐτοκράτορες μετὰ τῶν Ἀδελφῶν, ἰδίᾳ δὲ τῇ 2 Φεβρουαρίου, τῇ Μ. Παρασκευῇ καὶ τῇ παραμονῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅτε αὐτὸς ὁ Αὐτοκράτωρ, ἅπτων κηρὸν, ἐθυμία τὸ θνυσιαστήριον καὶ τὴν ἁγίαν σορόν.

Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ τὸ πρῶτον τὸ 526 ἐγράφη ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος ἐπὶ ταῖς λαμπραῖς νίκαις τοῦ Ἡρακλείου, καὶ ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ Ναοῦ τούτου ἦκουσαν τὸ πρῶτον οἱ Χριστιανοὶ τὸν θούριον τῆς Ἐκκλησίας ὕμνον «Τῇ ὑπερμάχῳ Στρατηγῇ τὰ νικητήρια» ὡς καὶ τοὺς μελιωρύνους ἐξεί-

(Εἰκ. 17). Ἐπιγραφή τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Σεργίου καὶ Βάκχου.

ρους ὕμνους πρὸς τὴν Θεοτόκον, οὓς ἔκτισε μετὰ τύσης εὐλαβείας οἱ Χριστιανοὶ ἐπαναλαμβάνουσιν ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ἐαντιῶν Ἐκκλησιῶν, χαιρετίζοντες καὶ μεγαλύνοντες τὴν ὑπέρμαχον σιρμιτηγὸν τῶν Χριστιανῶν, τὴν Θεοτόκον.

Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ὑπῆρχον 74 κληρικοὶ (12 Πρεσβύτεροι, 18 Διάκονοι, 6 Διακόνισσαι, 8 ὑποδιάκονοι, 20 ἀναγινώσται, 4 ψάλται καὶ 6 πνλωροί.

Σήμερον ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τούτου οὐδὲν ἕτερον διεσώθη, εἰ μὴ τὸ ἁγίασμα, καὶ ὁ νεωστὶ ἐγερθεὶς ναός.

Περὶ τὰς Βλαχέρνας ἔκειντο τὰ Παλάτια τῶν Βλαχερνῶν καὶ τὰ τεῖχη τῶν Βλαχερνῶν, ὅπου ἱστοροπέδενσαν οἱ πολιορκήσαντες τὴν ΚΠ. Ἄραβες καὶ Βούλγαροι καθὼς καὶ οἱ Σταυροφόροι, οὓς ἐκ τῶν τειχῶν ἐθεῶντο οἱ Βυζάντιοι.

Τὰ περὶ τοῦ Ναοῦ τούτου παρβλ. Πασπάτη σ. 390.

Κατάλογον τῆς συλλογῆς τῶν φωτογραφιῶν ὄρα Δελτίον Θ' σ. 28.

Τὸ περὶ τὰς Βλαχέρνας μαρμαρίνον βαπτιστήριον. — Ἐξερχόμενοι τῶν Βλαχερνῶν ἔξω ἐπὶ τῆς ὁδοῦ εἰς θέσιν Ἀἰβάν-Σεράϊ εὑρομεν μαρμαρίνην κολυμβήθραν (¹), εἰς ἣν ὁ βαπτιζόμενος κατήρχετο διὰ τριῶν βαθμίδων. (Εἰκ. 19. 20) Ἄνω τούτου ὑπάρχει ὀπή, δι' ἧς ἔρρεε τὸ ἐκχειλίζον ὕδωρ.

Συνεστήσαμεν, εἰ δυνατὸν τὸ λαμπρὸν τοῦτο κειμήλιον νὰ περιέρχεται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ἀγνοοῦμεν ὅμως ἂν τοῦτο μετηνέχθῃ ἐκεῖ, ἢ εἰς τὸ Ἐθνικὸν τῆς ΚΠ Μουσεῖον.

Ὡσαύτως ὁμοίας μαρμαρίνους κολυμβήθρας εἶδομεν καὶ ἐν τῷ ἐν ΚΠ Ἐθνικῷ Μουσείῳ.

Ναὸς τῆς ἁγίας Θεοδοσίας (Γκιουλ Τζαμι· Ναὸς τῶν ῥόδων. — Ὁ Ναός, ἐξ οὗ τελευταῖον ἀνέβη ὁ λιβανωτὸς ἀπὸ τῆς ΚΠ, ὡς ἐλενθέρας Χριστιανικῆς πόλεως, πρὸ τοῦ ἐπουραρίου θυσιαστηρίου.

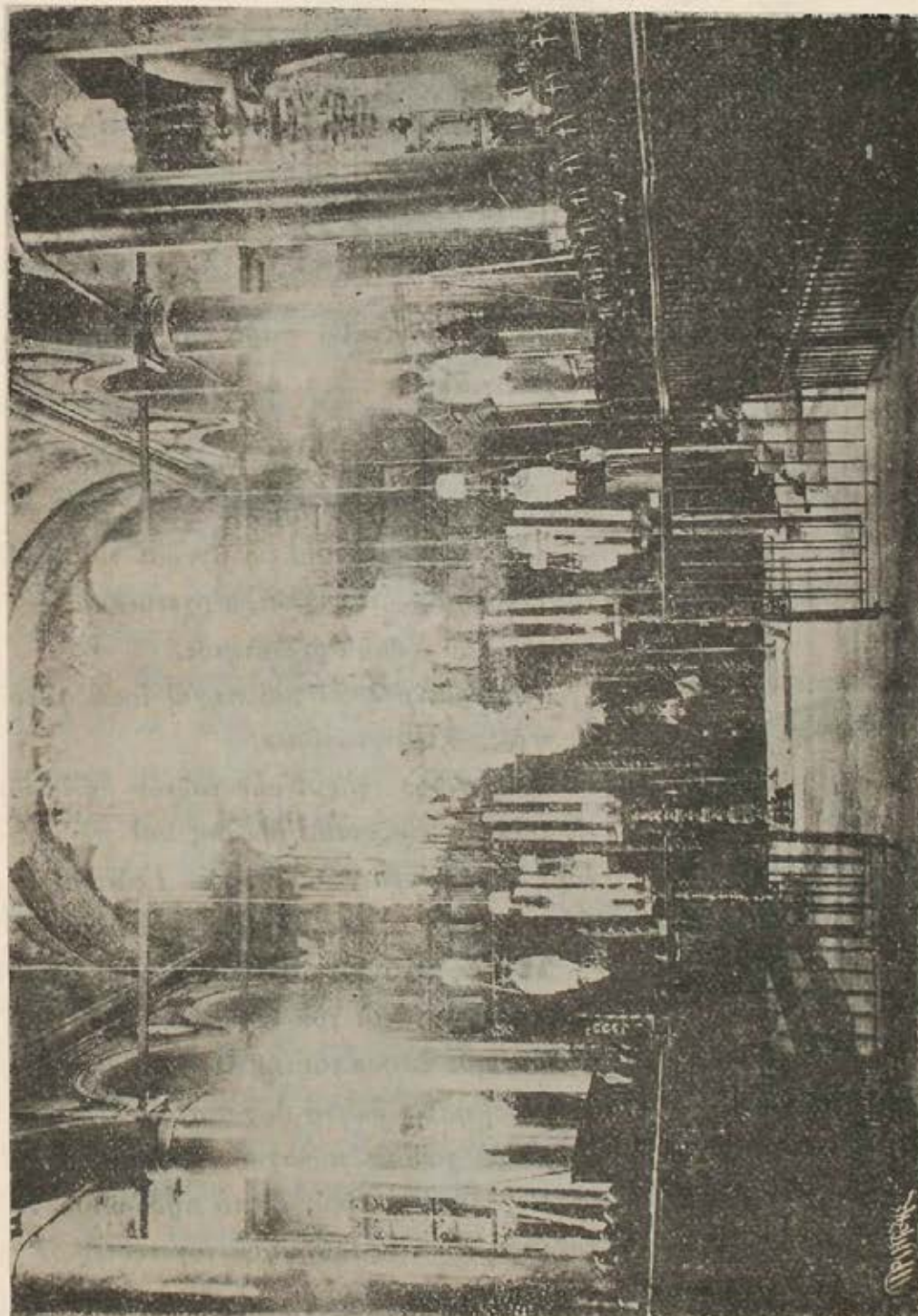
Ἡ ἑορτὴ τῆς ἁγίας τελεῖται 29 Μαΐου, καθ' ἣν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Δούκας (σ. 293) ἀφ' ἐσπέρας ἦσαν συνηγμένοι οἱ Βυζάντιοι διανυκτερεύοντες περὶ τὴν σορὸν τῆς Ὀσίας, ὅτε τὴν πρωΐαν, ἐνῶ οἱ Χριστιανοὶ μετέβαινον εἰς προσκύνησιν, κηρὸς καὶ θυμιάματα φέροντες, ἐξαίφνης ἐνέπεσαν εἰς τὰς παγίδας τῶν Τούρκων δοῦλοι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης γενόμενοι.

Ἴσως ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐκλήθη ὁ ναὸς οὗτος τῶν Ῥόδων, διότι ὅτε εἰσῆλθον εἰς ΚΠ, εὔρον αὐτὸν ἄνθεσιν καὶ ῥόδοις κεκοσμημένον ὡς ἑορτάζοντα.

Ὁ Ναὸς ἐστὶ τρίκογχος (ὢν ἡ μεσαία ἐπιτάπλευρος αἱ δὲ πλάγαι πεντάπλευροι) φέρων θόλον ἄνευ τυμπάνου, ὅπερ ἐστὶ τὸ γνώρισμα τῆς ἀρχιτε-

(¹) Παρβλ. Δελτίον Ζ' σελ. 34—37.

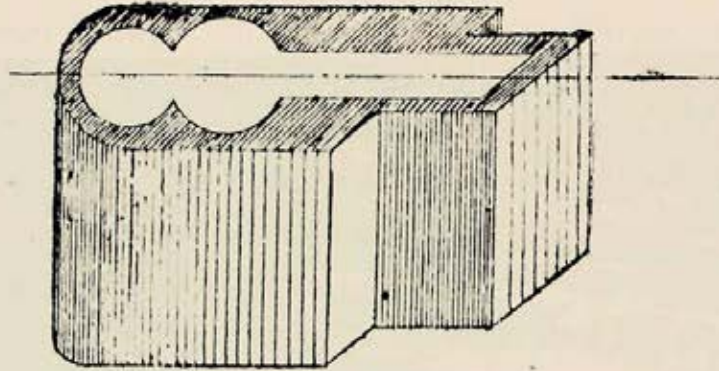
κινητικῆς τῶν ἀρχαιοτάτων Χριστ. Ναῶν ⁽¹⁾ στηρίζεται δὲ ὁ θόλος οὐχὶ ἐπὶ κίονων, ἀλλὰ ἐπὶ τετραγώνων (ἐκάστη πλευρὰ 7,50 γ. μ.) περσῶν ἄνευ κιοροποιῶν.

(Εἰς. 18). Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Κερίως ἡ δομὴ τοῦ θόλου, ἄνευ τυμπάνου καὶ θυρίδων, δίδει ἡμῖν τὸ ἐνδό-

σιμον τὰ ἐντοίσοιμεν ὅτι ὁ Ναὸς οὗτος ἰδενύθη πρὸ τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας, ποικιλοτρόπως εἴτα διὰ τῶν αἰώνων ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπιδιορθωθεὶς

(Εἰκ. 19). Μαρμαρίνη κολυμβήθρα ἐν Βυζαντίῳ παρὰ τὰς Βλαχέρνας (Ἀἰῶν - Σερράϊ), κατὰ σχεδιογράφημα τοῦ κ. Δ. Τρυφίδου.

(ὡς χρησιμεύων εἰς ἀπόθεσιν μηχανῶν τοῦ Τυρρικοῦ Ναυστάθμου) περιεσώθη οὕτω μέχρις ἡμῶν.

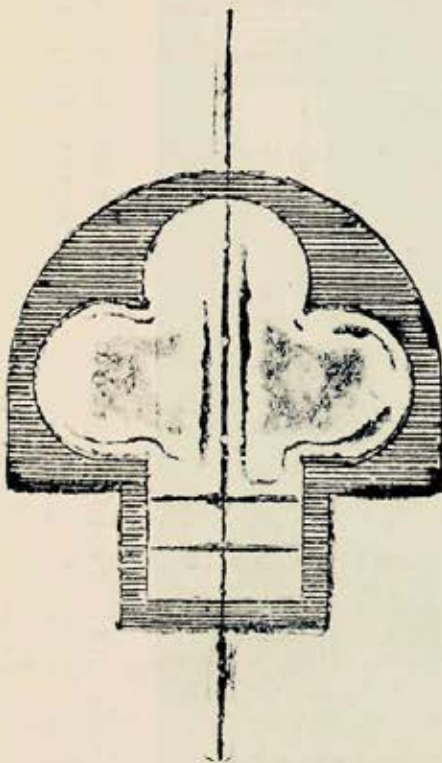
Αὐτὴ δὲ ἡ σιγή καὶ ἡ ἄγνοια τοῦ χρόνου τῆς οἰκοδομῆς, ἴσως προέρχεται καὶ ἐκ τῆς πολυᾶς τοῦ Ναοῦ ἀρχαιότητος.

Νεώτεραι μελέται καὶ πηγαὶ ἴσως γέρωσιν εἰς τὴν ὥσ, ὅτι ἀγνοοῦμεν.

Ἰδιαίτερος τὸν Ναὸν τοῦτον συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἐν Βυζαντίῳ σοφοὺς καὶ πλήρους ζήλου ἱστοριοδίτας, οἷος ὁ κ. Γεδεών, ὁ κ. Μυστακίδης, ὁ κ. Σιδερίδης καὶ ἄλλοι.

Μονὴ τοῦ Στουδίου ἢ τῶν Ἀκοιμήτων. — Κατὰ τὸν Θεοφάνην (Α, σ. 175) ὁ Στουδίους ἐκυσε ταύτην τὸ 447, καὶ ἄλλους δ' ἐκτίσθη εἰς ὀλίγον ἀρχαιότεραν ἐποχὴν, ἔτρεφε δὲ χιλίους μοναχοὺς. (Πασπ. σ. 344).

Μεγάλῃ Βασιλική, ἥς τὸ πρόσωπον, ἐν τῷ νάρθηκι εἶναι προσθήκη μεταγενεστέρων χρόνων τῶν Στουδιῶν. Ὁ Ναὸς εἶναι ἔργον ἀρχαϊκῆς Χριστ. τέχνης, περικοσμεῖται ὑπὸ σταυροφόρων ζωοκρανῶν, πτηνῶν καὶ σταυρῶν, καὶ ὑπερνημίζει ἡμῖν τὸν ἐσωτερικὸν διάκοσμον τοῦ Ναοῦ τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάχχου.

(Εἰκ. 20) Κάτοψις μαρμαρίνης κολυμβήθρας ἐν Βυζαντίῳ παρὰ τὰς Βλαχέρνας (Ἀἰῶν - Σερράϊ) (ἰδὲ εἰκ. 19).

Μεταγενέστεραι ὁθωμανικαὶ ἐπιχρωματίσεις ἀσχημίζουσι καὶ καταρρυπαίνουσι τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ.

Εἶναι γνωστὴ ἡ φήμη τῆς Μονῆς ταύτης, διὰ τὴν παιδείαν τῶν ἐν αὐτῇ ποιεῖ ἀσκουμένων, καὶ τὸν ζῆλον, μεθ' οὗ ἐν αὐτῇ ἐκαλλιεργοῦντο τὰ γράμματα, δυστυχῶς, καὶ αἱ διάφοροι θεολογικαὶ ἐριδες.

Οἱ Σιουνῖται ἦσαν οἱ μετὰ τῆς Θεοδώρας ὑπέρμαχοι τῶν ἱερῶν εἰκόνων.

Πρὸ παντὸς εἰσὶ γνωστοὶ οἱ ἀδελφοὶ Θεόδωρος καὶ Ἰωσήφ οἱ Σιουνῖται.

Τῇ 29 Αὐγούστου μεγάλῃ ἐτελεῖτο ἐν αὐτῇ ἐορτὴ, τῶν Αὐτοκρατόρων αὐτῶν θυμιαζόντων τὴν ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ φυλασσομένην κάραν τοῦ Τιμίου Προδρόμου. (Κεδρ. Α. σ. 562. Πορφυρ. Α. σ. 562).

Ὁ Ναὸς εἰς Ὁθωμανικὸν Τέμενος νῦν μεταβληθεὶς καὶ ἐρειπωθεὶς, παρουσιάζει ἀξιοθρήνητον κατάστασιν ἐσχάτης ἐγκαταλείψεως καὶ καταρρεύσεως.

Ἐκτενέστερον τὰ τῆς Μονῆς ταύτης ἴδε Σκαρλ. Βυζ. ΚΠ Α. σ. 306. Πασπάτη σ. 343.

Ἡ Μονὴ τῆς Παμμακαρίστου (Φετιχιέ Τζαμέ).— Ἀρχικῶς γυναικεία Μονή, ἐγερθεῖσα κατὰ τὸν 13^{ον} αἰῶνα παρὰ Μιχαὴλ Δούκα Πρωτοσιτάτορος, καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίας Δούκαινας πρωτοσιτατορίσεως καὶ κτιστορίσεως (*).

Μετὰ τὴν ἄλωσιν, Πατριαρχεῖον ἐγένετο ὁ Ναὸς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, εἶτα δὲ ἡ Μονὴ αὕτη τῆς Παμμακαρίστου, ὅπου ἐκ τοῦ Ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μετέφερον ἅπαντα τὰ κειμήλια τῆς Ἐκκλησίας. Διέμεινε δὲ ἡ Μονὴ αὕτη ὡς Πατριαρχεῖον μέχρι τοῦ 1586 (**), εἰς χεῖρας δὲ τῶν Χριστιανῶν μέχρι τοῦ 1591. (***) Ἐν τῷ Ναῷ τούτῳ διεφυλάσσοντο τὰ ἐν τῷ νῦν Πατριαρχείῳ ἅγια λείψανα τῆς ἁγίας Εὐφημίας, τῆς ἁγίας Σαλώμης καὶ τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς, πρώτης συζύγου Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ πρὸ τῆς ἀλώσεως ἐφαίνοντο οἱ τάφοι Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, Ἀννης τῆς Κομνηνῆς καὶ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου. Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ναοῦ τούτου ἐνταφιάζοντο ἅπαντες σχεδὸν οἱ Πατριάρχαι. (†)

Ἐξωθεν πρὸς Ν. τοῦ Ναοῦ ἐπὶ μαρμαρίνου διαζώματος σώζεται λόγον ἀξία ἐπιγραφὴ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ λογάδος τοῦ Γένους κ. Σιδερίδου, (μεθ' οὗ, καὶ τὸν Ναὸν τοῦτον ἐπεσκέφθημεν) καὶ ὃς πλὴν πολυτίμων ἄλλων πληρο-

(*) Πασπάτη σ. 298. Γεδεὼν Χρον. τοῦ Πατρ. Οἴκου καὶ τοῦ Ναοῦ.

(**) Γεδεὼν Χρον. Πατρ. Οἴκου σελ. 53.

(***) Πασπάτη Βυζ. μελέται σελ. 302. Εἰκόνα τοῦ Πατριαρχείου τούτου, τῆς αὐλῆς, τῶν κήπων, φρεσάτων κ.λ.π. ἴδε Hienecii Griesh. Kirche. Agypta. 1711. Μέρος Γ' σ. 51 fig. 1.

(†) Πασπάτη σ. 298—304.

φοριῶν, δημοσιεύει καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ Ναοῦ κάτοψιν⁽¹⁾ καὶ εἰκόνα τοῦ τῆρον Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ μετὰ συμβόλον μονοκεφάλου Ἀετοῦ (σ. 22).

Ἐν τῷ Ναῷ περισώθησαν λαμπρῶς τὰ τρία κλίτη τοῦ Ναοῦ (Ναὸς τριπόγχος) καὶ τὰ παραρτήματα αὐτοῦ· πρὸς δὲ τούτοις ἐν τῷ θόλῳ τοῦ παρεκκλησίου περισώθη ὑψηροθέτημα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐντὸς κυμῶν οἱ Προφήται.

Ὁ ἅγιος Γεώργιος περὶ τὴν πύλην τῆς Ἀδριανουπόλεως.

407.—Ἐπὶ λίθον.

† Τό στερῆωμα τῶν ἐπὶ σοὶ | πεποιθότων στερῆωσον Κύριε τὴν Ἐκκλησίαν | ἣν ἐκτήσω τῷ τιμίῳ σου αἵματι |

† ἀντικεινύσθω ὁ πανσε | θάσματος ναὸς ἐνετῇ | σωτηρίαν αὐτῷ (1726) Ἰα-
νουαρίου Μηνὸς υς | σωτηρίαν τῶν ἐνοριτῶν ἐπὶ | τρόπων θείας τοῦ δοῦλου
τοῦ Θεοῦ | Μπαλῆ Ἐξερτζῆ⁽²⁾.

Ὁ ναὸς οὗτος ἔχει δύο ἐπὶ μεμβράνης ἀξιόλογα Εὐαγγέλια, ὧν τὸ ἐν ἡ καὶ τὰ δύο, ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι, ἦσαν τῆς ἁγίας Σοφίας. Τούτων τὸ μὲν εἶσιν ἔργον ια'. αἰῶνος, τὸ δὲ φέρον σημαδόφωνα εἶσιν ἔργον ιβ'—ιγ'. αἰῶνος καὶ οὗ λόγον ἄξιον τὸ ἀργυρεπύχρυσον κάλυμμα.

Πάντα τὰ λοιπὰ ἐν τῷ ναῷ εἰσὶν ἔργα συνήθους συγχρόνου τέχνης.

Ναὸς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Πανουκλῆ).—Ἡ διάσημος πηγὴ τοῦ Ἱατρείου, ἡ εἰσία τῆς συγκεντρώσεως τοσοῦτων ἱστορικῶν, ἐθνικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων, ἥς τὴν ἀκολουθίαν καὶ τὴν Ἱστορίαν τοσοῦτον λαμπρῶς ἐξύμνησε Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος καὶ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ τῆς Παρασκευῆς τῆς διακαινησίμου, ἦν μετὰ τοσαύτης χαρμοσύνης συγκινήσεως λαμπρῶς ψάλλονσι τόσα ἑκατομμύρια πιστῶν ἐπὶ τοὺς θόλους τῶν Ὀρθοδόξων Ναῶν!

Ὁ Ναὸς οὗτος εἶσιν ἱδρυμα Λέοντος τοῦ Μακέλλη, ὅς, πρὶν βασιλεύσει, ὡς ἰδιώτης ὁδηγῶν τὸν ἀναβλέψαντα τυφλὸν, ἤκουσε «οὐ χρειῶν σε Λέων ἀγορεύειν, τὸ γὰρ ἔδωκε ἑγγύς».

Πλήρη ἱστορίαν τοῦ Ναοῦ καὶ τῶν ἐκεῖ ἐπιγραφῶν ὄρα ἐν τῇ καλλίστῃ μονογραφίᾳ: «Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ» ὑπὸ Εὐγενίου ἱερέως. Πρβ. καὶ Σκαρλ. τοῦ Βυζ. ΚΗ.

408.—Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τῆς μεσαιᾶς πύλης τοῦ μεγάλου Ναοῦ.

«Ὁ ναὸς οὗτος πηγὴ ὀνομασμένος | πάλαι μὲν ἦν γε φειδῶς, ἀλλὰ καὶ μέ-
γας | νῦν δὲ καλεῖται τοῦ ἀνωτάτου Κράτους | καὶ πατριάρχου τοῦ σοφοῦ Κων-

(1) Ὁ ἐν ΚΗ φιλ. Σύλλογος Παράστημα Κ—ΚΒ'. Τόμον σ. 19.

(2) Ὁ ποιῶν παρὰ καὶ οἰδησιν.

σταυρώσει | ἀνταπεκταθείς καὶ παλαιῶν τῶν βάρων | ἐκ γῆς θορυβούντων ἤχθῃ
εἰς εἶδος τόδε | τῶν τε προέδρων καὶ ἐποπτῶν ἐνθέων | καὶ τοῦ γένους ἀπαντος
ἐν συνεργείᾳ | ὧν δὴ ἐκάστου τοῦνομ' ἐν βίβλῳ πόλου | γέγραπται οὕτω τῆς κα-
λῆς προθυμίας | Σὺ δ' ὦ ἄνθρωπε ὑδροθυμακτοουργέ μοι | σῶζοις ἀπαντας ποικί-
κίλων ἐκ κινδύνων | σῶζοις δὲ καὶ σὺν τὸν περίκλυτον δόμον | καὶ τὸν δ' ἐμ-
θεύσαντα ταῦτα Λαγάρην ἀφ' ἧς (1854) κατὰ μῆνα Ἰούλιον.

409.—Ἐπὶ τῆς ἁγίας Πύλης.

«Ὁ πάνσεπτος οὕτως νῆος ἱδρύεται ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν | ρυθθέντων ἐρειπίων τοῦ πα-
λαιῦ περιχλειοῦς νηοῦ κατὰ μῆνα Ἰούλιον | τοῦ 1853 ἐγκατακτισθείς τῇ 2 Φεβρ.
τοῦ 1853 προτροπῇ τῶν ἐντιμοτάτων τοῦ νοσοκομείου ἐφόρων τοῦ τε Ἀνέ-
στη Ἰωάννου Φάχρη Χ. Πανωλάκη Καμάρα, Κωνστ. Ἰω. Ἰπλιετζίη καὶ Δημ.
Ζαφροπούλου ἐπιστατῆς δὲ ; Χ. Μανωλάκη Καμάρα, Κων. Ἰωάννου Ἰπλιετζίη
καὶ Γεωργίου Φωτιάδου | τῶν τε ἀρχιτεκτόνων Νικολάου Γκαγζόγλου καὶ Μαρτίν
Κάλαφα | Ἀλλὰ πηγὴ χάριτων ἀκένωτε δέσποινα περιφροῦρει | καὶ σκέπε καὶ
περίσῳζε τοὺς συνδρομητὰς τοῦ ἱεροῦ σου | τοῦτου τεμένους ὁρῶσίζουσα αὐ-
τοὺς ἐκ τῶν τῆς ἀκένωτου σου | πηγῆς νερμάτων»

410.—Ἐν τῷ ἁγιάσματι, ἐν τῷ ὑπογείῳ ναῷ, δεξιᾷ τῷ κατερχομένῳ.

Διψῆς : κατελθὼν ξεῖν' ἄδιψος ἔλθ' ἄνω θεῖου ὁροσισμοῦ ἐμπλεως θεορρύτου
ἀλλ' αὖ ἀπελθεῖν ἀγλαῆς πηγῆς θείων εὗξει ὑπὲρ νῦν καὶ παλαιῶν κτιτόρων
1854 Μηνὶ Μαίῳ»

411.—Ἀντίθῃ ἀριστερᾷ

Ἀντλεῖ ὕδωρ ἔπεστι καὶ γὰρ ἡ χάρις | ἡ θυμακτοουργὸς τῆς Πανήγνου Παρ-
θενου | μάρτυς, πάθη, αἵσθημα, ἀπλετος χρόνος | Κωνσταντῖος δῆλωσε τῆς
Κωνσταντίνου | ἀφ' ἧς μηνὶ Ἀπριλίῳ».

Ἐν τῇ πηγῇ ταύτῃ πλέουσι τὰ ἀπὸ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τηγατισμένα ἱστορικὰ
ψαράκια τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου (1453).

Ἡ ἐκφραστικὴ παράδοσις τοῦ λαοῦ λέγει ὅτι γυνὴ τις ἐτηγάνιζε ψάρια εἰς
τὴν θέσιν ταύτην, ὅτε ἦλθεν ἡ ἀπαίσιος εἶδησις ὅτι ἡ Πόλις ἠλώθη.

Διὰ τὸν λαὸν ἡ ἀλώσις τῆς Πόλεως, ἐν ᾗ περιεζλείετο τὸ πᾶν τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τοσαῦται ἱστορικὰ δόξαι, ἦτο τι ἀδύνατον.

Ἡ γυνὴ ἐκπληκτικὸς καὶ ἀπιστοῦσα, ἀπήρτησεν ὅτι τότε θὰ πιστεύσω ὅτι ἡ
Πόλις ἔπεσεν, ἂν τὰ ψάρια αὐτὰ ὅπου τηγαρίζω ζωντανέψουν καὶ πηδήσουν
εἰς τὸ νερό.

Καὶ ὁμῶς φεῦ ! Ἡ ὥραία ποίησις τοῦ λαοῦ λέγει ὅτι τὰ ψάρια ἐζωντιά-
νταν καὶ ἐπήδησαν, ἄρα ἠλώθη ἡ Πόλις !

Πόσας μεγάλας ἱστορικὰς ἀληθείας δὲν καλύπτουν αἱ λαϊκαὶ παραδόσεις
ἐπὶ τοιαύτας ἀπλᾶς καὶ μερτὰς ἐννοιῶν δαγυήσεις :

Τι ἄλλο εἶναι ὁ μαρμαρωμένος βασιλῆας, καὶ ὁ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας Σοφίας μαρμαρωμένος καὶ κοιμώμενος ἱερεὺς, ὅστις δὲν ἐτελείωσε τὴν λειτουργίαν, ἀλλὰ περιμένει ἐκεῖ, ἄγρυπνος τῶν Ἑλληνικῶν ἐλπίδων καὶ πόθων φύλαξ, (ὅταν πληρωθῶσιν οἱ καιροὶ καὶ ἡ Πόλις ἐπανέλθῃ εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνων ἀφ' ὧν ἀφηρέθη), ὅτι οὗτος θὰ ἀναζήσῃ τόσον, ὅσον νὰ τελειώσῃ τὴν λειτουργίαν του καὶ εἶτα νὰ ἀποθάνῃ ὥς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων!), τί ἄλλο, λέγομεν, εἶναι τοῦτο εἰμὴ ἡ ζωηρὰ ἀναπαράστασις τῆς Ἱστορίας καὶ τῶν ἐλπίδων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους; Ποῖον ὕψος ποιήσεως, καὶ φιλοσοφίας, ποίας βεβαίας ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος δὲν ὑποκρύπτει ἡ συγκινητικωτάτη αὕτη τοῦ λαοῦ παράδοσις;

Αὗται ἐνισχύουσι τοὺς λαούς, καὶ διὰ τούτων ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἀναγνώσῃ λαός, τηρεῖ ἄσβεστον τὸ πῦρ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, καὶ διὰ αὐτῶν νικᾷ καὶ θριαμβεῖ, ἀρκεῖ αἱ Κυβερνήσεις νὰ ἀναπτύσσωσι τὰ σπέρματα ταύτης, καὶ διὰ τῆς ἐθνικῆς κατηχήσεως νὰ ἐξεγείρωσι τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ ἐθνικὸν τοῦ λαοῦ φρόνημα.

Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ναοῦ τούτου ἐνταφιάζονται νῦν οἱ Πατριάρχαι ΚΠ.

Ὁ Χριστὸς εἰς τὸν Γαλκτζ.—Ἐθαυμάσαμεν ἐν τῷ Ναῷ τούτῳ τὸ ἔσοχον ξυλογεγλυμμένον εἰκονοστάσιον, τὴν μεγαλοπρέπειαν αὐτοῦ καὶ ἐν γένει τὴν εὐπρέπειαν τοῦ Ναοῦ. Ἀρχιερατικὸς τοῦ Ναοῦ προϊστάμενος, ὅτε ἡμεῖς τοῦτον ἐπισκέφθημεν, ἦν ὁ λογιώτατος καὶ σεμνότατος Ἀρχιερεὺς, ὁ Συνάδων Εὐγένιος (νῦν Καρπάθου).

412.—Ἐπὶ τῆς ὥραίας πύλης ἀπεικονίζεται ὁ δικέφαλος Ἀετὸς καὶ ὑπ' αὐτόν.

«Ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος Κυρίου»

Λόγον ἀξία ἡ ἐν τῷ Νάρθηκι εἰκὼν τῆς Μεταμορφώσεως, ἣν δέον νὰ περισωθῇ πού ἐν Βυζαντίῳ, μετὰ τῶν κειμηλίων τῆς Χριστιανικῆς Τέχνης.

Νεκροταφεῖον, Ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως.—Εἰς τὴν Δ. πρόσωπον διὰ ψηφοθετήματος εἰκονίζεται ὁ Θεὸς Πατὴρ Ο ΩΝ καθήμενος ἐπὶ θρόνου καὶ κρατῶν ράβδον, ἐφ' ἧς πάλιν ἀναγινώσκομεν Ο ΩΝ. Ἡ εἰκὼν φέρει καὶ κοσμήματα φύλλων ἀμπέλου, ἀληθῶς ἐξωφρενικὸν ἔργον δυτικοῦ καλλιτέχνου. Ἡ εἰκὼν παρίστησι τὸν Βάκχον μᾶλλον, ἢ τὸν Ἀναρχον Πατέρα τῆς Χριστιανικῆς ἀγιογραφίας (').

413.—Ὑπὸ τὴν εἰκόνα ταύτην

«PRETEXTAT 1888»

(') Δικαίως ὁ Λυκαίεργς κ. Χ'. Χρήστου ἔλεγεν ὅτι ὁ Ναὸς οὗτος πρέπει νὰ λέγηται Ναὸς τῆς Παραμορφώσεως καὶ οὐχὶ τῆς Μεταμορφώσεως.

Παρακαλέσαμεν τὴν Α. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν, εἰ δυνατόν νὰ ἀταξέῃρῃ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου τὸ γελοιογραφικὸν τοῦτο τερατούργημα. Ἀγνοοῦμεν δὲ ἂν τοῦτο ἐγένετο.

414. — Ἐπὶ τοῦ Εἰκοστοσυστίου.

«Σκηνὴ ἡ λεγομένη ἄγχι ἄγιων»

Λόγον ἄξιον οἱ τάφοι τῶν πλουσίων ὁμογενῶν, ὧν διατρέχει ὁ τάφος τῆς οἰκογενείας Ζαρίφη (*).

Τὰ τεῖχη τῆς ΚΗ. — Μεγαλοπρεπῆ, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἀνεξήγητόν τινα μελαγχολίαν τῷ ὁδοιπόρῳ ἐμπνέοντα, μάλιστα ὅταν οὗτος ἐστὶν Ἕλλην, γνωρίζων τὴν ἱστορίαν, καὶ τὰ πρὸ ἐκάστης πύλης συμβάντα.

ὦ! Ἐὰν ταῦτα εἶχον φωνήν, πόσα θὰ ἔλεγον, πόσα θὰ διηγοῦντο καὶ πόσα δὲν θὰ ἐξήγουν ἡμῖν τέως ἀμφιβαλλόμενα καὶ ἄγνωστα. Συχρὰ πικρὰ ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀναγινώσκομεν ἐπιγραφὰς τῶν ἀοιδίμων Αὐτοκρατόρων, οὔτινες ὡς πρῶτον καὶ κύριον αὐτῶν μέλημα εἶχον τὴν τῶν τειχῶν ἐνίσχυσιν καὶ ἐπιδιόρθωσιν. Οὕτως.

415. — Ἐπὶ τῶν χερσαίων τειχῶν τοῦ φρουρίου (φωτογ. ἀριθ. 6778).

† ΙΩ ΕΝ ΧΩ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΒ...
..... ΤΩΜΖ (6947-1439) ΕΤΟΥΣ (*)

Χρυσὴ πύλη. — Ἡ ἐνδοξος καὶ περιδοξος πύλη, δι' ἧς ἡ νικηταὶ καὶ νύστετοι ἢ νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι εἰσέρχοντο εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ Χριστιανοὶ Αὐτοκράτορες τῆς Ἀνατολῆς. Διὰ τῆς πύλης ταύτης εἰσῆλθεν ὁ Αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος, Νικηφόρος ὁ Φωκῆς, Ἰωάννης ὁ Τοιμσκής καὶ μέγας Ἡράκλειος κομίζων ἐκ Περσίας τὸν Τίμιον Σταυρόν.

Ἡ Χρυσὴ Πύλη ἀποτελεῖται ἐκ δύο μικροτέρων πλαγίων θυρῶν καὶ τῆς ἐν μέσῳ μεγαλειτέρας, ἐκτισμένη ἰσοδομικῶς ἐπὶ παλλεύκον λαμπροῦ μαρμάρου.

Ἀνω τῆς μεσαίας θύρας εὔρηται ἐν ὥραῳ κεκοσμημένῳ κύκλῳ τὸ ἱερὸν μονόγραμμα τοῦ Ἰησοῦ

(*) Ἡ διατίμησις τῶν ἰδιοκτητῶν τάφων, εἰς 4 τάξεις διακρινόμενη, ἔχει, ὡς εἶπον ἡμῖν, ὡς ἑξῆς: Α', λίθ. 100. Β', 40. Γ', 25. Δ', 12.

Ἔχουσι δὲ ἐκεῖ χώρον οἱ Ὀρθόδοξοι 66. χιλ. □ Οἱ Ἀρμένιοι 90. χιλ. □ καὶ Οἱ Ἀρμενοκαθολικοὶ 100 χιλ. □

(*) Παρβ. 41 ἐπιγραφαῖς τῶν τειχῶν εἰς τὰ περὶ τῶν Χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ Πασπάτη Βυζ. Μελέτ. σ. 33. Παρβ. καὶ G. Albert. Bosphorus 1907. ἐν ᾧ καὶ ὑπὸ τοῦ ἑαίρου τῆς Χρυσ. Ἀρχ. Ἐταιρείας I. Gottwald «Die Stadtmauern von Galata, καὶ Ε. Α. Σιδερίδου παρατηρήσεις εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς τῆς Θεοτόκου παρὰ Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγῳ Κων/πόλεως Τόμ. κθ'. σελ. 122 κτλ.
<http://epublishing.ekt.gr> | e-Publisher: EKT | Downloaded at 30/09/2021 11:41:41 |

Πόσον λαμπρὰ παράστασις, ἐποδεικνύουσα ὅτι πᾶς θριάμβος τῶν Χριστιανῶν Βασιλέων τελεῖται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ !

416.—Ἐκατέρωθεν ταύτης ἐπὶ χρώματος ἐπὶ πολλὰ ἐπιγραφὰι, ὧν πρὸς τὰ δεξιὰ

† Ο ΘΣ ΚΑΛΩΣ ΗΝΕΓΚΕΝΣΕ (=ὁ Θεὸς καλῶς ἡνεγκέν σε)

Τὴν Πύλην ταύτην ἐπεσκέφθημεν μετὰ τοῦ σοφοῦ φίλου κ. Σιδερίδου τῇ 26 Ἰβρ. 1902.

Περὶ ταύτης ἰδὲ Πασπάτη Βυζ. Μελ. σ. 75—78.

Ταύτην καὶ νῦν, ὡς ἀναφέρει ὁ Πασπάτης (σ. 79), πολλοὶ τῶν γερόντων ὀνομάζουσι «Χρυσόπορτα.»

Ναὸς ἁγίου Διομήδους.—Παρὰ τὴν Χρυσὴν Πύλην ἔκειτο ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου Διομήδους, περὶ οὗ ἀναφέρει Λέων ὁ Γραμματικὸς ὅτι, πτωχὸς καὶ ἰδιώτης ἐξῶ εἰς τὸ πεζούλιον τοῦ Ναοῦ ἐκοιμᾶτο ὁ εἴτα ἐνδοξος αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν (866—886), ὅτε ὁ προσμονάριος ἐφημέριος τοῦ Ναοῦ Νικόλαος Ἀνδρουσαλῆτης δις καὶ τρίς εἶδε καὶ ὄντα τὸν ἅγιον Διομήδην ἐπιτάσσειν αὐτὸν ὅπως ἐξέλθῃ καὶ εἰσαγάγῃ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τὸν ἐξωθεν κοιμώμενον Βασίλεια ! (πρβ. Σερβ. Γόρτυνος κ. Μαρίνου οἱ Αὐτ. τοῦ Βυζ. σ. 71).

Κέραρον τοῦ Ναοῦ τούτου, ἐφ' ἧς τὰ γράμματα † ΔΙΩΜ | ΗΔΟΥ γυλάττομεν ἐν τῷ Μουσείῳ ὑπ' ἀριθ. 3338 (Κατάλ. Μουσείου σελ. 17). ⁽¹⁾

Τὸ ἐπιταπύργιον.—Παρὰ τὴν Χρυσὴν Πύλην εὔρεται τὸ φρούριον τοῦ Ἐπισταπυργίου, ὅπερ ὁσαύτως τῇ 26 Ἰβρ. 1902 μετὰ τοῦ κ. Σιδερίδου ἐπεσκέφθημεν, καὶ ὅπου ὁ Πύργος, ὃς ἐχρησίμευσε στόμα τοῦ ἄδου καὶ ποταμὸς αἱμάτων ἀναριθμήτων Χριστιανῶν.

Νομίζει τις ὅτι σιάζουσιν αἶμα αἱ πέτραι τοῦ σκοτεινοῦ φρουρίου, ἐνθα τὸ φοβερὸν φρέαρ, εἰς ὃ ἐρρίπτοντο τὰ ἀποκεφαλιζόμενα πτώματα, νομίζει τις ὅτι ἐκάστη πέτρα ἐκπέμπει θρήνους καὶ στεναγμούς, λυγμοὺς καὶ δάκρυα ἐπὶ τῷ φορικτῷ ἀποχωρισμῷ ἀπὸ τῶν φιλιᾶτων προσώπων !

Νομίζει τις ὅτι ἀκούει παραμένοντα τὸν ἀπαύσιον κρότον τῶν βαρέων ἀλέσεων καὶ τοὺς μαύρους πελέκεις τῶν δημίων !

Ἐπὶ ἐνὸς χθαμαλοῦ πρὸς τὴν γῆν ὀγχολίθου ἀναγινώσκομεν.

A | La mémoire—des Français | morts dans les fers | des Othomanes.

⁽¹⁾ Ταῦτα εἰσὶ τὰ ἀντικείμενα, αἵτινα περιῶρισε καὶ ἐνέπαιζεν ὁ ἀμαθὴς τυανίας Ἀδαμαντίου, (πρβλ. «Ταχυδρόμος» Ἀθηνῶν 30 Ἰουνίου—21 Ἰουλίου 1908), ὃν ἀμείβων ἐπὶ τῇ ἀσεβείᾳ, αὐθαδεῖᾳ καὶ ἀμαθίᾳ ὁ ὑπουργὸς κ. Στάης διώρισεν ἔφορον δηλ. προστάτην τῶν Χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων !

Ὁ τάφος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου. — Τῇ 30 Ἰβρίου 1902 ἐπεσκέφθημεν τὸν τόπον, εἰς ὃν λέγεται ὅτι ἐτάφη Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος.

Αὐτοὶ Τοῦρκοι, ὁ εἷς ἐκεῖ καφετζῆς, καὶ ὁ ἕτερος γέρον, ἐκεῖ καθήμενος (δῆθεν φύλαξ τοῦ Τάφου), συνεπλάκησαν τίς τῶν δὲ ὁ γὰρ μοὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν καὶ γὰρ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὸν ἐνωπιόρω Τάφον.

Οὔτοι εἶχον τοὺς παλμοὺς τοῦ μπαξισίον, καὶ ἐγὼ τοὺς παλμοὺς τῆς θλίψεως καὶ τῆς ἱστορίας τῆς μαύρης τῆς Πατρίδος!

Εἰσηλθόν. Εἶναι ἀδύνατον γὰρ σκεφθῆναι τις ποῦ καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν γὰρ ἵσται εἰς τὴν θέσιν ταύτην τεθαμμένος ὁ Μέγας τοῦ Βυζαντίου Αὐτοκράτωρ. Περιμαρδρωμένη αὐτὴ μὲν ἐν καὶ μόνον δένδρον, ὅπου ῥίπτονται αἱ ἀκαθαρσῖαι ἐκ τῶν πέριξ οἰκιῶν, εἶναι τὸ μόνον θέαμα, ὅπερ βλέπει τις ὁδηγούμενος δῆθεν, ὅπου ἐτάφη ὁ τελευταῖος Αὐτοκράτωρ.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ὁ χῶρος οὗτος, καὶ ἄλλοι χῶροι ἐν ΚΠ ἐποδείκνυνται ὅτι ἐνέχουσι τὸ σῶμα τοῦ Παλαιολόγου.

Ποία ἡ ἀλήθεια; Οὐδεὶς οἶδεν, διότι καὶ οὐδεὶς τῶν συγχρόνων ἐν μέσῳ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης καταστροφῆς καὶ τοῦ φοβεροῦ ἀλαλαγμοῦ, περὶ τοῦτον τι ἔγραψεν ἢ παρέδωκεν.

Παρίηγορον ὅτι καὶ Ὁθωμανοὶ καὶ Ἕλληνες ἀναμνησκονται διὰ τῶν τοποθεσιῶν τούτων τοῦ Μεγαλομάρτυρος Βασιλέως, καὶ προκειμένου περὶ λήθης τοῦ μεγάλου γεγονότος, προτιμῶσι γὰρ δεικνύωσιν πού τὸν τάφον τούτον.

Κατὰ τὸν κ. Σιδερίδην, ὃς λαμπράν, ὡς ἔθος αὐτῷ μονογραφίαν ἐξέδωκεν ἐν τῷ περιοδικῷ «Μιλέτῃ» καὶ εἰς τὴν Ἑφημ. «Κράτος» (5 Ἰουν. 1908 ἀριθ. 633) καὶ ἀλλαχοῦ περίληψιν («Ἀρμονία» Σμύρ. 18 Ἰουν. 1909) περὶ τοῦ θανάτου, τάφου καὶ τῆς σπάθης αὐτοῦ, ὁ Παλαιολόγος ἐτάφη ἀμέσως ἐνδόξως ἐν τῷ Ἡρώει τῶν Βασιλέων, ἐν τῷ Ναῷ τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων, καὶ οἱ κατεδαφιζόμενον βραδύτερον τοῦ γαοῦ, τούτου περὶ τὸ 1156—1159 ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χριστόπουλος κατέθετο ταῦτα εἰς τὴν κρύπτῃν τοῦ Γκιουλ-Τζαμί, ἐκτοτε φραχθείσης τῆς ὁπλῆς τῆς κρύπτῃς, κατὰ σωζομένην παράδοσιν.

Ἔχουσι ταῦτα οὕτως; σκαπάνη καὶ ἔρευνα, πρὸ παντός ἐπιστημονικῇ ἐλευθερίᾳ εἰς τὸν μέλλοντα γὰρ ἐξετάσῃ τὰ τοῦ Ναοῦ, εἰσὶ τὰ πρῶτα καὶ μόνα ἐφόδια.

Ἀλλὰ ἐπιτρέπει τοῦτο ἡ Ὁθωμ. Κυβέρνησις; ἀγροοῦμεν. Ὅπως ποιεῖ ἂν ἡ, ὅπως ἐν Ἑφέσῳ καὶ ἀναπόδραστον οὕτως εἰπεῖν ἀνάγκη ἐκεῖ πού οἱ Χριστιανοὶ δεικνύουσι τὸν τάφον Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, οὕτω καὶ ἐν Βυ-

ζαντίον καθ' ὁμοίαν φιλόδοξοι καὶ φιλόπαιτρον, ὡς εἶπομεν, ἀνάγκην οἱ Χριστιανοὶ θέλουσι τὰ πιστεύουσιν ὅτι ἐν ΚΠ ἐκεῖ πον πέριξ κοιμᾶται τὸν αἰώνιον ἔπνον τοῦ Μάρτυρος, ὁ τελευταῖος τοῦ Βυζαντίου Ἀντοκράτωρ.

Ἡ Σπάθη τοῦτον μειτηρέχθη, κατὰ τὴν «Πανδώραν», εἰς τὸ Μανσωλεῖον Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ κλαπεῖσα εἴτα ἐπωλήθη εἰς τὸν Πρέσβην τῆς Σαρδηνίας, καὶ ἐκεῖθεν μειτηρέχθη εἰς τὸ Τουρῖνον, ὅπερ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Σαρδηνίας, («Ἀκρόπολις» 4 Δεκεμβρίου, ἰδὲ καὶ φύλλ. 3 Δεκεμβρίου καὶ 5 Δεκεμβρίου, διὰ τὴν Σπάθην τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου ὅτι αὕτη εὑρίσκειται εἰς τὸ Τουρῖνον).

Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος.

417.— Ἐν τῇ ἀντῇ τοῦ Ἑλλήν. Φιλολογ. Σύνλλογον, ἐπὶ λίθου ἐν σχήματι Στανροῦ ($0,40 \times 0,26$) ἀνέγνωμεν :

ΕΝΘΑΔΕ | ΚΑΤΑΚ | ΙΤΕΟΤΗ | ΣΜΑΚ | ΑΡΡΙΑΣ | ΜΝΗΜΗΣ ΙΩ |
ΑΝΝΗΣ †

418.— Ἐτέρα ἐπιγραφή

† ΕΝΘΑΔΕ ΚΑΤΑ | ΚΙΤΕ ΣΤΕΦΑ | ΝΟΣ

419.— Ἐτέρα ἐπιγραφή

ΕΝΘΑΔΕ | ΚΑΤΑ | ΚΙΤΕ ΔΟΜ | ΝΑΧΩΡ | ΙΒΛΕΟΝ | ΤΟΣ ΘΕΡ |
ΟΝ ΓΑΜΕΤΙ | ΙΑΜΕΝ | ΙΣΕΒΕ | ΑΝΥ ΤΕΛΕΥΤ | ΜΗΝΙ ΔΕΚΕ | 8-
ΚΕΝΒΙ ΙΝΔ

Ἑθνικὸν, Μουσεῖον.— Ἐν τῷ Ἑθνικῷ Μουσεῖῳ τῆς ΚΠ, ἐνθα εὐτυχῶς διαπρέπει ἡ γνώμη καὶ ἡ ἐπιστήμη τοῦ σοφοῦ Καθηγητοῦ κ. Μυσιακίδου, εἶδομεν λόγον ἄξιαν πληθὺν ἀντικειμένων τῆς Χριστιαν. τέχνης.

Οὕτως ἐν αὐτῷ εἶδομεν τοὺς καλουμένους μεταλλίνους στεφάνους ἢ πολυκάνδηλα· «Στ έ φ α ν ο ς ά γ ί ο υ Γ ε ω ρ γ ί ο υ», ἐφ' ᾧ ἐτίθεντο πλείονες ἐπὶ τῆς στεφάνης κανδηλαί. Εἶδομεν λόγον ἄξια ἀναγεγλυμμένα θωράκια μεσοθύρια, διάστιλα, μαρμαρίνους κολυμβήθρας κλπ..

418.— Ἐπὶ μαρμαρίνης δὲ σαρκοφάγον ἰδιορρέθμου σχήματος ($2,05 \times 0,05$) ἀναγινώσκομεν τὴν λίαν ἐκφραστικὴν ρῆσιν † θεοῦ κελεύσει †

419.— Ἐν ἐτέρῳ δὲ ὁμοίῳ σαρκοφάγῳ ($1,97 \times 0,79$) ἀναγινώσκομεν

+ ΘΚΛΕΥCΙ +

ΘΕΟΥ ΚΕΛΕΥCΕΙ ἢ
† ΘΕΟΥ ΚΕΛΕΥCΙC †

Λόγου ἄξιον ὅτι ἡ πρώτη λέξις «ΘΕΟΥ» γράφεται δι' ἐνὸς καὶ μόνου γράμματος.

420.—Εἰς τὴν κλίμακα τοῦ νέον περιπτέρον τοῦ Μουσείου·

«ινδ. η ἔτους Ἰωλγ (6855=1528)»

ΝΕΟΧΩΡΙΟΝ

Ναὸς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου.

421.—Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου.

Ἀνεκαινίσθη ἐκ βάθρων ὁ ἱερός οὗ | τος ναὸς τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος |
Γεωργίου δαπάνη τοῦ Παναγίου Τά | φου ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Μκα | ριω-
τάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυ | ρίου Κυρίου Κυρίλλου τοῦ Β' | ἐν ἔτει
σωτηρίῳ αὐνα (1831) Μαΐου'.

422.—Ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ Νάρθηκος, ἐπὶ πλακός.

† Ἐνταυθα κεῖται ὁ τῶν Ἱεροσολύμων | Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Β', 1877
Αὐγούστου 18.

Ἐπὶ τοῦ εἰκονοστασίου ἀντὶ τῆς εἰκόνης IC. XC. εἰκονίζεται τὸ ἱερὸν τρίμ-
μορφον.

423.—Ἐπὶ τῆς εἰκόνης ταύτης, περὶ ἣν εἰκονίζονται Ἄγγελοι καὶ Ἀ-
πόστολοι.

Ἐντετη ἀχ' 70 (1699) ἐτούτην τὴν εἰκόνα τὴν ἔσπειλε ὁ δημήτρης τοῦ Κων-
σταντινου ἡς στονα ὁχορη τῆς τῶν ἀγῶν Γεοργῶν τῆς στωμε τοχῆ.

MP Θ8 ΡΟΔΟΝ ΤΟ ΑΜΑΡΑΝΤΟΝ

Αὕτη καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Προδρόμου εἰσὶ τοῦ αὐτοῦ δωρητοῦ.

424.—Ἐπὶ εἰκόνης τῆς Ἀγίας Βαρβάρας.

«Δείσεις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ ογουρλι αψξδ (1764).

Ἐπὶ τοῦ Δεσποτικοῦ Θρόνου κρέματα περιστερὰ κρατοῦσα κάθρος
ἐλαίας.

Ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου

Ἐπὶ τοῦ εἰκονοστασίου.

IC. XC. }
MP Θ8 } ἀπλῶς

425.—Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Θωμᾶ.

«Διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν Κωνσταντινου-
πολιτῶν λεπτοουργῶν τῆ 25 Φεβρουαρίου 1853 χεῖρ Μπαλακίου Χειλείτου εἰς
Τζηπαλή». (Τὸ Τζημπαλή ἐνθα τὸ Γκιουλ-Τζαμί).

426.— Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας Βαρβάρας.

«Δείσεις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ ογουρλι αψξδ (1764)

ΧΑΛΚΗΔΩΝ (ΚΑΤΙΚΙΟΙ)

Ἐξερχόμενός τις εἰς Χαλκηδόνα, βλέπει ἀμέσως ἐπὶ τοῦ λιμένος κιονόσκιον, εἰς ὃν προσδέκονται τὰς λέμβους· οὗτος ἐστὶ τμήμα διαστήλου ἀρχαίου Χριστι. Ναοῦ.

Ἐπὶ τοῦ Σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Χαλκηδόνας εὑρίηται λάραξ (2,80—1,40), ἣν ἔφερον ἐκεῖ ἐκ τῶν πέριξ μερῶν, καὶ δὴ ὡς μοὶ εἶπον ἐκ Νικομηδείας.

427.—Ἐπὶ τῆς λάρακος ταύτης :

† ΜΑΡΑΣΥΠΟΒΟΛΕΥΣΤΗΣΑ	(Μαράς ὑποβολεύς τῆς Ἀ
ΓΙΑΣ ΤΟΥ ΘΘ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΑ	γίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ἃ
ΝΕΝΕΩΣΑΜΗΝ ΧΑΡΙΣ	νενεώσαμην χάρις
ΘΙΣΑΝΕΜΟΙ ΠΟΙΕΛΟΝ (1) †	θείσάν μοι πύελον)

428.—Ἐπὶ τοῦ τάφου Εὐτροπίου, παρὰ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν ἀριστερὸν τοῖχον.

† ΕΥΤΡΟΠΙΣ ΤΑΦΟΣ ΕΙΜΙ ΠΕΡΙΦΡΟΝΟΣ Η ΓΑΡ ΑΛΗΘΕΣ |
ΟΥΝΟΜΑ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΙΧΕΝ ΑΕΙΔΟΜΕΝΟΝ | ΑΤΡΟΠΕ
ΜΟΙΡΑ ΩΝΤΙ ΤΟΝ ΕΥΤΡΟΠΟΝ ΗΡΠΑΣΑΣ ΑΝΔΡΑ | ΟΣ ΦΕ-
ΡΕΝ ΕΞ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΡΕΙΣ Δ' ΕΤΕΩΝ ΔΕΚΑΔΑΣ | ΠΕΤΡΟΣ
ΔΕ ΓΝΩΤΟΣ ΣΤΑΘΕΡΗΝ ΠΛΑΚΑ ΤΗΝ ΔΕ ΧΑΡΑΞΑΣ |
ΣΤΗΣΕΝ ΑΠΟΦΘΕΙΜΕΝΩΙ ΤΟΥΤΟ ΓΕΡΑΣ ΠΑΡΕΧΩΝ †

Ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ εὑρομεν κιονόκρανον ἀκανθωτὸν (ῥῆος 0,52 πλ. 0,52), προερχόμενον ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Εὐφημίας.

ΜΑΛΤΕΠΕ (πάλαι Βρύας)

Τῇ 23 Σεπτεμβρίου ἐπεσκέφθην τὸν παλαι Βρύαν (Μάλιεπε), ὃν ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὡς τὸν πρῶτον τόπον, ἐν ᾧ ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον.

Ἐνταῦθα ἐπεσκέφθην τοὺς ναοὺς τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ Μεταμορφώσεως.

Ναὸς τοῦ Ἀγίου Νικολάου.

429.—Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ περιέχοντι συντρίμματα διασπύλως ἀρχαίων, κιονοκρανῶν καὶ θωρακίων, εὑρίηται ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη :

Ὁ ἱερός οὗτος ναὸς τοῦ Ἀγίου | Νικολάου παθὼν ἐκ τοῦ σεισμοῦ τῆς 28ης Ἰουνίου ἐ. ἔ. ἀνηγέρθη ἐκ θεμελίων | ὧν ἐπὶ Μητροπολίτου Χαλκηδόνας Ἰωα | κείμ Εὐθυμοῦλη ἀρχιεπισκοποῦν | τος Κ. Κωλέτη, Μηνὶ Ὀκτωβρίου 1894.

(1) Ἀπὸ πύλου = πύλου, πύλονα.

Ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως. — Ναὸς νεώτερος καὶ μικρότερος τοῦ πρώτου. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ὀπισθεν εἰκόνας τῆς Μεταμορφώσεως εἶδομεν εἰκόνα.

ΙC. ΧC Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

430.— Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

«αψξ (1760) δέχσις τοῦ δοῦλου τοῦ Θεοῦ Ζοζέρ | τοῦ Κανέλου».

BOSTANDJIBACHI (τοποθεσία)

Τῇ 23 Σεπτεμβρίου 1902 ἐπεσκέφθημεν ἐρείπια Χριστ. Ναοῦ, κίονας ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ὧν ὁ εἰς ὑψ. 2,15 ὁ δὲ (κάτω) διάμ. 0,38, καὶ διπλοῦν φνύλοφόρον κιονόκρανον (0,85) ἄνευ στειροῦ. Πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ ὀρειον Ἐκκλησίαις, περὶ ἧν εὔρηται ὁσιᾶ.

Χ Α Λ Κ Η

Τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1902 ἐπεσκέφθημεν τοὺς ἐν Χάλκῃ ἱεροὺς Ναοὺς τῶν δύο σχολῶν τῆς τε Θεολογικῆς καὶ Ἐμπορικῆς.

Α'.— **Ναὸς Ἁγίας Τριάδος** (Θεολ. Σχολῆς). Βασιλική, τρίκλιτος. Ἐπὶ τοῦ Εἰκονοστασίου

ΙC. ΧC. Ο ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ
ΜΡ Θ8 Η ΟΔΗΓΗΤΡΙΑ

431.— Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ προφήτου Ἠλιού

«Πρίσβυν σοι χε παντάναξ προβάλλεσαι ἡ μεταξάδων καὶ λοιπῶν ἀδελφότης | (ὅσα σὴν κλησιν σωτήριον αἴρουσι) τὸν ἐκ θεότητος σὸν ζηλωτὴν Ἠλίην εὖ ταῖς λιταῖς ὑπερθεν δέσποτα σώζοις αψοδ (1772) κατὰ μῆνα Ἰουλίον».

432.— Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ Δημητρίου

«Τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς ἐν Χάλκῃ Πατριαρχικῆς Μονῆς | τῆς Παναγίας Τριάδος τὴν ἱεράν ταύτην εἰκόνα εὐλαθείας ἔνεκα | καὶ εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ τῶν γονέων ἀφιερωτὴ | τῇ εἰς Ὁκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ αὐτῶν (1837) σωτηρίου ἔτους. † ὁ Σταυροπούλεως Κωνσταντῖνος | Διὰ χειρὸς Φιλίππου Μοναχοῦ ζωγράφου».

433.— Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Φωτίου

«Φῶς δικαίοις διὰ παντός. καὶ παρὰ Κυρίου εὐρήσουσι χάριν καὶ δόξαν». Παροιμ.

Σεῖο τύπον μορφῆς. Ἀγιώτατε Φῶτιε, τόνδε | ὁ Σταυροπούλεως ἄνθετο Ἀρχιεπίσκοπος | Κωνσταντῖνος ὁ σοὶ γ' ὕμνους συνθείς. ὁ Τυπάλδος | Τὴνδε Μονὴν κοσμέων, δαίματ' οὗ πάλαι. | Ἀλλά, μάκαρ Τριάδος λάτρι, σώζε Μονὴν τε πόλιν τε | πάντας τ' εὐσεβείας, τὸν τε σὸν εἰδογράφον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1849 Ἰουλίῳ 18. Διὰ χειρὸς Ἀντωνίου ζωγράφου Ἱεροσολυμίτου.

434.—'Υπὸ τὴν εἰκόνα ΜΡ ΘΒ Η ΠΑΥΣΩΛΥΠΗ (=ἡ παύουσα τὴν λύπην) ἐπὶ τῆς ἀργυρᾶς ἐπενδύσεως

«Εἰς μνημόσυνον τοῦ χῆ (χατζῆ) Νικολῆ καὶ χῆ (χατζῆ) Μαρίας καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν τέκνων 1779».

435.—'Επὶ χρυσοῦφάντου ἐπιταφίου κρεμαμένου ἐπὶ τοῦ Μ. Τοίχου.

† Κλήμης ἡγούμενος τῆς Ἀγίας Τριάδος τῆς ἐν τῇ Χάλκῃ δι' ἰδίων ἐξόδων τὸ παρὸν τελείσας ἀφιέρωσεν ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ εἰς αἰδίου μνήμην αὐτοῦ. Πό- νος μὲν Ἀλεξάνδρος ἐπιστάσις δὲ Δεσποίνης Ἀργυραίας ἐν ἔτει χριστοῦ αψιδ (1714): Πατριαρχεῦοντος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ Ἰωα- κεῖμ τοῦ Γ' καὶ ἐφορευόντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Ἐφέσου Ἀγα- θγγέλου, Ἡρακλείας Ἰωαννικίου, Νικομηδείας Φιλοθέου καὶ Φαναριοφρασάλων Κωνσταντίου ἐπισκευάσθη ὁ ἱερὸς οὗτος ἐπιτάφιος τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος αἰοῦν Δεκεμβρίου 50.

436.—'Υπὸ τὴν εἰκόνα τῆς φιλοξενίας τοῦ Ἀβραάμ

«Δίησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Νικολάου συμβίβας γονέων αὐτοῦ, ἐν ἔτει 1786 χῆρ Κωνσταντίνου».

437.—"Οπισθεν τῆς εἰκόνης τοῦ ἁγίου Νικολάου

«Ἰωάννης Πατριάρχου ἐν τῷ ναῷ τοῦ μεγάλου Νικολάου ἐν τῷ Γραφίῳ Δ. Χ. ἐν ἔτει 20 (7070=1362).

438.—'Επὶ τοῦ μαρμαρίνου φρέατος τῆς Σχολῆς.

οὕζουον τζαρσιὰτ | ἐγινλι Σαρὰφ χατζῆ Νικολᾶς Νιν χαῖρατιτῆρ καὶ | ὁ Θεὸς νὰ τὸν συχωρέσῃ | ἔτι 1792 Σεπτεμβρίου 23» (=Ὁ σαρὰφης χατζῆ Νικολῆς ἀπὸ τὸ ἐγινλι ὁ διαμένων ἐν τῇ μεγάλῃ ἀγορᾷ).

Σκευοφυλάκιον. Πολύτιμα ἀληθῶς κειμήλια τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν Ἱστορίας διαφυλάσσονται ἐν τῷ σκευοφυ- λακείῳ τῆς Θεολ. Σχολῆς τῆς Χάλκης, ὧν προέχουσι διὰ μαργάρων χρυσο- κέντητος εἰκῶν τοῦ ἁγίου Στεφάνου (0,16×0,14) ἔργον λαμπρᾶς τέχνης, καὶ τεμάχιον τοῦ φοβεροῦ σχοινίου Γρηγορίου τοῦ Ε', ὅπερ μετὰ τὴν ἱερουρ- γίαν τῆς Ἀνασιτάσεως τῆς 10 Ἀπριλίου 1821 ἐχρησιμοποιήθη ἄνω εἰς τὴν θύραν τοῦ Πατριαρχείου, διὰ τὴν ἄλλην μυστικὴν ἱερουργίαν τῆς Ἀνασιτάσεως τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους.

Β'. Ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ('Εμπορικῆς Σχο- λῆς). Λόγον ἄξιαί αἱ ἐν τῷ ἀρχαίῳ τούτῳ τῆς Σχολῆς ραϊδίῳ εἰκόνες τοῦ ΙΧ. ἐπὶ θρόνου καὶ τὸ ἱερὸν τρίμορφον εὐρεθὲν ἐν τῇ κρύπτῃ τοῦ Νάρθηκος.

439.—'Εν τῷ νάρθηκι τοῦ ναοῦ ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἔργον περίπου τοῦ 1600 ἀναγινώσκομεν :

«Ἡ βασιλεία καλλιπαις. Θεοῦ νόμφα μοι | ἀγνᾶ. ἃ χοροῖς εὐαγγέλιον Ἀγ- γέλων οὐρανίων | Ἀμερίον πλὴτῶνων καὶ νῶς ἐν τῇ Χάλκῃ καὶ ἄν | ἐξ ἰλῶος αἰθερίων

ἀμφιδάσασα ὕψος· τὸν | Παντογόνου αἰωνιοτόκου Βασιλῆος υἱέα παμ | με δέοντα
λόγον, κόσμου γενετῆρα ἐκ κα | θαρῶν λαγόνων τέκες. ἀγνά φυλαχθεῖσα | χεῖρ
Κωνσταντίου Βυζαντίου.·⁽¹⁾

440.—Ἐπὶ τοῦ τάφου Μαριώρας τῆς κεντήτριας.

Δέμας καλύπτω συζύγου Φερζούλαχη | τῆς Μαριώρας θυγατρὸς κλεινοῦ Κου-
ζῆ | Κινῶ δὲ πάντας τοὺς ὀρώντας ἐνθάδε | Θεῷ εὐχέσθαι ἵνα παρὰσχῃ λύσιν |
ψῆν (1738) Αὐγούστου ιζ'.⁽²⁾

Ἐνταῦθα εἶδομεν καὶ σταυροφόρον κιορίσκον Κορινθιακοῦ ρυθμοῦ προερ-
χόμενον ἐξ ἀρχαίου χριστιαν. ναοῦ, ὃς χρησιμεύει ἤδη ὡς βάσις τῆς ἀγίας
τραπέζης⁽³⁾.

Τὶ δὲ περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ θεραπευομένων Μουσῶν τὰ εἰπω-
μεν; Ἐκεῖ ἀνθαμιλλᾷται ἡ σεμνὴ ἐπιστήμη τῆς Θεολογίας πρὸς τὸν κερδῶν
Ἑρμῆν, ὃς στρέφων τὸ κηρύκειον αὐτοῦ καὶ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν βλέπων
λέγει ἡ εὐτυχία καὶ εὐδαιμονία ἐνὸς τόπου ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἄργυρος,
ἀντιφθέγγεται δὲ ἡ Θεολογικὴ Σχολή, «ὥς οὐδὲν τὸ χρῆμα, ἂν μὴ
ὑπάρχοις ἡ θικὰ ἰδεώδη».

Καὶ ἀληθῶς ὁ συνδυασμὸς τῶν³ σκοπῶν τῶν δύο σχολῶν ἀποτελεῖ τὴν
εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν ἐνὸς τόπου.

Περὶ δὲ τῶν φυσικῶν καλλονῶν τῆς νήσου καὶ μάλιστα τοῦ πρὸ τῆς Ἐμ-
πορικῆς σχολῆς δάσους, τῶν πέριξ τοπείων καὶ τῶν θαλασσῶν τί δυνάμεθα
πεῖσαι ἡμεῖς τὰ εἰπωμεν; Ὅσον ὠραιότερα τὰ μέρη ταῦτα, τόσον βαθύτεραν
αἰσθανόμεθα ἐν ἡμῖν τὴν λύπην, δονλικῶ πενθίμῳ πέπλῳ, τὴν ἐκεῖ γήραιν διο-
ρῶντες κεκαλνμένην!

ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΜΕΘΟΔΙΟΣ Ο ΖΩΘΑΠΤΟΣ

Ἐκ Χάλκης τῇ 29 Σεπτεμβρίου 1902 ἐπεσκέφθημεν μετὰ τοῦ καθηγητοῦ
κ. Κομνηνοῦ τὸν ἐν τῇ Ἀντιγόῃ ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ὅπου ὁ λάκκος ἡ
μᾶλλον ὁ τάφος, ἐν ᾧ μετὰ δύο ληιστῶν ἐνεκλείσθη ὁ Παιριάρχης Μεθόδιος ὁ
διὰ τοῦτο καὶ ζώθαπτος καλούμενος. Ὁ χῶρος οὗτος (3,65×1,80) κεῖται ὑπὸ

(1) Περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλλήν. Ἐμπορ. Σχολῆς ὑπὸ Ξ. Μόγε ἐν Κων/πόλει 1875 σ. 44.

(2) Περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλλήν. Ἐμπορ. Σχολῆς ὑπὸ Ξ. Μόγε Κων/λ. 1875 σ. 70.

(3) Λαμπρὸς περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Μονῆς τῆς Θεοτόκου παρατηρήσεις καὶ προσθή-
κας ἀνεκοίνωσε καὶ ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Σιδερίδης ἐν τῷ Ἑλλήν. Φιλολ. Συλλόγῳ, Τόμ.
ΚΘ σελ. 121, πρὸς τούτοις δὲ Βαρθολομαῖος ὁ Κοντινουμουσιανός: Ὑπόμνημα ἱστορικὸν
τῆς κατὰ Χάλκην Μονῆς τῆς Θεοτόκου 1846, ὁ Γεδεὼν Ἑκκλῆσ. Ἀλήθεια φνλλ.
44—47 τοῦ 1902 καὶ ἄλλοι.

τὸ ἔδαφος τοῦ Ναοῦ, εἰς δὲ καταβαίνομεν διὰ 2 σειρῶν κλιμάκων τὸ ὕψος τοῦτον περίπου ἐστὶ 2,50 γ. μ. Ἀπὸ τοῦ ἱστορικωτάτου τοῦτον λάκκον ἐλάβομεν πλίνθον, ἣν κατεθέσαμεν ἐν τῷ Χριστ. Μουσείῳ ἐπ' ἀριθ. 3,318.

Ἀναχώρησις ἐκ ΚΠ.

Τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1902 ἀπῆρκαμεν ἐκ ΚΠ⁽¹⁾ βαρεῖαν τὴν καρδίαν ἔχοντες,

(¹) Πρὶν ἤδη ἀπάρωμεν τοῦ Βυζαντίου μακρὰς ἐπέχουσαν συνεντεύξεως μετὰ τῆς Α. Π. Ἰωακείμ τοῦ Γ'. Παρεκαλέσαμεν αὐτὸν ὅπως ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγγείλας εἰκόνας δυτ. τέχνης, καὶ τοῦτο ὅπως τὸ Πατριαρχεῖον τηρῇ ἀμυγῇ τὸν ἑαυτοῦ Βυζαντινὸν τύπον, οὗ ἐστὶ Πηγὴ καὶ Ἑστία συνεστήσαμεν ὅπως ἀπαλειφθῶσι ἀπὸ τοῦ Πατριαρχ. Ναοῦ αἱ ἀσχημίζουσαι τὸν Ναὸν 48 εἰκόνες τῆς Δημοκρατίας· ὁ ἀναρχος Πατήρ, ψηφοθέτημα ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Σταυροδρομίου, παριστῶν, ὡς εἶπομεν, Βάκχον μᾶλλον ἢ τὸν ἀναρχον Πατέρα. Ἀνεγέρομεν ὅτι πολλὴν ἐντύπωσιν προὔξενησεν ἡμῖν, ὅτι ἐν καιρῷ τῆς Θ. Λειτουργίας, ὅτε ὁ Πατριάρχης ἵσταται ἐπὶ τοῦ θρόνου οὐχὶ λειτουργῶν ἀλλὰ χοροστατῶν⁽¹⁾ οἱ περὶ αὐτὸν δολιγγεῖοντες τὸν Πατριάρχην Διάκονοι, οἱ λαμπροδοῦχοι καθὼς καὶ ὁ κρατὼν τὸ διβάμβουλόν Προμηκήριος οὐδεμίαν προσοχὴν δίδουσι εἰς τὰ τελούμενα ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ, εἴτε τὰ ἄγια ἐξέρχονται, εἴτε ψάλλεται τὸ «Σὲ ὑμνοῦμεν» ἢ ἐκφωνεῖται τὸ «Μετὰ φόβον Θεοῦ κλ.», εἰς μόνον τὸν Πατριάρχην προσέχοντες, ὅστις γνωστὸν ἄλλως ὅτι ἀναγνώσκων τὰς εὐχὰς τῆς Μεταλήψεως δὲν παραλείπει νὰ ὀνομάζῃ ἑαυτὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον δοῦλον τοῦ Κυρίου, ἡδύνατο ἴσως τοῦτο νὰ συγκρατηθῇ πως καὶ νὰ μὴ γίνηται τόσον καταφατὴς ἢ ἀδιαφορία τῶν περὶ τὸν Πατριάρχην, πρὸς τὰ ἐν τῇ Θ. Λειτουργίᾳ τελούμενα.

Ἀνεγέρομεν ὅτι δὲν ἐπάρχει ἀμυγβοῖλα, ὅτι ἐν τῷ Χερσονησικῷ ἔτι φησὶ ὁρθὴ γραφὴ εἶναι «πᾶσαν νῦν βιωτικὴν», ὅτι οὕτως ὄχι μόνον μετέφρασαν κατὰ τὸν Θ', αἰῶνα οἱ Ρῶσοι (βλακοίμ, νόυνε (=νῦν) ζικέκοις), ἀλλ' οὕτως ἔχουσι καὶ τὰ χειρόγραφα καὶ εἴη πλέον οὕτως φέρεται τυπωμένον εἰς τὰ ἀρχαῖα Εὐχολόγια, ὡς τοῦ Ναθαναήλου. (Περὶ τούτου ἰδὲ μακρὴν ἡμῶν διατριβὴν ἐν «Ἀναπλάσει» 15 Νοεμβρίου καὶ 1 Δεκεμβρίου 1893).

Συνεστήσαμεν, εἰ δυνατόν, τὴν περιουλλογὴν πολλῶν ἀρχαίων ἀντικειμένων καὶ εἰκόνων, ὡς εἶδομεν ἐν ΚΠ, καὶ τὴν ἐκ τῶν διαφόρων Σκευοφυλακείων (Πατριαρχείου, Χάλκης κτλ.) ἱδρυσιν μεγάλου Χριστ. Μουσείου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

Ἀνεγέρομεν ὅτι διεμαρτυρήθημεν κατὰ τῆς ἐν τῇ Ἑλευθέρᾳ Ἑλλάδι καταργήσεως τῶν τίτλων τῶν Ἀρχιεπισκόπων, ἐπιδόντες ἴδιον ἐκ δέκα κεφαλαίων ὑπόμνημα εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον. καὶ ὅτι ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης βαρὺ πλήγμα καὶ μέγα χάος ἠνεφύθη μετὰ τῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν λοιπῶν Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἡθικὴν ζημίαν μόνον τῆς Πρωτογόνοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλλην. Ἐκκλησίας, ἥτις οὐχὶ εἰκὴ καὶ ὡς εἴπαμε ἐθέσπισε τὰς ἱερὰς διαβαθμίσεις καὶ τὰ καλλιτεῖα τοῦ Κλήρου, καὶ ὅτι ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησ. τῆς Ἑλλάδος ὤφειλεν ἀνθωρεῖ νὰ διαμαρτυρηθῇ διὰ τὴν κατάργησιν ταύτην ἐπικαλουμένη καὶ ἀναφερομένη εἰς

(¹) Λυπηρὸν ὅτι ἡ ἐν Ἀθήναις δημοσιογραφία ἀγνοοῦσα τὴν Ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν, ἀέλειπε, καὶ ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς λειτουργῇ, ἀναφέρει ὅτι ὁ τᾶδε Ἀρχιερεὺς ἐχοροστατήσεν ἀντὶ ταῦ ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν. Ἐνῶ τὸ χοροστατεῖν σημαίνει ἵστασθαι ἀπλῶς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἢ παρορθοῦν, χωρὶς οὐδόλως νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θ. Λειτουργίας.

ἐφ' οἷς εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν, σμικρὰν τινα ἀνακούφισιν ἔχοντες τὴν ἐκ τῶν ἡμετέρων σπονδῶν ἡμῖν προσγινομένην. (¹)

Ἀπαίροντες, καὶ πάλιν τὸν νοῦν ἡμῶν καὶ τὰ βλέμματα εἰς ἐν σημεῖον συνεκεντρώσαμεν, ὅπερ ἤδη ἐννοοῦσιν οἱ ἀναγνώσται.

Ἀπὸ τοῦ ἀτμοπλοίου «Ἰωνία», τὸ τελευταῖον, τὸν περίκλυτον τοῦτον Ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐφωτογραφήσαμεν καὶ πρὸς ὃν ἀποτεινόμενοι, ὦ ἁγία Σοφία μου, ἐλέγομεν, Τρίτη, ἔπεσες, Τρίτη σὲ ἀποχαιρεῖω καὶ φεύγω· σοὶ

τοὺς ὁρους τοῦ τόμου τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Εἰς παρατήρησιν δὲ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ ποῦ ἀποδοτέον, ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἑλλάδος εἰσὶν ἀνίσχυροι εἰς ὑπεράσπισιν τῶν ἐκάστοτε δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, ἡμεῖς νομίζομεν, εἶπομεν, ὅτι τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, ἥτις δυστυχῶς ἀπερρόφησε πᾶσαν τὴν δύναμιν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀνεφέραμεν δὲ ὡς παράδειγμα, ὅτι ἐνῶ οἱ νόμοι ἀναφέρουσιν ὅτι διὰ πᾶσαν μεταβολὴν τῶν τῆς Ἐκκλησίας γνωμοδοτεῖ πρῶτον ἡ Ἱ. Σύνοδος καὶ εἰτα νομοθετεῖ ἡ Πολιτεία, διὰ τὴν κατάργησιν τοῦ τίτλου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου πρῶτον ἐνομοθέτησεν ἡ Πολιτεία, εἰτα δὲ προσκληθεῖσα ἐγνωμοδοτήσεν ἡ Ἐκκλησία, προχρονολογήσασα κατ' ἀπαίτησιν τὴν γνωμοδοτήσῃ αὐτῆς ὅπως μὴ φανῇ ὁ ἀρμόδιος Ὑπουργὸς (Εὐταξίας δ' ἦν τότε) παρανομῶν καὶ μὴ σεβόμενος τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πειθρῶς οἱ τότε Συνοδικοὶ ἔπραξαν! **Π ρ ο κ ό π ι ο ς** Οἰκονομίδης πρόεδρος, ὁ Μαντινείας **Β ί μ π ο ς**, ὁ Τρίκκης **Π ρ ο κ ό π ι ο ς**. Διὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους ἀνεφέραμεν, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο ἡ στενοτέρα σύσφιγξις τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, μάλιστα ὅταν ἐπὶ καθαρῶς Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων αὗται καταπιέζονται ὑπὸ τῶν ἰδ' ὡν Κυβερνήσεων· πλὴν δὲ τούτου, θὰ ἠδύνατο ἐκ τῆς στενοτέρας ταύτης σχέσεως νὰ γνωρίζωσιν αἱ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι τοὺς ἐσωτερικοὺς λόγους, ὧν ἐνεκα τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προβαίνει εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν διάταξιν, καὶ ὅτι αἱ μὴ συμμεριζόμεναι τὰς ἀποφάσεις τῆς Μ. Ἐκκλησίας δὲν δύνανται νὰ ὀρθοτομῶσι τὸν λόγον τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τοῦτο ἡ Α. Π. εἶπεν ὅτι διὰ τοῦτο νομίζει, ὅτι ἐκάστη Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία ἔπρεπεν ἴσως νὰ εἶχεν ἀνὰ ἓνα ἀντιπρόσωπον ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τὸ εἶδος ἀπεσταλμένου (legatus). Εἰς τοῦτο εὐλαβῶς ἀντιπαρετηρήσαμεν, ὅτι καλὸν τοῦτο, ἀλλ' ἡ παρουσία Λεγάτου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἴσως διὰ τὰς νῦν καιρικὰς περιστάσεις θὰ εἶχε καὶ τὸ μὴ ἐν γένει ἐπωφελές. Ἀνεφέραμεν πρὸς τούτοις ἂν δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτραπῇ, εἰς ὅσους τῶν Ἀρχιερέων θέλουσιν, ὁ ἔγγραφος βίος, ὡς τοῦτο μέχρι τοῦ Ζ' αἰῶνος ἐγένετο. (πρβ. ΣΤ' Οἰκουμ. Συνόδ. 691, κανὼν ΙΒ'). Ἐπιτραπῇ δὲ ὁ β' γάμος εἰς τοὺς ἄγαν νέους νέους χηρεύοντας, καὶ τοῦτο πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἠθικοῦ βίου τοῦ κλήρου. Ὡσαύτως, ἂν δὲν θὰ ἦτο δυνατόν, ἀδελφὰ τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐσυντομειντο αἱ νηστεῖαι καὶ αἱ ἀκολουθίαι τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν πόλεων.

Ταῦτα καὶ ἄλλα ἦσαν τὰ θέματα, ἃ τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1902 μετὰ τῆς Α. Π. ἀνεκινήσαμεν, μεθ' ὃ εὐλαβῶς τὴν ἱεράν δεξιὰν τῆς Α. Π. ἀσπασθέντες, καὶ τὰς ἱεράς Αὐτῆς ἐδεξάμεθα ἐπιστρέφοντες εἰς τὰ ἴδια.

(¹) Τὸ ὄρθρυος, ὁ συμφυρμὸς καὶ συρφετὸς τῶν ἐν ΚΠ. διαφορῶν λαῶν, δυσκόλως οὕτως περιγράφεται.

Τοῦτο μόνον συνιστοῦμεν τῷ συναδέλφῳ ἀρχαιολογοῦντι ὅτι πᾶσα προσοχὴ δέον νὰ καταβάλ-

ἐναποθέτω ἀκόμη μακρόθεν ἐν ἁγίον φίλημα, πέρνω μαζί μου ὥς τι φυλακτήριοι χόρτα φυόμενα κατὰ γῆς περὶ τὰ τείχη σου· προχθὲς ὑπὸ τὸν θόλον Σου ἀπήγγειλα τὸ «Φῶς ἰλ α ῥ ὀ ν» καὶ σήμερον τὸ «Μο νο γ εν ἡς Υἱ ὀς καὶ Λ ὀ γ ος τοῦ Θε οῦ ἀ θ ἄ ν α τ ος ὑ π ἄ ρ χ ω ν»· κλαίων, κλαίων κλαίων σὲ ἀποχαιρετῶ. Εἰς τὸ παράλιον ἀκριβῶς ὀπισθεν Σου πρὸς Ἀ ὑ ψ οῦ ται εἰς μέγας Τουρκικὸς φάρος, ὅστις νεκρικὴ μοὶ φαίνεται λαμπὰς ἀνημμένη ὀπισθεν τῆς νεκρᾶς κεφαλῆς σου! Ἡ ΚΠ δὲν εἶναι πλέον δι' ἐσὲ ἢ πλήρης ζωῆς Πόλις, εἶναι ὁ νεκρικὸς οἶονεὶ ὀκρίβας, ἐφ' οὗ κεῖται ὑπνώτιουσα, ἀλλ' οὐχὶ νεκρά. Βαθεῖα πολὺ βαθειά, ἀκούω τοὺς παλμούς σου, καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ μαρμαρωμένον σου ἱερέως. Αὗται αἱ ἀπόκρυφοὶ τοῦ Θεοῦ βονλήσεις!

ΜΑΡΜΑΡΑΣ — ΕΛΛΗΣΠΟΝΤΟΣ ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ—ΛΑΜΨΑΚΟΣ

Ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ, ὅπου ἡ λαϊκὴ παράδοσις λέγει δι' ἐβυθίσθη ἡ ἁγία τράπεζα τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας ἐπὶ τῆς ἀλώσεως

ληται ὅπως μὴ βλέπωσιν οἱ κρατοῦντες βιβλία, μέτρα, πυξίδας, φωτογραφικὰς μηχανάς, τρίποδας ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἐργαλεῖα, καθόσον ταῦτα ἀντίκεινται εἰς τὰς ἰδ' αὐτῶν παραδόσεις καὶ συνθήκας τοῦ βίου.

Ἀξίωμα. Εἰ δυνατόν νὰ ἀρχαιολογῇ τις μόνον βλέπων, οὐδὲν μετρῶν, οὐδὲν ἀναγινώσκων οὐδὲν σημειῶν ἢ γράφων. Δὲν θὰ λησμονήσωμέν ποτε, ὅτι ἐξ Αἴνου ἐπιστρέφοντες εἰς Ἀεδαγαίς, καὶ κρατοῦντες ἐν χερσὶ τὰς σημειώσεις ἡμῶν ἀνθρώρῃ ὠδηγήθημεν εἰς τὴν Ἀστυνομίαν, ἣτις ἐξήλεγξε τί γράφομεν καὶ τί σημειοῦμεν.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ ἡ φωτογραφικὴ μηχανὴ ἡμῶν ἐξελέφθη ὥς ἐνέχουσα ἐμπρηστικὰς ὕλας. Καὶ ἐνί πλέον, ἐν Βεροῖᾳ ἐρωτῶντες τίνα εἰσὶ τὰ ἐγγὺς ἐπίνεια, (δι' ὧν ὁ Παῦλος ἀνεχώρησε δι' Ἀθήνας), ἐγενόμεθα προσεκτικοὶ δημοσίᾳ νὰ μὴ ζητῶμεν πληροφορίας τοιαύτας, ὥς δυναμένας νὰ διεγείρωσιν ὑποψίας· ὡσαύτως ἐν Βεροῖᾳ ἐπιθυμοῦντες νὰ καταμετρήσωμεν ἡρεπωμέναν Ναόν, παρεκλήθημεν νὰ μὴ πράξωμεν τοῦτο, ἐκτιθέντες εἰς κίνδυνον τοὺς συνοδοὺς ἡμῶν κλπ. Δὲν εἶναι δὲ μόνον δυσχερὲς ἢ εἰς Τουρκικοὺς λιμένας καὶ τόπους ἀποβίβασις, ἀλλὰ ὡσαύτως δυσχερὲς καὶ μετ' αὐστηρᾶς ἐξελέγξεως ἢ ἀναχώρησις. Ποία δὲ ἡ ἄτακτος κίνησις, ἡ βίη καὶ ὁ συνωστισμὸς τῶν ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου σημείου τοῦ λιμένος τῆς ΚΠ. ἀναγκαστικῶς ὑποχρεωμένων ν' ἀναχωρῶσι ταξιδιωτῶν δύναται νὰ ὑποδείξῃ καὶ τὸ ἀοτεῖον, ὅπερ δὲν λησμονῶν, πῶς ἀναχωρῶν διὰ Πειραιᾶ πρὸς στιγμὴν ἐγενόμην Ταρούλα Μαρῖνον.

Ὁ ἐπὶ τῶν διαβατηρίων Τούρκου ἐπάλληλος ἔλαχε ἕνα διαβατήριον εἰς τὸν συνοδεύοντά

ὑπὸ τῶν Αατίνων ⁽¹⁾ εἰσῆλθομεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθα ἡ Καλλιόπολις, ὡς νύμφη ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ Αἰγιαλοῦ καθημένη, ἐπιχαρίως οὕτως εἰπεῖν δείκνυσι τὸ στόμιον, εἰς ὃ εἰσερχόμενοι εὐρίσκομεν τὴν πόλιν τὴν μεγάλην. Ἀπέναντι τῆς Καλλιπόλεως νωχελῶς ἐπὶ τῆς πεδιάδος ἐφαπλοῦται ἡ ἀρχαία Λάμψακος.

ΜΑΔΥΤΟΣ—ΑΒΥΔΟΣ—ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΑ

Μάδυτος ἡ εὐάνδρος εἰς νέους ἐπισιτήμονας καὶ ἄνδρας ἀγιερωμένους εἰς τὰ ὑψηλὰ ἀξιώματα τῆς Ἐκκλησίας. Λίαν γραφικὸν τὸ θέαμα τῶν ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ ὑψηλότερον ἐκεῖ παραιטיαγμένων ἀνεμομύλων.

Ἡ πόλις, ὡς ἐπληροφορήθημεν, ἔχει ἐν ὅλῳ 7 Ἐκκλησίας. ⁽²⁾

Ἐπὶ τῆς ἀπέναντι αὐτῆς παραλίας τῆς Μαδύτου ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις τῆς Ἀβύδου, ἐφ' ἧς νῦν τὰ ὄχυρά τῆς ὁμόρου ἐπικρατείας φρούρια, παρ' ἧς ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ Ἑλλησπόντου ἡ πόλις τῶν Δαρδανελλίων, ἐνθα τῇ 3 Ὀκτ. 1902 ἐξελθόντες ἐπεσκέφθημεν τὸν Μητροπολιτικὸν Νεὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ λαμπροῦ τῆς Ἑλλάδος Προξένου κ. Σπεράντισα.

435. — Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πανιερωτάτου καὶ θεοπρὸς βλήτου Μητροπολίτου Ἀγίου Κυζίκου Κυρίου Ἀγαπίου Γρηγόρη τοῦ ἐκ Σίφνου ὁκοδομήθη ἐκ βάθρων ὁ πάνσεπτος οὗτος ναὸς τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐπιμελεῖα μὲν τῆς αὐτοῦ πανιερότητος τοῦ πανοσιολογιωτάτου Κυρίου Ἀνθίμου Γρηγόρη καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κυρ Θεοδοσίου, δαπάνη δὲ καὶ συνδρομῇ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν Κάστρων καὶ τῆς λοιπῆς ἐπαρχίας Κυζίκου ὄντος Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ τιμιωτάτου Χατζῆ Κυρ Ἀνδρέου καὶ ἐπιστάτου ἀμέσως τοῦ χρησιμωτάτου χατζῆ κυρ Ρίγα τῶν ἀπὸ Μαδύτου ἐνταῖ σωτηρίῳ αψ' ἱγ. (1793) Δ. Κ. Α. ἰνδικοῦτος 1263.

με Ἑλληνα καββάσην καὶ οὕτως, ἐνῶ ἐζητούμην Λαμπάκης ὅπως εἰσέλθω εἰς τὴν λέμβον, εὐρισκόμεν Ταραύλα, εὐτυχῶς ταχέως ἀνευρέθη τὸ ἰδικόν μου καὶ οὕτως ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια.

Καὶ ταῦτα μὲν διενεργοῦντο πρὸ τοῦ Συντάγματος, ἔχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι πολλὰ τούτων χάρις εἰς τὰ ἐκπολιτιστικὰ φῶτα τῶν Νεοτούρκων διωρθώθησαν.

(¹) Πρβλ. Κων/πολις Βυζαντίου, τόμ. Α' σελ. 490.

(²) Ἀξιόλογον περὶ Μαδύτου μονογραφίαν ἐξέδωκεν ὡς φοιτητῆς ὁ κ. Χ. Α. Παπαδόπουλος, ἐν Ἀθήναις 1890.

436.—'Επὶ χριστ. μεσοθυρίον (1,20×0,37) ἀναγινώσκουμεν διὰ Ρωμαϊκῶν χαρακτήρων τὴν λέξιν ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΑΙΣ

437.—'Επὶ τοῦ κωδωνοστασίου

† ἱδρύεται τῇ δαπάνῃ καὶ συνδρομῇ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐν ἔτει σωτηρίου 1864 Μαΐου 14.

'Επὶ τοῦ εἰκοστοστασίου.

IC XC	}	ἀπλῶς· ἀνάξια λόγου ἔργα συγχρόνου τέχνης.
MP ΘΒ		

438.—'Επὶ ἀργυρεπενδύτου μικρᾶς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου.

ΔΙΣ'ΕΠΙ	Ο C X H C
	Ο Κ Χ

Ὡς ἐκ τῆς θέσεως τῆς ἐκκλησίας ἐν χειμῶνι τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ἀναβαίνουσι μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς ἁγίας τραπέζης, οἱ ἐπὶ ἱκανὸν διακόπτονται αἱ ἱερουργαὶ τῶν Χριστιανῶν, ἀναμενόντων τὰ ἀποσυρθῶσι τὰ ὕδατα. Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὸν ἅγιον Σκενοφύλακα Εὐθύμιον, διὰ τὸ ΕΥΘΥΜΙΟΝ ἦτοι τὸ Παρθεναγωγεῖον, ὅπερ μεγαλοπρεπῶς ἐν ἀρχαίῳ Ἑλλήν. ῥυθμῷ ἤγειρε πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν κορασίων τῶν συμπατριωτῶν του!

Ταῦτα τὰ εὐγενῆ τηλεβόλα καὶ οἱ φάροι τῆς ἡμετέρας φυλῆς. Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου συμπολίτου ἀναμένουσιν οἱ κάτοικοι καὶ τὴν ἐπιδιόρθωσιν τοῦ Ναοῦ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐν χειμῶνι πλημμυρῶν.

ΙΛΙΟΝ — ΜΙΤΥΛΗΝΗ

Εἶτα τῇ 1 μ. μ. τῶν Δαρδανελλίων ἐξεληθόντες, ἀριστερᾷ μὲν εἶχομεν τὸ Ἴλιον, ἐνθα ὁ Παῦλος εἶδε τὸ ὄραμα τοῦ Μακεδόνης λέγοντος «Δ ι α β ἄ ς ε ἰ ς Μ α κ ε δ ο ν ῖ α ν β ο ῆ θ η σ ο ν ἡ μ ῖ ν» (Πράξ. ις'. 9), δεξιᾷ μακρόθεν τὸν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου λαμπρῶς φαινόμενον κολοσσὸν τοῦ Ἄθω. Τῇ 10 δὲ τῆς νυκτὸς ἀφίχθημεν εἰς Μιτυλήνην, πολλὰ οὐχὶ ἀνωφελῶς περὶ τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας μετὰ τοῦ ἐκεῖ Προξένου συνομιλήσαντες. Ὁρθριοὶ δὲ τὸ πρῶτον (6 π. μ.) τῇ 4ῃ Ὀκτωβρ. εἶδομεν τὴν ὠραίαν νύμφην τῆς Ἰωνίας τὴν μετὰ τοσοῦτου Ἀσιατικοῦ μεγαλείου νωχελῶς ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπεράνω λόφων ἐφαπλουμένην, μεθ' ἧς τοσοῦτοι δεσμοὶ ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἡμᾶς συνέδεσαν.

Αὐθωρεὶ δὲ ἐξεληθόντες ἐπεσκεψάμεθα τὴν ἁγίαν Φωτεινὴν καὶ τὸν ἅγιον Γεώργιον τὰ ἐν τοῖς Ναοῖς τούτοις καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἐπιγραφὰς σπουδάσαντες καὶ ἀντιγράψαντες, περὶ ὧν ἐκτενῶς ἰδὲ ἐν τῇ συγγραφῇ ἡμῶν τῶν Ἐπιτὰ Ἀστέρων τῆς Ἀποκαλύψεως.

Τῇ 5 Ὀκτωβρ. 5 μ. μ. ἐκ Σμύρνης ἀναχωρήσαντες τῷ Θεῷ δίδοντες δόξαν, 4 μ. μ. τῆς ἐπιούσης ἀφίχθημεν εἰς τὰ ἴδια.